cijena 30 d

broj 55

# SFERA

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Larry Niven:

## TU NEGDJE BLIZU SOLA

druge najljepše sf pripovijetke
os 12 velicanstvenih: **ERIC FRANK RUSSELL**

# Sirius 055

**SADRŽAJ:**

Larry Niven:
**TU NEGDJE BLIZU SOLA**

Isaac Asimov:
**VODENO MJESTO**

Edmond Hamilton:
**OTOK NERAZUMNIH**

Radovan Devlić:
**HAJKA**

Tay Bradbury:
**STROJ ZA LETENJE**

Atila Pein:
**ATILIN MAČ**

Eric Frank Russell:
**DRAGO ČUDOVIŠTE**

## Riječ urednika

*Dragi čitatelju!*

*Posrijedi su tri stvari zbog kojih se ova »riječ« svela na »riječcu«: prvo, do daske sam se ispucao odgovarajući Vam na sve priče što ste ih poslali između lipnja i studenog prošie godine; drugo. sami znate da nisam cijele te prošle godine bio na godišnjem odmoru, a znate i to dn mi Ustav jamči pravo na takav predah pa ga eto sada koristim i od silnoga odmaranja ne dospijevam da budem opšran; i treće, nemam što reći i već zbog onoga što reći i već zbog onoga što sam skromno najavio uz novogodišnju čestitku, poskupljenje SIRIUSA na 30 dinara*

*Nemam, dakle. sape. Poput one male rage. Pričekajte dragi čitatelju, da se odmorim, pa ćemo nastaviti razgovore ne samo o Pihaču nego i o kičastim. kako rekoste. naslovnim stranicama SIRIUSA. o »Još dvanaest veličanstvenih« (samo pozitivno — svaka čast i*

*Vama i Zoranu Živkoviću!), o SFeri i njezinu posve nemaglovitom pothvatu o ustanovljavanju jugoslavenske »Nebule« (da ne kažem »Huga«) za najbolje jugoslavensko SF ostvarenje u prošloj godini itd, itd .*

*Sa zimskog godišnjeg odmora*
*nimlo leden pozdrav*
*od Vašeg*
*Borivoja Jurkovića*

# Tu negdje blizu Sola

## Larry Niven:
## *The Borderland of Sol*

**Preveo: *Krsto Mažuranić***

Puna tri mjeseca na Uroku, a ne mogu nikamo!

Najprije sam se igrao turista... prva dva mjeseca. Jasno, nisam vidio obalne predjele visoka tlaka oko oceana, jer se tamo ide samo sa safarijem u lovačkim tenkovima. Zato sam se naputovao naseljivim prostorima s obje strane mora — civiliziranim Istočnim pojasom i Zapadnim pojasom graničara i pionira. Lunjao sam Istočnim rubom u skafandru, obilazio destilerije i ostale pogone vakuumske industrije, i tratio sate zureći u planet, Urokovu veliku sestru blizanku.

Veći dio drugoga mjeseca proveo sam kolebajući se između Instituta znanja i hotela »Camelot«. Čar turizma je izblijedio. To je vrlo neobično, bar za mene: ja sam rođeni turist, ali...

Urokova gravitacija (od jedno cijelo sedam osam ge) sasvim kvari eleganciju i domišljatost lokalne arhitekture. Sve su kuće dosadno slične: zdepaste i masivne.

Istočni rub i Zapadni rub, vakuumska područja, ne razlikuju se ni u čemu od bilo kojeg industrijaliziranog mjeseca. Nikad nisam bio prevelik ljubitelj turizma po tvornicama...

Što se tiče oceanskih obala, tamo se ide samo u tenkovima, kao što već rekoh, u lov na Bandersnače. Bandersnači su nakazne nemani: gorostasni, inteligentni, bijeli puževi balavnjaci veliki poput planine. Oni love tenkove. Ugovor između ljudi i Bandersnača striktno propisuje kakvu sve opremu smiju nositi tenkovi, pa tako Bandersnači pobjeđuju u nekih četrdeset posto dvoboja. Hvala lijepo, taj me sport nije privukao.

A sav sam taj turizam morao izdržati pod gravitacijom triput većom nego što je na planetu na kojem sam se rodio.

Treći sam mjesec dana proveo u Sirius Materu, uglavnom u hotelu »Camelot« koji ima gravitacijske generatore u većini soba. Kad bih izlazio, vozao sam se na lebdećem konturnom kauču. Bio sam poput invalida među Pehfoglima, a njih je to zabavljalo. Ili mi se to samo činilo?

Bilo je to u prostranoj auli Instituta znanja gdje sam nabasao na Carlosa Wua kako prstima prebire po kdatlynskoj dodirnoj skulpturi.

Tamnoput, vitak čovjek uskih ramena i ravne crne kose, Carlos je pod svakom normalnom gravitacijom spretan poput majmuna; na Uroku je i on upotrebljavao lebdeći kauč sličan mome. Proučavao je biste nagnuvši glavu u stranu. A ja sam proučavao poznata mi leđa ne vjerujući očima, siguran da to ne može biti on."

— Carlose, pa zar ti ne bi trebao biti na Zemlji? '

On se trgnuo. Ipak, kad se njegov kauč okrenuo, na licu mu je bio smiješak.

— Bey! To bih i ja mogao reći za tebe. Priznao sam:

— Bio sam već krenuo na Zemlju, ali kad su svi ti brodovi počeli iščezavati oko Sola, kapetan broda kojim sam putovao promijenio je mišljenje i skrenuo na Sirius. Nas putnike nije ni pitao. A što je s tobom? Kako su Sharrol i djeca?

— Sharrol je dobro, djeca su dobro, i svi jedva čekaju da se vratiš kući.

Prsti su mu i dalje klizili preko Lloobeejeve dodirne skulpture nazvane HEROJI pipajući toplu, mekanu površinu. HEROJI su svakako vrlo neobična dodirna skulptura; Lloobee joj je dao i vizualnu dimenziju, osim dodirne. Carlos je još neko vrijeme pipao i promatrao dvije ljudske biste, a onda reče:

— Ovo je tvoje lice, zar ne?

— Aha.

— Ne bih rekao da si ikad ovako dobro izgledao uživo. Kako je samo jedan Kdatlyno došao na pomisao da mu Beowulf Shaeffer pozira za bistu klasičnog heroja? Možda zbog tvoga imena? A tko je ovaj drugi tip?

— Jednom ću ti to ispričati, Carlose. Nego, što ćeš ti ovdje?

— Ja... Otišao sam sa Zemlje nekoliko tjedana pošto se rodio Louis. — Bilo mu je neugodno. Zašto? — Nisam napuštao Zemlju dobrih deset godina. Zaželio sam se promjene.

Ali on je otišao baš kad sam se ja imao vratiti. Osim toga... zar mi nije netko jednom rekao kako Carlos Wu trpi od lagane platfusne fobije? Počeo sam naslućivati što ga muči.

— Carlose. učinio si veliku uslugu meni i Sharrol. On se nasmijao ne pogledavši me.

— Ljudi su se ponekad ubijali za takve usluge. Činilo mi se... hm . . : taktičnim da budem daleko kad stigneš kući.

Pogodio sam! Carlos je došao ovamo jer mi Komisija za plodnost na Zemlji nije htjela dati roditeljsku licenciju

Zapravo, Komisiji se ne bi moglo zamjeriti što se koristi svim mogućim izgovorima da smanji broj potencijalnih roditelja. Ja sam albino. Sharrol i ja smo htjeli brak; također smo oboje htjeli imati djece, a Sharrol ne može napustiti Zemlju. Ona ima platfusnu fobiju, strah od drukčijeg zraka i drukčije izmjene dana i noći i drukčije

gravitacije i crnoga neba pod nogama.

Nije nam bilo druge nego da zamolimo dobroga prijatelja da nam pomogne.

Carlos Wu je registrirani genij s nevjerojatnom otpornošci, prema bolestima i ozljedama. Vlasnik je neograničene roditeljske licencije, kao jedan od šezdesetak ljudi među osamnaest milijardi stanovnika Zemlje. Slične ponude dobiva skoro svakoga dana... ali on je moj dobar prijatelj, pa je pristao. Posljednje dvije godine Sharrol i Carlos imali su dvoje djece koja me sad čekaju na Zemlji da im budem ocem.

Bio sam mu iskreno zahvalan.

— Oprostit ću ti tvoje čudnovate pojmove o taktu — rekoh velikodušno. — Dobro. Kad smo već zapeli na Uroku, mogao bih ti ga i pokazati. Sreo sam nekoliko zanimljivih osoba.

— Ti uvijek susrećeš zanimljive osobe. — Malo je oklijevao, pa nastavi: — Ja zapravo i nisam zapeo na Uroku. Ponudili su mi prijevoz kući. Možda uspijem ubaciti i tebe.

— Zar zbilja? Nisam vjerovao da ima brodova koji bi išli na Zemlju ovih dana. Ili išli s nje.

— Ovaj pripada vladinu čovjeku. Jesi li ikad čuo za Sigmunda Ausfallera?

— To mi zvuči... Čekaj! Stani! Kad sam posljednji put vidio Sigmunda Ausfallera, baš je bio stavio bombu u moj brod!

Carlos zatrepće očima.

— Zezaš me.

— Ma ne.

— Sigmund Ausfaller radi za Sekretarijat za odnose s potpunim strancima. Podmetanje bombi u svemirske brodove svakako nije njegov posao.

— Možda taj čas nije bio na dužnosti — rekoh zajedljivo.

— Hm... čini mi se da ti ne bi želio dijeliti kabinu s njim. Možda...

Ja sam se pak nečega sjetio, pa jednostavno nisam imao drugoga izlaza. Zato prekinuh Carlosa:

— Ne, hajde da ga potražimo. Gdje bismo ga mogli naći?

— U baru. U »Camelotu« — reče Carlos.

*

Razbaškareni na putnim kaučima, klizili smo na zračnim jastucima kroz Sirius Mater. Narančina stabla u drvoredu uza stazu bila su niska i zdepasta zbog gravitacije; debla im debela, a naranče na granama jedva veće od ping-pong loptica.

Njihov ih je svijet izmijenio, baš kao što je naš izmijenio vas i mene. Podzemne civilizacije i nula cijelih šest ge učinile su od mene blijedu štapoliku figuru, visoku i stanjenu. Pehfogli oko nas bili su niski i široki poput opeka, i žene i muškarci. Među njima su rijetki došljaci izgledali jednako šokantno različiti kao, recimo, Kdatlyno ili

Piersonov Lutkar.

I tako stigosmo do »Camelota«.

»Camelot« je niska, dvokatna zgrada što se proteže poput kubističke hobotnice na nekoliko hektara u centru Sirius Matera. Došljaci uglavnom odsjedaju ovdje, jer im godi kontrolirana gravitacija u sobama i hodnicima i lak pristup susjednome Institutu znanja, najboljem muzeju i istraživačkom kompleksu u čovjekovu svemiru.

»Camelotov« bar sav je pod zemaljskom gravitacijom, jedan ge. Sišli smo s naših putnih kauča u predvorju i ušli pješice, kako se i pristoji ljudima. Pehfogli su hodali kao gumene opeke sa širokim osmijehom na licu. Oni obožavaju nisku gravitaciju. Mnogi emigriraju na druge svjetove.

Lako smo pronašli Ausfallera: odebljali Platfus, lica poput punog mjeseca, guste, crne, valovite kose i tankih crnih brčića. Ustao je da nas dočeka.

— Beowulf Shaeffer! — razveselio se. — Baš mi je drago što vas opet vidim! Koliko je prošlo? Osam godina? Kako ste?

— Preživio sam — odgovorih. Carlos je žustro trljao ruke.

— Sigmunde! Zašto si podmetnuo bombu u Beyov brod?

Ausfaller je iznenađeno zatreptao očima.

— Zar ti je rekao da je to bio njegov brod? Nije bio. Namjeravao ga je ukrasti. Računao sam da neće ukrasti brod u koji je podmetnuta bomba.

— Ali kakve to veze ima s tobom? — Carlos se uvuče u separe i sjedne do njega. — Ti nisi u policiji. Ti si u Sekretarijatu za odnose s potpunim strancima.

— Brod je bio vlasništvo koncerna Mješovita Roba, a ovaj je opet vlasništvo Piersonovih Lutkara, a ne ljudi.

Carlos se okrene k meni:

— Bey, stidi se!

— Prokletstvo! Oni su me htjeli ucjenom namamiti u samoubilački pothvat! A Ausfaller im je pomogao da u tome i uspiju! A to je najneuvjerljiviji primjer takta koji sam ikad vidio!

— Sva sreća da su ovi separei zvučno izolirani — reče Carlos. — Da naručimo.

Izolirani ili ne, ali narod je buljio u nas. Zato sam sjeo. Kad je stiglo piće, dobro sam povukao iz čaše. Koga sam vraga uopće spominjao tu bombu?

Ausfaller je govorio Carlosu:

— Onda, Carlose, jesi li se možda predomislio da pođeš sa mnom?

— Da, išao bih, ako smijem povesti prijatelja. Ausfaller se namršti, pa me pogleda.

— I vi biste htjeli na Zemlju? Odlučio sam se:

— Mislim da neću. Zapravo, htio bih vas nagovoriti da ne uzmete ni Carlosa sa sobom.

Carlos vikne: »Hej!«. Nisam mu dopustio da nastavi.

— Ausfalleru, da li vi uopće znate tko je Carlos? On ima neograničenu roditeljsku licenciju od svoje osamnaeste godine. Osamnaeste! Baš me briga hoćete li riskirati svoj život, dapače, ta mi se ideja sviđa. Ali njegov život?

— Nije to nikakav rizik — otresao se Carlos.

— Ma nemoj? Što to Ausfallerov brod ima što osam drugih brodova nije imalo?

— Dvije stvari — strpljivo je rekao Ausfaller. — Jedna je, da ćemo biti u dolasku. Šest od osam nestalih brodova biio je u odlasku; iščezli su dok su napuštali sistem Sol. Ako ima gusara tamo negdje blizu Sola, svakako im je lakše uhvatiti brod koji odlazi.

Uhvatili su dva u dolasku. Dva broda, pedesetak članova posade i putnika. Puf... odoše, nema ih više.

— Mene neće baš tako lako uloviti — hvalio se Ausfaller. — Izgled »Hobo Kellyja« vara. On izgleda kao teretni brod, ali je to zapravo ratni brod, naoružan, i sposoban za akceleraciju od trideset ge. U normalnom svemiru mogu umaći svakome protiv koga se ne mogu tući. Uostalom, vjerujemo da su u pitanju gusari, zar ne? Oni su skloni da najprije opljačkaju brod prije nego što ga unište.

Ovo me je zainteresiralo.

— Zašto? Zašto kamuflirani ratni brod? Zar se nadate da će vas napasti?

— Ako je zaista riječ o gusarima, da, nadam se da će me napasti. Ali ne pri ulasku u sistem Sol. Planiramo zamjenu. Jedan će sasvim običan teretni brod sletjeti na Zemlju, ukrcati teret prilične vrijednosti, pa krenuti prema Vunderlandu ravolinijskim kursom. Moj će ga brod zamijeniti prije nego što prođe kroz asteroide. Prema tome, nema nikakve opasnosti da izgubimo dragocjene gene gospodina Wua!

Carlos je već bio na nogama, dlanova položenih na stol, bijes mu u očima visoko iznad naših glava.

— Htio bih podsjetiti, s dužnim oklijevanjem, da su to ipak moji neveni geni i heviga, ja ću s njima raditi što se meni prohtije! Bey, ja sam se naradio djece u svome životu, moje i tvoje!

— Smiri se, Carlose. Nisam se htio miješati u tvoja neotuđiva prava. — Okrenuo sam se Ausfalleru. — Ipak mi nije jasno zašto bi se za te nestale brodove zainteresirao Sekretarijat za odnose s potpunim strancima.

— Na nekim je brodovima bilo stranih putnika.

— Oh.

— Osim toga, pitali smo se nisu li i sami gusari možda stranci. Oni

se koriste tehnikom napada koja je nepoznata ljudima Od šest brodova iščezlih u dolasku, pet ih je nestalo pošto su javili da idu u natpogon

Zazviždao sam:

— Oni su u stanju da izvade brod iz natpogona? To je nemoguće. Nije li? Carlose?

Carlosova se usta iskrive.

— Ne, nije, jer to očigledno netko radi. Ali mi nije jasan princip. Kad bi brodovi tek tako samo iščezavali, bilo bi sve drukčije. Svaki će brod iščeznuti ako zađe preduboko u gravitacijski lijevak dok je u natpogonu.

— Onda... možda to uopće nisu gusari. Carlose, da li je moguće da postoji nešto živo u hipersvemiru, pa proždire brodove?

— A tko će ga znati, možda i postoji. Ja nisam sveznajući, Bey, štogod ljudi o meni govorili. — Zamislio se, a onda zatresao glavom: — Ne, ne vjerujem. Mogla bi to biti kakva još neregistrirana masa na rubu sistema Sol. Brodovi koji joj se približe dok su pod natpogonom, iščeznu.

— Ne bih rekao — umiješao se Ausfaller. — Nemoguće je da jedna jedina masa uzrokuje sve nestanke. Registriran ili ne, planet je ipak određen svojom gravitacijom i inercijom. Proveli smo kompjuterske simulacije. Morale bi to biti najmanje tri velike mase, sve tri nepoznate, i sve bi tri morale ući istovremeno u zone gustog prometa.

— Kako velike? Mars ili jače?

— Dakle, i ti si o tome razmišljao.

Carlos se naceri.

— Aha. Zvuči nemoguće, ali nije. Samo je nevjerojatno. Ima neočekivano mnogo šrota tamo vani, dalje od Neptuna. Četiri poznata planeta i nebrojeni komadi leda i kamenja i niklželjeza.

- Ipak, nevjerojatno je, sasvim nevjerojatno.

Carlos kimne glavom. Nastala je tišina.

Ja sam i dalje razmišljao o nemanima u hipersvemiru. Lijepa strana moje hipoteze bila je neprovjerljivost podataka — gotovo da ih nije ni bilo.

Čovječanstvo se koristi natpogonom već skoro četiristo godina. Malo je brodova iščezlo za to vrijeme, osim u ratovima. A sada, osam brodova u deset mjeseci, i svi u sistemu Sol.

Zamislimo da je nekakva hipersvemirska neman otkrila svemirske brodove u tom području, recimo, za vrijeme ratova između ljudi i Kzinti. Ona bi pozvala svoju svojtu. Sada sva ta gomila ždere brodove po sistemu Sol. Promet oko Sola je mnogo gušći nego oko ostalih koloniziranih zvijezda. Ako bi pak došlo još nemani, morale bi se zacijelo preseliti u ostale naseljene sisteme.

Nisam mogao zamisliti obranu protiv takvih čudovišta. Moglo bi

nam se dogoditi da moramo odustati od međuzvjezdanih putovanja.

— Veselio bih se, kad biste se predomislili, gospodine Shaefferu, pa pošli s nama — rekao je Ausfaller pretjerano ljubazno.

— Ha? Jeste li sigurni da me želite na istome brodu na kojem ste i vi?

— Oh, da, svakako da želim! Kako bih, inače, bio siguran da mi niste podmetnuli bombu... onako, zauzvrat? — nasmijao se Ausfaller. — Osim toga, dobro bi nam došao kvalificirani pilot. I najzad, htio bih te konačno shvatiti, Beowulfe Shaefferu. Imaš nekakav čudan dar da obavljaš moje poslove umjesto mene.

— Slažeš li se da prijeđemo na »ti«? — dodao je.

— Aha, slažem se. Nego, što ti je ono značilo?

— Ha, koncern Mješovita Roba koristio se ucjenom kako bi te nagnali da u bliskoj orbiti obiđeš neutronsku zvijezdu. Pri tom si saznao nešto o njihovu svijetu (mi još ne znamo što) i uzvratio im ucjenom. Znamo da je ucjena normalna procedura pri sklapanju ugovora među Piersonovim Lutkarima. Stekao si time njihovo poštovanje. Sve odonda surađuješ s njima. Imao si također kontakte sa Skitačem, bez sukoba. Iznad svega me impresionira kako si postupio u slučaju Lloobeeova kidnapiranja.

Carlos je naćulio uši. Još mu nisam stigao pripovijedati o ovom posljednjem. Nakesio sam se i rekao:

— I sam se time ponosim.

— Imaš puno pravo na to. Učinio si više od pukog spašavanja najvećeg kdatlynskog dodirnog kipara u znanom svemiru: učinio si to časno, ubivši jednog člana bande i ostavivši Lloobeeju priliku da progoni ostale uz reklamu. Inače bi Kdatlyno bili uvrijeđeni.

Ovih proteklih osam godina mi nikad nije palo na pamet da pomognem Sigmundu Ausfalleru; odjednom sam se osjetio vraški dobro. Možda mi je godio način na koji je Carlos Wu slušao ovaj naš razgovor. Impresionirati Carlosa Wua je vraški teško.

Carlos je rekao:

— Da si pomislio kako bi to mogli biti gusari, ne bi oklijevao poći s nama, zar ne, Bey? Konačno, oni vjerojatno ne mogu naći brodove u dolasku.

— Sigurno.

— I ne vjeruješ ozbiljno u hipersvemirske nemani. Nećkao sam se.

— Ne, ako čujem bolje objašnjenje. Zapravo, ne bih rekao da vjerujem u supertehnološke gusare, znaš. Što je s onim lutajućim masama?

Carlos napući usne, pa reče:

— U redu. Sunčev sistem ima lijepi broj planeta, najmanje tucet, koliko je dosad otkriveno, od kojih su četiri izvan osnovnog singulariteta oko Sola.

— Ne računajući Pluton?

— Ne, Pluton smatramo odbjeglim Neptunovim satelitom. Niz ide ovako: Neptun, Persefona, Kaina, Antenora, Ptolemeja, računajući od Sunca prema van. Njihove orbite nisu u ravnini ekliptike. Persefonina je nagnuta čak cijelih sto i dvadeset stupnjeva, i retrogradna je. Ako nađu još koji planet, nazvat će je Judecca.

— Zašto?

— Pakao. Četiri najniža kruga Danteova »Pakla«. Velika ledena ravnica u koju su umrznuti grešnici.

— Drži se teme — reče Ausfaller.

— Razmisli o kometima — nastavi Carlos. — Njihov je pojas vrlo rijedak: otprilike jedan komet u prostoru jednakom sfernom volumenu Zemljine orbite. Masa je sve češća kako ideš prema Solu: nešto planeta, nešto bližih kometa, tu i tamo komadi leda i stijenja, sve to u nemogućim orbitama. S unutarnje strane Neptunove orbite ima mnogo planeta i asteroida, a orbite su kudikamo bliže ravnini ekliptike, pod utjecajem Solove rotacije. Izvan Neptuna svemir je prostran i prazan. Tamo bi se moglo naći neregistriranih planeta. Singulariteta koji gutaju brodove.

Ausfaller se uvrijedio:

— Pa da tri takva planeta zalutaju u glavne trgovačke rute istovremeno?

— Nije sasvim nemoguće, Sigmunde.

— Vjerojatnost...

— Infinitezimalna, slažem se. Bey, to je vraški nevjerojatno. Svaki čovjek zdrave pameti prihvatit će teoriju o gusarima.

Dugo, dugo otkako sam posljednji put vidio Sharrol. Teško iskušenje...

— Ausfalleru, jesi li ušao u trag kojem dijelu plijena? Pokušaju prodaje, hm? Ili ste dobili ucjenjivačko pismo? Uvjeri me!

Ausfaller se zavalio u naslonjač i pucao od smijeha.

— Čemu se ceriš?

— Primili smo stotine ucjenjivačkih pisama. Svaki idiot može napisati ucjenjivačko pismo, a ova su iščeznuća dobila mnogo reklame. Zahtjevi su bili lažni, svi do posljednjega. Da je bar jedan bio pravi! Na »Wayfareru« je bio sin Patrijarha svega Kzina kad je ovaj nestao. A što se tiče pljačke... hm... Na crnoj burzi je nešto pala cijena feniksu i dragom drvetu. Inače... — Slegnuo je ramenima. — Ni traga originalnim Barrima ili Midinu kamenu ili ostalim poznatijim dragocjenostima s nestalih brodova.

— To znači da opet ništa ne znaš.

— Baš tako. Hoćeš li s nama?

— Nisam još odlučio. Kad krećete?

Namjeravali su krenuti sutra ujutro s Istočnog ruba, pa sam imao

vremena da razmislim.

Poslije večere vratio sam se u svoju sobu, utučen. Carlos je namjeravao poći, tu nije bilo sumnje. Njegova stvar... ali on je ovdje, na Uroku, jer je meni i Sharrol učinio veliku uslugu. Ako pogine na putu kući...

U sobi me je dočekala traka od Sharrol. Slike djece, Tanyje i Louisa, i slike stana koji je našla za nas u bloku Twin Peaks, i još koješta.

Traku sam triput prevrtio. A onda sam pozvao Ausfallera. Prošlo je previše vremena, heviga.

*

Obišao sam puni krug oko Uroka, odmah nakon uzleta. Uvijek to radim, još od vremena kad sam letio za Nakamura Lines; i nikad mi nije prigovorio nijedan putnik.

Urok je bliski satelit divovskog plinovitog planeta kojem je masa veća od Jupiterove, ali je manjega promjera jer mu je jezgra zgusnuta u degeneriranu materiju. Prije milijardu godina su Urok i planet bili mnogo bliže jedan drugome, prije nego ih je udaljilo plimno naprezanje. Isto to plimno naprezanje ranije je razvuklo satelit u jajoliki oblik proširenog sferoida. Kako se satelit udaljavao, jajolikost se ublažila; ipak, ohlađeno stijenje odoljelo je značajnijoj promjeni oblika.

Zbog toga Urokov ocean poput prstena obavija samo ekvatorijalni pojas, ispod atmosfere preguste i prevruće da bi se moglo disati; nasuprot tome, krajevi najbliži i najdalji od planeta — Istočni rub i Zapadni rub — izdižu se doslovce izvan atmosfere.

Izdaleka, Urok izgleda kao ukrašeno jaje: vrhovi boje bjelokosti; zatim blistavilo ledenih polja uz rubove atmosfere; konačno, plavetnilo zemljolikog planeta sve gušće isprekidano bjelkastim injem oblaka, središnja oblast sva umotana u bijelo. Ocean se nikad ne vidi.

Proveo sam brod jednom oko Uroka, pa van, u svemir.

Sirius okružuje njegova obitelj lutajućeg stijenja na putu u međuzvjezdani prostor. Proveo sam uz kontrole veći dio slijedećih pet dana želeći se priviknuti na vladanje broda.

»Hobo Kelly« prizemljuje na trbuh, dugačak je sto metara, i trokutna je presjeka. Ispod uzdignutog nosa su velika, školjkasta otklopna vrata za teret. Na trbuhu su raketni motori za prizemljivanje, otraga je mnogo snažniji fuzioni motor, a duž bokova niz prozora za kabine. Brod se doima savršeno nevino; varka je bila savršena. Prostor za putnike je dovoljno velik za četrdeset ili pedeset ljudi, ali je u njemu bilo mjesta samo za četvoro. Preostali dio tobožnjeg prostora za kabine bili su samo prozori s holografskim projekcijama.

Pogon je radio pouzdano i glatko do maksimalnih deset ge: ne baš previše za brod namijenjen prijevozu masivnih tereta. Kabinska je

gravitacija funkcionirala uz neznatni potrošak energije. Kad su se Urok i planet izgubili među zvijezdama, a Sirius bio dovoljno daleko da se u njega moglo gledati, pozabavio sam se skrivenom kontrolnom konzolom koju je za me pripremio Ausfaller. Ausfaller se probudio, zatekao me uz konzolu, pa mi stao pokazivati čemu što služi.

Imao je veliki rendgenski laser i nekoliko manjih laserskih topova namještenih na različite frekvencije, te četiri samonavodeće fuzione bombe. Imao je teleskop takva dometa da mu je standardni brodski teleskop služio samo kao tražilo; uz to, imao je i dubinski radar.

A ništa od toga se nije moglo ni naslutiti gledajući izvana u ofucani trup broda.

Ausfaller se naoružao za borbu s Bandersnačima. Bio sam zbunjen. Činilo se da se može nositi sa svakim, a također i pobjeći od svakoga. Kakve samo neprijatelje očekuje?

U toku sva četiri tjedna pod natpogonom, dok smo jurili kroz Slijepu Pjegu brzinom od jedne godine svjetlosti u tri dana, tema proždirača brodova pratila je sve naše razgovore.

Jasno, razgovarali smo o svemu i svačemu: o glazbi i slikanju, o najnovijim tehnikama animacije kojima možete snimiti za bagatelu vlastiti holografski film. Pripovijedali smo svoje dogodovštine. Ispričao sam Carlosu zašto je Kdatlyno Lloobee izradio biste uzevši za model baš mene i Emila harna. Pripovijedao sam o jedinom slučaju kad su Piersonovi Lutkari isplatili reklamaciju na trup koji je proizveo koncern Mješovita Roba, kad je ono tobože neuništivi trup uništila antimaterija. Ausfaller je ispričao nekoliko dobrih... a znao je kudikamo više, sudeći po načinu kako je birao što smije ispričati, a što ne.

Uvijek smo se vraćali na proždirače brodova.

— Sve se svodi na tri mogućnosti — zaključio sam. — Kzinti, Lutkari, i ljudi.

Carlos se zagrcnuo od smijeha:

— Lutkari? Lutkari nemaju petlje za takve stvari!

— Ubrojio sam i njih, jer bi oni svakako mogli imati interesa da manipuliraju međuzvjezdanom burzom. Gledaj amo: naši zamišljeni gusari proveli su pravi embargo, odrezavši Sol od ostalih svjetova. Lutkari imaju kapital kojim bi mogli iskoristiti poremećeno tržište. A njima treba para. Za njihovu migraciju.

— Lutkari su kukavice iz uvjerenja.

— To je točno. Oni se ne bi usudili pljačkati brodove, ne bi im se čak usudili ni približiti. Možda to nekako rade na daljinu?

Sad se Carlos više nije smijao:

— To bi svakako bilo lakše nego vaditi brodove iz hiper-svemira i pljačkati ih. Dovoljan bi bio samo jedan golemi generator gravitacije... a mi nikad nismo saznali gdje su granice lutkarske tehnologije.

— Misliš, da je to moguće? — pitao je Ausfaller.

— Jedva. Isto vrijedi za Kzinte. Kzinti su dovoljno mahniti za to. Problem je u tome, ako bismo mi saznali da oni kradu naše brodove, bilo bi jao i pomagaj. Kzinti to dobro znaju, kao što isto tako dobro znaju da ih uvijek možemo isprašiti. Dugo im je trebalo, ali su konačno ipak shvatili.

— Zato vjeruješ da su u pitanju ljudi — reče Carlos.

— Aha. Ako je riječ o gusarima.

Gusarstvo je ipak izgledalo neuvjerljivo. Spektralni teleskopi čak nisu našli ni tragove koncentracije metala u prostoru gdje su brodovi vjerojatno iščezli. Da li bi gusari krali čitave brodove? Naravno, ako bi motori za natpogon ostali neoštećeni nakon napada, razoreni bi se brod moglo poslati u beskonačnost; ali kako da se to dogodi u svih osam slučajeva?

Nijedan od nestalih brodova nije zvao u pomoć hiper-radiom.

Ja ni časka nisam vjerovao u gusare. Svemirskih je gusara bilo u prošlosti, ali su oni izumrli bez potomaka. Presresti svemirski brod je prekomplicirano. Ne isplati se.

*

Brod plovi hipersvemirom automatski. Pilotu ostaje samo da prati zelene radijalne crte na senzoru mase. To ipak valja raditi često jer je senzor psionički uređaj; njega valja kontrolirati umom, a ne nekom drugom aparaturom.

Kako je tanka zelena crta što je označavala Sol rasla u duljinu, postajao sam abnormalno svjestan svega krša u sistemu Sol. Posljednjih sam dvanaest sati puta proveo za komandnom konzolom, pušeći cigarete jednu za drugom držeći ih među nožnim prstima. To inače ne radim, osim kad želim osloboditi obje ruke za neki važniji posao; htio sam samo živcirati Ausfallera. Zabavljalo me kako je izbečio oči kad je prvi put vidio kako to radim. Platfusi su kruti poput prutova.

Carlos i Ausfaller bili su sa mnom u komandnoj kabini dok smo prolazili kroz Solov kometni prsten. Bilo im je drago što je dugotrajno putovanje pri kraju. Ja sam se nervirao.

— Carlose, kako bi velika morala biti masa koja bi izazvala da iščeznemo?

— Planetarna; Mars ili veća. Ovisi koliko joj se primakneš i koliko je gusta. Ako je dovoljno gusta, može biti manje mase a ipak toliko moćna da te izbaci iz normalnog svemira. Ipak, vidio bi je na senzoru mase.

Dugačka zelena crta koja je označavala Sol skoro je već dotakla površinu senzora mase. Najavio sam:

— Napuštamo hipersvemir za deset minuta.

A onda se brod divljački zanjihao.

— Vežite se! — vrisnuo sam, i pogledao motore natpogona. Motor je bio mrtav, a kazaljke instrumenata ponašala su se kao pošašavjele.

Aktivirao sam prozore. Držao sam ih isključene u toku boravka u hipersvemiru kako mi moji platfusni putnici ne bi poludjeli gledajući Slijepu Pjegu. Ekrani se osvijetle i ja ugledah zvijezde. Bili smo u normalnom svemiru.

— Heviga stoput! Ipak nas ščepaše! — Carlos to nije rekao ni uplašeno ni srdito nego sa strahopoštovanjem.

Dok sam prilazio tajnoj konzoli, Ausfaller je viknuo neka stanem. Nisam se obazirao. Prebacio sam crveni prekidač. »Hobo Kelly« se opet zanjihao izgubivši svoj lažni trbuh.

Ausfaller je počeo psovati na nekom mrtvom platfusnom jeziku.

Dvije trećine »Hoba Kellyja« udaljavale su se od nas, sporo se obrćući. Ono što je ostalo izgledalo je baš kao ono što je bilo: trup Broj Dva Mješovite Robe, lutkarske izrade, vitko providno koplje stotinu metara dugačko i sedam metara široko, načičkano ratnim instrumentima. Uključio sam glavni pogon i potjerao ga naprijed svom snagom. Ausfaller je bio oličenje gnjeva i žuči:

— Shaefferu, idiote, bijedna kukavico! Bježimo, a da i ne znamo od čega bježimo. Sad znaju što smo, a baš smo to htjeli sakriti. Kakve su nam sad šanse da nas slijede? Ovaj je brod sagrađen za poseban zadatak, a ti si to sad upropastio!

— Oslobodio sam ti tvoje specijalne instrumente — istakao sam. Zašto ne pogledaš, što ti oni pokazuju?

U međuvremenu, mogu dati petama vjetra.

Ausfaller je navalio na posao. Promatrao sam što se zbiva na ekranima s moje strane konzole. Da li nas netko progoni? Bit će mu teško da nas ulovi, a još teže da nas probavi. Ne vjerujem da su očekivali trup M. R. Otkako su ih lutkari prestali proizvoditi, cijena rabljenim trupovima M. R. premašila je sve razumne granice.

Tamo vani je bilo brodova. Ausfaller ih je imao na ekranu: tri svemirska tegljača remenarskog tipa, slična debelim tanjurima, opremljena prevelikim pogonima i snažnim elektro-magnetnim generatorima. Remenari se njima koriste da tegle niklželjezne asteroide tamo, gdje netko treba rudu. Snažni pogon im je vjerojatno dovoljan da nas uhvate; ipak, imaju li adekvatnu gravitaciju u kabini?

Nisu pokušavali ništa. Nisu ni bježali, ni pratili nas. Doimali su se sasvim nedužno.

Ausfaller je svejedno uperio svoje instrumente. Odobravao sam to. »Hobo Kelly« je također izgledao potpuno nevino prije nekoliko trenutaka. Sad mu trbuh vrvi oružjem. Tegljači bi mogli biti jednako zakamuflirani.

Negdje iza mene, Carlos je upitao:

— Bey, što se dogodilo?

— Heviga, Carlose, odakle da znam?

— Što kažu instrumenti?

Mislio je na kompleks natpogona. Par indikatora je pobjesnjelo; ostalih pet je zamrlo. Rekoh mu:

— Pogon ne crpi ni trunka energije. Nikad nisam čuo za takvo što, Carlose, to je teoretski nemoguće.

— Ja... Nisam baš sasvim siguran u to. Volio bih pogledati motore.

— Prilazni tunel nema kabinsku gravitaciju.

Ausfaller je svoju pažnju skrenuo s tegljača na nešto što je izgledalo poput velikog kometa, lopte smrznutih plinova. Pratio sam kako upravlja dubinskim radarom. Nije ugledao nikakvu flotu pljačkaških brodova kako se šulja iz zasjede.

— Jesi li analizirao tegljače?

— Razumije se. Kasnije možemo pregledati vrpce. Nisam vidio ništa. I ništa nas nije napalo otkako smo ispali iz hiper-svemira.

Sve to vrijeme vodio sam naš brod slučajnim kursovima. Sad sam ga usmjerio prema Solu, najsjajnijoj zvijezdi na nebu. Ove izgubljene minute u hipersvemiru stajat će nas dodatna tri dana putovanja.

— Ako je i bilo neprijatelja, Shaefferu, poplašio si ih, pa su otišli. Ovaj pothvat i ovaj brod pojeli su cijelo jedno bogatstvo, a nismo saznali ništa.

— Pa ne baš ništa — primijeti Carlos. — Ja bih ipak volio pogledati natpogonski motor. Bey, bi li nas htio usporiti na jedan ge?

— Aha. Ali, znaš, Carlose... čuda me nerviraju.

— To znači da nas je dvojica takvih.

*

Puzali smo kroz prilazni tunel tek malo širi od ramena krupnijeg čovjeka, između kućišta natpogonskog motora i okolnih tankova za gorivo. Carlos je dosegao kontrolno okno. Zavirio je unutra. Prasnuo je u smijeh.

Hihoćući glasno, Carlos se odmakne. Zanimalo me što je do đavola, smiješno. Dopužem do okna i provirim.

U kućištu natpogonskog motora više nije bilo takva motora.

Ušao sam kroz okno u cilindrično kućište i pogledao oko sebe. Ništa. Čak ni rupe kroz koju je mogao iščeznuti. Super-vodljivi kabeli i postolje motora bijahu odrezani tako čisto, da su rezovi sjali poput malih zrcala.

Ausfaller je inzistirao da i sam pogleda. Carlos i ja pričekali smo u komandnoj kabini. S vremena na vrijeme spopao bi Carlosa napadaj hihotanja. A onda poprimi izraz sanjarenja, oči mu se zagledaše nekamo u daljinu, a to mi je još više išlo na živce.

Pitao sam se, što mu se to vrze po glavi, i došao do neugodna zaključka da ne mogu pogoditi. Prije nekoliko godina bio sam se javio na testiranje inteligencije nadajući se da ću se tako dočepati

roditeljske licencije. Ne, nisam genij.

Znao sam samo da se Carlos dosjetio nečega čega se nisam ja, i nije mi rekao što je to, a ja sam bio preponosan da pitam.

Ausfaller nije imao ponosa. Vratio se s izrazom na licu kao da je vidio sablast.

— Nema ga! Kamo je mogao nestati? Kako se to moglo dogoditi?

— To ti mogu objasniti — reče Carlos veselo. — Potreban je vrlo visoki gravitacijski gradijent. Motor je to potrefio, smotao okolni prostor oko sebe, i krenuo dalje višim stupnjem natpogona koji mi ne možemo dostići. Sad je već negdje daleko na putu prema rubu univerzuma.

— Siguran si, ha? — rekoh — Prije jedan sat nije čak bilo ni teorije koja bi to rastumačila.

— Tja, siguran sam da više nemamo motora. Dalje je cijela stvar prilično nejasna. Ipak, ovo je jedan od uhodanih modela u tumačenju što će se dogoditi ako brod uleti u singularitet. Pri nižem gravitacijskom gradijentu motor bi povukao cijeli brod za sobom, a onda rasuo atome na sve strane sve dok ne bi ostalo samo natpogonsko polje.

— Joj.

Carlos se sav ražario nad idejom.

— Sigmunde, htio bih upotrijebiti tvoj hipervalni radio. Možda imam krivo, ali bih ipak htio provjeriti nekoliko podataka.

— Ako smo još u blizini singulariteta neke veće mase, hiperval će uništiti sam sebe.

— Aha. Vrijedi riskirati.

Ispali smo iz hipersvemira, ili nas je izbacilo, deset minuta prije granice singulariteta oko Sola. To je značilo šesnaest sati svjetlosti normalnog svemira i k tome još skoro pet sati svjetlosti od ruba singulariteta prema unutra, do Zemlje. Na sreću, hiperval je trenutačan, a svi civilizirani sistemi drže hipervalne releje tih do vanjskog ruba svog singulariteta. Stanica Southworth prenijet će našu poruku laserom, prihvatiti odgovor na isti način, i prenijeti ga do nas desetak sati kasnije.

Uključili smo hiperval i ništa nije puklo.

Ausfaller je prvi pozvao Ceres da sazna registraciju ona

tri tegljača. Zatim je Carlos pozvao Elefantov kompjuterski sklop u New Yorku, upotrijebivši šifru koju Elefant ljubomorno daje samo nekolicini ljudi.

— Platit ću mu kasnije — divio se Carlos samome sebi. — Možda ću pridodati i zanimljive novosti.

Pažljivo sam slušao kako Carlos nabraja svoje zahtjeve. Tražio je sve poznate podatke o meteoritu koji je pao 1908. u Tunguziji, SSSR, Zemlja. Tražio je simulaciju sva tri modela postanka svemira, dokaze i

manjkavosti: Veliki prasak, Ciklički svemir, i Svemir stabilnog stanja. Tražio je podatke o kolapsarima. Tražio je imena, biografije i adrese najznačajnijih istraživača gravitacijskih fenomena u sistemu Sol. Veselo se smješkao kad je prekinuo vezu.

— Predajem se — rekoh. — Moram priznati da nemam blagog pojma što namjeravaš.

Cereći se, šutke, Carlos je ustao i otišao u svoju kabinu da spava.

*

Potpuno sam isključio glavni potisni motor. Kad zađemo dublje u sistem Sol, moći ćemo usporiti s trideset ge. U međuvremenu iskoristit ćemo sasvim lijepu brzinu koju smo uhvatili na putu sa sistema Sirius.

Ausfaller nije izlazio iz komandne kabine. Možda je imao iste motive kao i ja. Ovdje nema policijskih brodova. Još nas netko može napasti.

Provodio je vrijeme proučavajući snimku triju tegljača. Nismo razgovarali, a ja sam pažljivo promatrao.

Rudarski su tegljači izgledali sasvim obično. Na teleskopskim snimkama nisu se vidjele nikakve sumnjive neravnine pukotine na trupovima, nikakvi otvori za topove. Na dubinskom radaru izgledali su kao duhovi: nazirali su se prstenovi masivnih energetskih polja; šuplje, jednako masivne pogonske cijevi; manje gustoće tankova za gorivo i sistema za reciklažu zraka u kabinama. Nikakvih praznina ili sjenki ondje, gdje ne bi smjelo biti. Najzad je Ausfaller rekao:

— Da li znaš, koliko je vrijedio »Hobo Kelly«? Rekao sam svotu za koju sam mislio da će biti približno točna.

— »Hobo Kelly« vrijedio je koliko i moja karijera. Namjeravao sam uništiti gusarsku flotu. Ali je moj pilot pobjegao. Pobjegao! Čime sada da opravdam svoga skupog Trojanskog konja?

Zaustio sam da mu odgovorim što ga ide, ali sam se predomislio. Moja prva briga je Carlosov život, ali to smo već prožvakali, još na Uroku.

Umjesto toga, rekao sam:

— Carlos nešto smišlja. Poznajem ga dobro. On zna što dogodilo.

— Zar to ne možeš saznati od njega?

— Ne znam. — Mogao bih Carlosu protumačiti kako je bolje za sve nas da znamo tko... ili što... nam je protivnik.

Ali, Carlos je platfus. On ima svoje mušice.

— Dakle — rekao je Ausfaller — sve što imamo jesu uhvatljive ideje u Carlosovoj glavi.

Oružje izvan dohvata ljudske tehnologije iščupalo je moj brod iz hipersvemira. Pobjegao sam. **Naravno**, da sam pobjegao. Bilo bi ludo ostati, govorio sam sam sebi. Ludo. Ipak, bilo mi je neugodno. Zato rekoh Ausfalleru:

— A što je s rudarskim tegljačima? Ne razumijem. Sto su tražili

ovako daleko vani. U Pojasu asteroida se njima koriste da tegle niklželjezne asteroide do industrijskih pogona.

— Ovdje je isto. Većinom ne nađu ništa vrijedna: komade kamena ili leda; ali ako nabašu na metal, isplati se. Treba im za gradnju.

— Gradnju čega? Zaboga, tko bi htio ovdje živjeti? To mu dođe kao kad bi netko naselio međuzvjezdani prostor!

— Baš tako. Tu nema turista, ali ima istraživačkih grupa, tu, gdje je svemir prazan, i gdje su temperature blizu apsolutne nule. Poznato mi je da ovdje grupa Quicksilver proučava fenomen hipersvemira. Nitko ne razumije hipersvemir, čak ni sada. Sjeti se da mi nismo izumjeli natpogon; kupili smo ga od stranaca. Dalje, tu je laboratorij za proučavanje gena gdje se trude da skroje drvo koje će rasti na kometima.

— Zezaš me.

— Oni misle ozbiljno. Fotosintetska biljka koja će koristiti kemikalije kojih ima u svim kometima... vrlo korisna stvar. Sav bi se pojas kometa mogao zasijati biljem koje proizvodi kisik... — Ausfaller je naglo ušutio, a onda nastavi: — Zaboravi što sam rekao. Ipak, svim tim istraživačkim skupinama treba građevni materijal. Jeftinije je graditi ovdje, na licu mjesta, nego dovlačiti sve sa Zemlje ili iz Pojasa asteroida. Ovi tegljači Remenara uopće nisu sumnjivi.

— Čekaj malo, ovdje nije bilo ništa osim tih tegljača. Baš ništa.

Ausfaller je kimnuo.

*

Kad nam se nekoliko sati kasnije pridružio Carlos trepćući očima da odagna san, upitao sam ga:

— Carlose, imaju li tegljači kakve veze s tvojom teorijom?

— Ne znam. Teorija mi je polovična, a bojim se da će mi i moja pamet za pola sata izgledati polovičnom. Ta moja teorija više nije čak ni moderna. Sada, kad smo shvatili što su kvazari, svi nekako više vole teoriju Stabilnog stanja. Znaš kako to ide: napetost u potpuno praznom svemiru stvara nove atome vodika, neprestano. Svemir nema ni početka ni kraja.

Carlosovo se lice zgrči u tvrdoglavu grimasu.

— Ako je točno što mislim, mogu vam reći kamo su otišli nestali brodovi pošto su ih orobili.

Ausfaller je skočio:

— Gdje su? Jesu li putnici živi?

— Žao mi je, Sigmunde, nisu. Nema čak ni leševa koje bi mogao pokopati.

— Što je to, protiv čega se borimo?

— Gravitacijska pojava. Snažno iskrivljavanje prostora. Planet to ne može izazvati, a ni baterija generatora gravitacije. Ni jedno ni drugo ne može proizvesti polje tako oštrih granica.

— Kolapsar — predloži Ausfaller. Carlos se naceri:

— Kolapsar bi bio sposoban za takvo nešto, ali ima i drugih problema u igri. Kolapsar ne može nastati od mase manje od pet solarnih masa. Tako nešto veliko moralo bi se lako naći, tu negdje blizu Sola.

— Pa što onda? Carlos potrese glavom:

— Morat ćemo pričekati.

*

Stanica Southwort nam je dala registracije triju tegljača: svi su već dugo u upotrebi, sva tri kupila je kompanija Intra-Belt Mining prije dvije godine na Rodneyu.

— Rodney?

Carlos i Ausfaller su hihotali:

— Remenari to katkada rade. To je njihov način da kažu kako se nikoga ne tiče gdje i od koga su kupili svoje brodove.

— To je zabavno, slažem se, ali mi ipak ne znamo tko je vlasnik tih tegljača.

— Možda su to pošteni Remenari. Možda i nisu.

Opet se javila Stanica Southworth, da nam pošalje direktno u kompjuter podatke koje je tražio Carlos. Bio je to popis imena i telefonskih brojeva: najeminentniji stručnjaci za gravitaciju i njene efekte sistema Sol:

**Julian Forward, 1192326 Stanica South worth.**

Šifra hipervalne transmisije. On je negdje ovdje, negdje u golemoj praznini između Neptunove orbite i kometnog pojasa; ovdje vani, gdje hipervalna transmisija može funkcionirati. Potražio sam druge brojeve Stanice South worth. Bilo ih je:

**Launcelot Starkey, 1844719 Stanica Southwort.**

**Jill Luciano, 1844719 Stanica Southworth.**

**Mariana Wilton, 1844719 Stanica Southworth.**

— Svi ovi ljudi... — reče Ausfaller. — S njima želiš prodiskutirati o svojoj teoriji?

— Tako je. Sigmunde. zar 1844719 nije šifra grupe Quicksilver?

— Mislim da jest. Isto tako mislim da su izvan dohvata sada, kad smo izgubili natpogon. Grupa Quicksilver ima svoju bazu na Antenori koja je sada s druge strane Sola. Carlose, ne misliš li valjda da bi netko od tih ljudi mogao sagraditi uređaj za proždiranje brodova?

— Što?... Imaš pravo. Tp mora biti netko, tko se razumije u gravitaciju. Rekao bih da je grupa Quicksilver čista. Tamo radi oko deset tisuća ljudi. Kako bi netko mogao sakriti takvu tajnu?

— A ovaj Julian Forward?

— Forward. Hm. Uvijek sam želio sresti toga čovjeka.

— Znaš nešto o njemu? Tko je on?

— Nekoć je radio za Institut znanja na Uroku. Godinama već nisam

o njemu ništa čuo. Radio je nešto na gravitacijskim valovima iz galaktičke jezgre... Pokazalo se da je na krivom tragu. Sigmunde, hajde da ga pozovemo.

— A što ćemo ga pitati?

— Zašto...? — Onda se Carlos pribrao. — Oh. Misliš da bi on mogao... Hm.

— Kako dobro znaš toga čovjeka?

— Samo po reputaciji. On je prilično slavan, znaš. Ne vjerujem da bi takav čovjek mogao postati masovnim ubojicom.

— Prije si rekao da tražimo nekoga, tko se razumije u gravitacijske pojave.

— Jesam.

Ausfaller se ugrize za usnu.

— Možda bismo mogli i nešto više a ne samo razgovarati. Ne... ne bismo. Možda je s druge strane Sola, možda odande rukovodi gusarskim brodovljem...

— Ne, to ne može.

— Razmisli malo — reče Ausfaller. — Ovdje smo izvan Solova singulariteta. Gusarsko brodovlje mora imati letjelice s natpogonom.

— Ako je Julian Forward otimač brodova, on je negdje u blizini. Njegov... hm... **uređaj** se ne može kretati hiper-svemirom.

— Carlose — rekoh — ono što ne znamo, može nas stajati glave. Hoćeš li već jednom prestati s igranjem?

On se smijuljio kimajući glavom. Vrag jedan. Heviga.

— Dobro, možemo provjeriti Forwarda. Pozovi ga i pitaj gdje je! Sto misliš, hoće li znati tko si?

— Sigurno. Znaš, i ja sam slavan.

— Fino. Ne pravi se važan. Ako je on tu negdje blizu, možda ga možemo zamoliti da nas odveze kući. Kako sada stvari stoje, bit ćemo na milosti i nemilosti svakom brodu s natpogonom dok god sjedimo ovdje kao kvočke.

— Kad bi nas bar netko napao — reče Ausfaller. — Jači smo od svakog.

— Ali i sporiji. Oni mogu pobjeći, mi ne možemo.

— Mir, vas dvojica. Sve po redu. — Carlos je sjeo za konzolu hipervala i otipkao šifru.

Odjednom Ausfaller reče:

— Možeš li nekako da mene ne spominješ? Ako je potrebno, ti budi vlasnik ovoga broda.

Carlos se začuđeno osvrne. Prije nego što je mogao odgovoriti, ekran se osvijetli. Ugledao sam blijedoplavu kosu ošišanu u remenarsku krestu navrh glave, iznad mršava blijeda lica i namještenoga smiješka.

— Stanica Forward. Dobra večer.

— Dobra večer. Ovdje Carlos Wu sa Zemlje, međuplanetarni poziv. Mogu li razgovarati s doktorom Julianom Forwardom?

— Pričekajte trenutak, vidjet ću. Ostanite na vezi Ekran potamni, a Carlos se okomi na Ausfallera:

— Što ti to sad znači? Kakva ti je to nova igra? Kako mogu opravdati da sam vlasnik naoružana, kamuflirana ratnog broda?

Meni je sinulo što namjerava Ausfaller, pa rekoh:

— Nastoj da mnogo ne objašnjavaš. Možda neće ni pitati. Ja...

Ušutio sam, jer se na ekranu pojavio Forward.

Julian Forward je bio s Uroka, nizak i širok, ruku debelih poput nogu, a nogu debelih poput stupova. Koža mu je bila crna gotovo kao kosa: tako se pocrni na Siriusu, premda je njegovo lice vjerojatno pocrnjelo pod ultravioletnom svjetiljkom. Sjedio je na rubu stola za masažu.

— Carlos Wu! — uzviknuo je s laskavom udvornošću. — Jeste li vi isti onaj Carlos Wu što je riješio problem Sealeyhamovih limita?

Carlos odgovori da jest. Zadubili su se u raspravljanje o matematici, o mogućoj primjeni Carlosova rješenja na nekakav drugi problem limita — koliko sam shvatio. Bacio sam hitar pogled prema Ausfalleru, neupadljivo, jer on za Forwarda nije smio postojati; vidio sam ga kako zamišljeno promatra Forwardov profil.

— No — reče Forward — što mogu učiniti za vas?

— Juliane Forwardu, upoznajte Beowulfa Shaeffera — reče Carlos. Ja se naklonih. — Bey me poveo sa sobom kući, ali nam je ispario motor natpogona.

— Ispario?

Uskočio sam u razgovor, da sve bude uvjerljivije:

— Iščezao, heveno točno. Kućište natpogonskog motora je prazno. Puf, nema... pojela maca. Sad ovdje čučimo bez natpogona i nemamo blage veze kako se to moglo dogoditi.

— Zamalo točno — veselo reče Carlos. — Doktore Forwarde, čini mi se da naslućujem kako se to moglo dogoditi. Volio bih o tome raspraviti s vama.

— Gdje ste sada?

Izvukao sam našu poziciju i brzinu iz kompjutora i javio ih na Stanicu Forward. Nisam baš bio siguran da li je to pametno; Ausfaller je imao dovoljno vremena da me zaustavi, ali nije to učinio.

— Fino — reče Forwardova slika na ekranu. — Čini mi se da ćete prije stići do nas nego do Zemlje. Stanica Forward je ravno pred vama, dvadeset astronomskih jedinica daleko. Možete pričekati slijedeći transport. Bolje nego da se vučete u osakaćenom brodu.

— Dobrol Izračunat ćemo kurs i javiti kad nas možete očekivati.

— Veselim se što ću osobno upoznati Carlosa Wua. — Forward nam dade svoje koordinate i prekine razgovor.

Carlos se okrene od ekrana.

— Eto, Bey, sad si ti vlasnik naoružana i kamuflirana ratnog broda. Ti sad smišljaj kako si došao do njega.

— Imamo mi i težih problema od ovoga. Stanica Forward je baš tamo, gdje bi morao biti proždirač brodova. On kimne. Nešto ga je zabavljalo.

— Što ćemo dalje? Ne možemo umaći brodovima s natpogonom. Sada više ne. Hoće li, možda, Forward pokušati da nas pobije?

— Ako ne stignemo na Stanicu Forward na vrijeme, mogao bi poslati brodove za nama. Previše znamo. Sami smo mu to rekli — reče Carlos. — Natpogonski je motor potpuno nestao. Znam za pola tuceta ljudi koji bi mogli iz te jedne jedine činjenice zaključiti što se dogodilo. — Odjednom se nasmijao. — Sve to pod pretpostavkom da je Forward doista brodožder. Mi to ne znamo. Čini mi se da imamo divnu priliku da saznamo istinu.

— A kako? Da tek tako ušetamo? Ausfaller je kimao s odobravanjem.

— Doktor Forward očekuje da ćete ti i Carlos ušetati u njegovu mrežu ne sluteći ništa i ostaviti brod prazan. Mislim da mu možemo pripremiti nekoliko iznenađenja. Na primjer, on možda ne zna da je ovo trup koncerna Mješovite Robe. A ja ću ostati na brodu i boriti se. .

Istina je. Samo antimaterija može nauditi trupu M. R.. premda ima stvari koje mogu bez po muke proći kroza nj kao svjetlo, gravitacija i neke vibracije. Rekoh:

— I tako ćeš ti biti u neuništivu trupu M. R.. a mi ćemo bespomoćni u bazu. Vrlo mudro. Radije bih se mijenjao s tobom. No, ti moraš misliti na svoju karijeru.

— Ne poričem to. Ali ja ću vas pripremiti na svoj način.

*

Iza Ausfallerove kabine, iza naoko neprekinutog zida. bila je prostorija veličine većeg ormara. Čini se da se Ausfaller njome vrlo ponosio. Nije nam pokazao što sve drži unutra, ali ono malo što sam uspio razabrati uništilo je ono malo što je ostalo od moga prvog dojma o tom čovjeku. On nije imao dušu gnjecava birokrata.

Da ne duljim: iza staklenog paravana držao je najluđi arsenal kojekakva oružja specijalne namjene. Tri komada Oružja za koje nam Ausfaller reče da su ručne lansirne rampe za raketne projektile sa sitnim atomskim bombama. Izbor laserskih pušaka i pištolja. Nekakva čudna sačmarica s deset punih centimetara dugom napravom za apsorbiranje povratnog udarca. Noževi za bacanje. Pištolj za precizno gađanje s modeliranom drškom i samo jednim metkom kalibra 22.

Pitao sam se, što će mu hobi-set za izradu amaterskih dodirnih skulptura. Možda izrađuje skulpture koje gone ljude i strance da siđu s uma. A možda je posrijedi nešto suptilnije: možda one eksplodiraju

kad ih dotaknu nepozvani prsti.

Imao je čak i krojačnicu.

— Načinit ću vam nova odijela — reče on. Kad ga je Carlos upitao čemu to, on odgovori: — Umiješ čuvati tajne? Umijem i ja.

Tražio je da mu kažemo kakav nam je kroj po volji. Odlučio sam da ga ne zezam, pa sam zatražio običan džemper u zelenoj i srebrnoj boji, s mnogo džepova. Imao sam ja i boljih džempera, ali je ovaj bio prave veličine.

— Nisam tražio dugmeta — rekoh.

— Nadam se da ti neće smetati. Carlose, ti ćeš također imati dugmeta.

Carlos je izabrao plamenocrvenu tuniku sa zelenim i zlatnim zmajem na leđima. Na dugmetima je bio njegov monogram. Ausfaller se ustoboči i prijeđe pogledom preko naše nove odeće, zadovoljan samim sobom.

— Pazite sada — reče. — Evo me gdje stojim pred vama sasvim nenaoružan...

— Tako je.

— Jesi li siguran.

Ausfaller se naceri, zatim se maši za najviše i najniže dugme na svojoj odjeci i oštro povuče. Dugmad otpadne, a tkanina između njih se prodere kao da su bila povezana nevidljivim koncem.

Držeći dugmad kao da hoće napeti taj nevidljivi konac, on ih provuče oko jedne dodirne skulpture, sa svake strane po jedno. Dodirna skulptura se sruši, raspolovljena.

— Sinclairov molekularni lanac. Prorezat će kroz svaku normalnu materiju, samo ako dovoljno jako povučete. Morate biti vrlo pažljivi. Prerezat će vam prste tako lako, da nećete ni opaziti da ih više nemate. Vidite, dugmad su velika, da ih lakše držite. — On pažljivo položi dugmad na stol i između njih stavi uteg. — Ovo treće dugme je sonična bomba. Ubit će na deset metara. Omamit će na trideset.

— Nemoj nam pokazati — rekoh.

— Vježbajte se bacajući običnu dugmad na cilj. Ovo tu dugme je Sila-pilula, stimulativno sredstvo. Slomite dugme i progutajte polovicu kad vam bude trebalo. Cijela doza je previše, može vam zaustaviti srce.

— Nikad čuo za Silu-pilulu. Kako ona djeluje na kaskadere?

Zbunio se.

— Nemam pojma. Možda će biti bolje da uzmeš četvrt doze.

— Ili da ne uzmem ništa — rekoh.

— Još vam nešto neću pokazati. Opipajte tkaninu vaše odjeće. Osjetili ste tri sloja? Srednji sloj je savršeno ogledalo. Reflektirat će čak i rendgenske zrake. Možete odbiti napad laserom, bar prvih nekoliko sekunda. Ovratnik se može odmotati u kapuljaču.

Carlos je kimao — zadovoljan.

Ipak je, čini se, istina: svi Platfusi misle jednako.

Ljudski su se preci milijardu i pol godina evolucijom prilagođavali jednom svijetu: Zemlji. Platfus živi u okolini koja mu savršeno odgovara. Instinktivno, on gleda na cijeli svemir kao da bi morao biti isti takav.

Mi znamo točno kako je to, mi, koji smo se rodili na drugim svjetovima. Na Ručnome Radu imate paklenske vjetrove i ljeti i zimi. Na Uroku — gravitaciju. Na Visoravni, rub provalije okolo-naokolo, a dolje pad od punih šezdeset kilometara u nepodnošljivu vrućinu i atmosferski pritisak. Na Dolje, crveno svjetlo i biljke koje neće rasti ako im ne pomognete ultravioletnim svjetiljkama.

A Platfusi misle da je univerzum skrojen po njihovoj mjeri. Oni ne shvaćaju opasnosti.

— Čepovi za uši — govorio je Ausfaller pokazujući meke plastične valjčiće.

Stavili smo ih u uši.

— Da li me čujete? — upita Ausfaller.

— Čujemo.

Uopće nam nisu ometali sluh.

— Odašiljač i slušni aparat, a između sonični štit. Ako vas napadnu zvukom, recimo, soničnom bombom, slušni aparat će prestati transmisiju. Ako naglo oglušite, znat ćete da su vas napali.

Meni su ove Ausfallerove komplicirane mjere opreza samo potvrđivale u kakvu bismo opasnost mogli ušetati. Ipak, nisam rekao ništa. Ako pokušamo bježati, šanse su nam mnogo manje.

*

Vratili smo se u komandnu kabinu gdje je Ausfaller uspostavio vezu sa Sekretarijatom za odnose s potpunim strancima, na Zemlji. Izvijestio ih je sažeto o svemu što nam se dogodilo, a iznio je i nekoliko opreznih nagađanja. Pozvao je Carlosa neka objasni svoju teoriju.

Carlos je odbio:

— Možda nisam u pravu. Pusti me da još malo proučavam situaciju.

Ausfaller je namrgođen otišao da legne. Probdio je previše vremena, i to se vidjelo na njemu. Carlos zavrti glavom za njim:

— Paranoja. Čini mi se da ga je posao otjerao u paranoju.

— A tebi ne bi škodilo da je imaš, bar malo. — Prečuo me. — Zamisli samo, sumnjati u ovako slavnoga čovjeka da je svemirski gusar!

— On je u pravo vrijeme na pravom mjestu!

— Hej, Bey, zaboravi što sam rekao. Ovaj... hm... uređaj, ovaj... brodožder mora biti na pravom mjestu, ali gusari ne moraju. Mogu ga

ostaviti da slobodno luta i odvesti se natpogonskim brodom do svoje baze.

Na to je valjalo pripaziti. U usporedbi s prostorom među nutarnjim planetima, ovaj prostor između kometa je golem; ali za natpogonske brodove to je sitnica. Rekoh:

— Pa zašto onda posjećujemo Forwarda?

— Hoću raspraviti o svojim idejama s njime. I više od toga: on, vjerojatno, poznaje šefa među brodožderima, a da i ne zna da je to šef. Možda ga čak obojica poznajemo. Samo je vrhunski kozmolog mogao pronaći uređaj i shvatiti njegove mogućnosti. Bio tko bio, on mora biti ime u naučnim krugovima,

— Pronaći?

Carlos se iskesi na me:

— Nema veze. Jeli li se sjetio nekoga na kome bi htio iskušati onu čarobnu žicu?

— Načinio sam popis. Ti si na vrhu.

— Pa, pripazi. Sigmund zna da je imaš, i nitko drugi.

— On je odmah iza tebe.

— Kad ćemo stići na Stanicu Forward?

Provjerio sam naš kurs. Decelerirali smo s trideset gravitacija i polako odstupali u stranu.

— Dvadeset sati i nekoliko minuta — rekoh.

— Dobro! Moći ću još nešto prostudirati.

Počeo je tražiti kojekakve podatke od kompjutera. Zamolio sam ga da mi dopusti čitati preko njegova ramena. Dopustio mi je.

Bitanga! Čita dvaput brže od mene. Pokušao sam samo prelijetati očima tekst, ne bih li stekao bar neki pojam o čemu je riječ.

Kolapsari: tri poznata. Najbliži je komponenta dvojne zvijezde u Labudu, više od sto godina svjetlosti daleko. Ekspedicije su tamo ostavile sonde.

Teorija crne rupe nije nikakva novost za me, premda je matematika prekomplicirana. Ako je zvijezda dovoljno masivna, kad potroši svoje nuklearno gorivo i stane se hladnjeti, nikakva unutarnja sila ne može spriječiti da se sažme sama u sebe i postane manja od svoga Swartzchildova-polumjera. U tome času druga kozmička brzina na toj zvijezdi postaje veća od brzine svjetlosti; i tada kao da je više nema: ništa više ne može napustiti njenu površinu, nikakva materija, nikakva radijacija, nikakva informacija. Ništa... osim gravitacije.

Od ovakve malaksale zvijezde možete očekivati da bude teška pet solarnih masa ili više; inače se njeno sažimanje zaustavi u fazi neutronske zvijezde. Poslije toga ona može samo postati većom i masivnijom.

Nije bilo baš nikakve vjerojatnosti da se nađe nešto tako masivno ovdje, na rubu Sunčeva sistema. Kad bi takvo nešto i bilo tu negdje,

blizu Sola, ono bi orbitiralo oko nje.

Mora da je sibirski meteorit bio nešto zaista strašno, jer ga se ljudi sjećaju već devetsto godina. Porušio je drveće na tisućama četvornih kilometara; pa ipak, drveće na mjestu udara ostalo je uspravno. Nikad nije pronađen ni komadić meteorita. Nitko nije vidio njegov pad. Tunguzija je 1908. bila rijetko naseljena kao Zemljin Mjesec danas.

— Carlose, što će ti sve to? Kakve to veze ima?

— Da li se Holmes ispovijeda Watsonu?

Bilo mi je vraški teško razumjeti kozmologiju. Fizika tu graniči s filozofijom, i obratno. U osnovi, teorija se Velikog praska — koja zamišlja svemir kao eksploziju iz jedne točke u kojoj je koncentrirana sva masa, poput titanske bombe — natječe s teorijom svemira Stabilnog stanja, prema kojoj je svemir vječan. Ciklički svemir je serija širenja poslije Velikog praksa i sažimanja prije slijedeće eksplozije. Jasno, tu ima i varijanti.

Kad su prvi put otkriveni kvazari izgledali su prestari, kao da potječu iz nekog ranijeg ciklusa u evoluciji svemira... koji, prema teoriji Stabilnoga stanja, uopće ne evoluira. A onda, prije stotinu godina, Hilbury je riješio zagonetku kvazara. U međuvremenu se jedna od posljedica Velikog praska nije mogla uklopiti u teoriju. Tu je matematika postala prekomplicirana za me.

Bilo je još diskusije o tome, da li je svemir otvoren ili zatvoren u četvrtoj dimenziji, ali je Carlos prekinuo vezu.

— To bi bilo to — reče on zadovoljan.

— Što?

— Može biti da imam pravo. Nedovoljni podaci. Morat ću čuti što o svemu misli Forward.

— Neka vam obojici otpadnu nos i uši. Odoh ja spavati.

*

Tu vani, u širokom graničnom pojasu između Solova sistema i međuzvjezdanog prostora, Julian Forward pronašao je kamenu masu veličine srednje velikog asteroida. Izdaleka je stijena izgledala netaknuta tehnologijom: nakrivljeni sferoid, grube površine, prljavobijel. Izbliza su se tu i tamo nazirale mrlje metala i boje kao, razbacani dragulji. Zračne ustave, okna, ispružene antene, i još neke stvari koje je bilo teško identificirati. Osvijetljeni tanjur s nečim što se izdizalo iz središta: nekakva metalna ruka s pola tuceta kuglastih zglobova i s polukružnom posudom na vrhu. Ovo sam pažljivo promotrio pokušavajući da pogodim što bi to, dođavola, moglo biti... i konačno odustao.

Doveo sam »Hoba Kellyja« u stanje mirovanja u odnosu na asteroid, ne baš preblizu. Rekoh Ausfalleru:

— Ti ćeš ostati na brodu?

— Razumije se. Ne pada mi na um da razočaram doktora Forwarda

u vjerovanju da je brod prazan.

Prešli smo u Stanicu Forward u otvorenom taksiju: dva sjedala, tank za gorivo i raketni motor. Bio sam se okrenuo da nešto upitam Carlosa, ali umjesto toga rekoh:

— Hej Carlose? Jesi li dobro? Lice mu je bilo bijelo i napeto.

— Izdržat ću.

— Jesi li pokušao žmiriti?

— Bilo je još gore. Heviga, i dovde sam izdržao samo zahvaljujući autohipnozi. Bey, ovo je tako strašno prazno.

— Drž' se još malo. Skoro smo stigli.

Plavokosi Remenar stajao je ispred jednog od ulaza sa zračnom ustavom u uskom odijelu i mjehurnoj kacigi. Upotrijebio je ručnu svjetljku da nam pokaže put. Parkirali smo taksi u udubinu u kamenu — gravitacija je bila gotovo nula — i ušli.

— Ja sam Harry Moskowitz — reče Remenar. — Zovu me Anđelom. Doktor Forward čeka u laboratoriju.

Unutrašnjost asteroida je bila mreža ravnih, cilindričnih tunela probijenih laserom, stavljenih pod tlak od jedne atmosfere, i osvijetljenih plavičastim svjetlećim trakama. Na površini težili smo koji kilogram, u unutrašnjosti i manje. Anđeo se kretao načinom koji mi je bio nov: plitki skok prema naprijed koji bi ga odveo daleko niz tunel sve dok ne bi dotaknuo strop; zatim bi se otisnuo do poda i novi skok naprijed. Čekao je da ga stignemo nakon svaka tri ili četiri skoka, ne krijući veseli prezir nad našim nespretnim pokušajima da ga oponašamo.

— Doktor Forward me zamolio da vas povedem na kratki obilazak — rastumačio je.

— Čini mi se da imate mnogo više tunela nego što vam je potrebno. Zašto niste smjestili sve prostorije jednu do druge? — rekoh.

— Ova je stijena nekoć bila rudnik. Tunele su probili negdašnji rudari. Ostavili su velike šupljine gdjegod su naišli na džepove leda ili zrakonosnog kamena. Mi smo ih samo zazidali.

Sad je bilo jasno zašto ima toliko tunela među prostorijama i zašto su one tako goleme. Neke su prostorije samo skladišta, rekao nam je Anđeo; nema ih smisla otvarati. Ostale su bile spremišta za alat, u jednoj su se nalazili uređaji za reciklažu zraka i otpadaka, jedna je opet bila vrt, pa prilično veliki kompjuter, poveliki fuzijski generator, i tako. U blagovaonici velikoj da u nju stane tridesetak ljudi bilo je zapravo samo deset muškaraca koji nas radoznalo promotriše, pa se vratiše jelu. Hangar, veći nego što bi trebalo i otvoren prema van, ponosio se mnogim taksijima i odijelima s vlastitim pogonom i specijalnim alatom, te s tri identična kružna doka, sva tri prazna.

Odlučio sam da se kockam. Trudeći se da zvuči nemarno, upitah:

— Imate rudarske tegljače? Anđeo nije oklijevao.

— Pa da. Dovozimo vodu i metal s unutarnjih planeta, ali je jeftinije ako to sami pronađemo ovdje, vani. A u slučaju nužde, tegljači bi nas mogli odvesti do civilizacije.

Opet smo krenuli tunelom. Anđeo nam reče:

— Kad već govorimo o brodovima, ne vjerujem da sam ikad vidio nešto slično vašem. Jesu li orio bombe što imate nanizano po trbušnoj površini broda?

— Uglavnom — rekoh. Carlos zahihoće:

— Bey mi neće reći odakle mu.

— Zezaj, zezaj! Dobro, reći ću ti: ukrao sam ih. Ne vjerujem, da će kome nedostajati.

Anđeo je prije bio iskreno znatiželjan, a sad je iskreno fasciniran saslušao moju priču o tome kako su me unajmili u sistemu Vunderland da prevezem teretni brod s jednog mjesta na drugo.

— Baš mi se i nije sviđao tip koji me unajmio, ali baš vam se ja razumijem u Vunderlandere. Osim toga, dobro mi je došla lova.

Dalje sam pripovijedao o iznenađenju kad sam vidio kako je velik brod i kako je opremljen: čvrsti zid iza komandne kabine, i putničke kabine kojih zapravo nije ni bilo, nego su umjesto prozora bile holografske projekcije. Sad sam se već bio dovoljno uplašio da će me vrag odnijeti ako odustanem od puta.

A kad sam saznao kamo treba da odvezem brod, zabrinuo sam se zaozbiljno.

— Zamislite, htio je da vozim u Zmijski Roj... znate, u polukružni roj asteroida u sistemu Vunderland! A svatko živ zna da tamo vrvi konspiratorima organizacije »Slobodni Vunderland«. Kad mi je onaj tip dao kurs, ja sam lijepo usmjerio ravno na Sirius, bez osvrtanja.

— Čudim se da su vam ostavili ispravan natpogon.

— Čovječe, šalite se? Jesu, **vraga**! Počupali su releje. Morao sam ih sam pokrpati. Sva sreća što sam pogledao, jer su jedan relej spojili s bombom ispod moga sjedala.

Načas zastadoh, pa nastavim:

— Možda sam zabrljavio krpež. Čuli ste što se dogodilo, zar ne? Moj vam je natpogonski motor jednostavno nestao. Puf, nema više. Pojela maca. Mora da je sa sobom odnio i vijke, jer sam usput izgubio i trbuh broda. Lažni trbuh, možete li vjerovati? Što je ostalo doima se kao džepni bombarder.

— Baš tako izgleda.

— Sad ću morati da ga predam zlatokošcima... hoću reći. Policiji kad stignem u civilizaciju. Šteta.

Carlos se smijuljio i vrtio glavom. Izvukao se rekavši:

— To vam je živ dokaz da se zaista može pobjeći pred problemima.

Slijedeći je tunel završio u velikoj polukružnoj prostoriji nad kojom se uzdizala prozirna kupola. Usred prostorije stajao je stup debeo kao

čovjek, uzdižući se iz kamenog poda sve gore do sredine kupole. Iznad kupole, sjajući se prema noći i zvijezdama, golema je metalna ruka s mnogo zglobova besciljno posezala u prostor. Na vrhu ruke bilo je nešto slično divovskoj psećoj zdjeli.

Forward je sjedio za potkovastom kontrolnom konzolom blizu stupa. Jedva da sam ga i opazio. Vidio sam već ovu titansku ručetinu dolazeći iz svemira, ali onda još nisam shvatio njenu veličinu.

Forward me za teče kako buljim.

— Hvatač — reče.

Priđe nam poskakujućim koracima, komičnim ali efikasnim.

— Radujem se što sam vas sreo, Carlose Wu i Beowulfe Shaefferu. — Njegov nam stisak nije zdrobio ruke jer je pazio. Imao je širok, topao osmijeh. — Hvatač je ovdje glavni eksponat. Kad jednom vidite Hvatača, ništa više nije zanimljivo.

— A što on radi? — upitah. Carlos zahihoće:

— Tako je lijep! Zar bi morao nešto raditi? Forward se naklonom zahvali na komplimentu.

— Pomišljao sam da ga izložim na sajmu skulptura od optadaka. Njegov je zadatak da manipulira velikim, gustim masama. Posuda na vrhu ruke je kompleks elektromagneta. Pomoću njih mogu vibrirati mase u posudi i proizvesti polarizirane gravitacijske valove.

Kupolu je pridržavalo šest masivnih lukova. Sada spazih kako svjetlucaju poput ogledala. Ojačani su staznim poljem. Ojačanje za Hvatača? Pokušao sam zamisliti sile kojima bi moglo zatrebati takvo ojačanje. Strahota!

— A što to vibrirate? Megatonu olova?

— Olovo u košuljici od mekog željeza bila je naša probna masa. Ali to je bilo prije tri godine. U posljednje vrijeme više ne radim s Hvatačem, ali nam je prije uspjelo nekoliko pokusa s kuglom od neutroni ja u staznom polju. Deset milijardi metričkih tona.

— A čemu to? — rekoh.

Carlos mi uputi pogled od kojeg zadrhtah. Forwardu se to činilo sasvim razumnim pitanjem.

— Komunikacija, na primjer. Mora da ima inteligentnih vrsta po cijeloj galaksiji, koje su predaleko za naše brodove. Gravitacijski valovi su vjerojatno najbolji način da se dopre do njih.

— Gravitacijski valovi putuju brzinom svjetlosti, nije li tako? Zar hiperval ne bi bio bolji?

— A što ako ga oni nemaju? Tko bi, osim Skitača, došao na pomisao da eksperimentira tako daleko od svoga sunca? Ako želimo vezu s bićima koja nisu srela Skitače, moramo se koristiti gravitacijskim valovima... kad jednom naučimo kako.

Anđeo nam je ponudio piće. Kad smo sjeli i udobno se smjestili sa čašom u ruci, izgubio sam nit razgovora; Forward i Carlos razgovarali

su o fizici plazme, o metafizici, i što nam rade stari prijatelji. Pokazalo se da imaju mnogo zajedničkih poznanika. A Carlos se propitivao o kozmolozima specijalistima za fiziku gravitacije.

Nekolicina su u grupi Quicksilver. Drugi su na koloniziranim svjetovima... naročito na Uroku, gdje pokušavaju nagovoriti Institut znanja da financira razne njihove projekte, kao, na primjer, još koju ekspediciju do kolapsara u Labudu.

— Radite li još za Institut, doktore? Forward potrese glavom.

— Prestali su mi pomagati. Premalo rezultata. Ali mi dopuštaju da radim na ovoj stanici koja je vlasništvo Instituta. Jednog će je dana prodati, a onda me čeka selidba.

— Pitao sam se, zašto su vas uopće poslali ovamo — reče Carlos. Sirius ima sasvim lijepi pojas kometa.

— Ali je Sol jedini sistem na kojem ima civilizacije ovako daleko od svoga sunca. Osim toga, ovdje mogu naći bolje suradnike. Sistem Sol nikad nije oskudijevao u kozmolozima.

— Vjerovao sam da ste možda došli da riješite jednu davnu misteriju. Sibirski meteorit. Čuli ste za nj, naravno.

— Naravno — nasmijao se Farward. — Tko nije? Ne vjerujem da ćemo ikad saznati što je to zapravo pogodilo sibirsku tundru one noći. Mogao je to biti komad antimaterije. Čuo sam da u znanom svemiru ima antimaterije.

— Ako je to bila antimaterija, nitko neće biti u stanju da to i dokaže — prizna Carlos.

— Hoćemo li o vašem problemu? — Forward se, čini se, sjetio da i ja postojim. — Shaefferu, što pomisli profesionalni pilot kad mu iščezne natpogonski motor?

— Zabrine se.

— Imate li kakvu teoriju?

Odlučih da ne spominjem gusare. Htio sam vidjeti neće li ih možda Forward prvi spomenuti.

— Nikome se ne sviđa moja teorija — rekoh, i opišem svoje argumente u prilog brodoždera u hipersvemiru. Forward me pristojno sasluša.

— Pa. ako ništa, bilo bi teško oboriti vašu teoriju. Vjerujete li vi sami u nju?

— Ne usuđujem se. Jednom sam već skoro ubio sama sebe kad sam povjerovao u svemirska čudovišta umjesto da potražim prirodne uzroke.

— Zašto bi ti hipersvemirski monstrumi pojeli samo natpogonski motor?

— Mmmm... heviga. Odustajem.

— Što vi mislite, Carlose? Prirodna pojava ili svemirska čudovišta?

— Gusari.

— A kako to oni rade?

— No, ovaj štos oko nestanka natpogonskog motora, a brod je ostao... to je nešto novo. Vjerujem da je tu potreban oštri gravitacijski gradijent s plimnim efektom snažnim bar kao kod neutronske zvijezde, ako ne i kod crne rupe.

— Tako nešto nećete naći u ljudskom svemiru.

— Znam to. — Carlos je izgledao frustriran. To je sigurno hinio. Prije je izgledao tako samouvjeren, kao da je imao odgovor.

Forward reče:

— Ne vjerujem da bi crna rupa imala taj efekt. Ako i bi, nikad to ne bismo saznali jer bi cijeli brod nestao u njoj.

— A snažni generator gravitacije?

— Hmmm. — Forward je o tome razmislio, a onda potrese masivnom glavom. — Vi ovdje govorite o površinskoj gravitaciji od milijun i više ge. Gravitacijski bi generator kolabirao sam u sebe. Da vidimo, ako bismo okvir ojačali staznim poljima... ne. Taj bi okvir izdržao, ali bi sve ostalo oteklo poput vode.

— Niste mi baš dali ohrabrenja za moju teoriju.

— Žao mi je.

Carlos prekine nastalu tišinu:

— Što mislite, kako je nastao svemir?

Forwarda kao da je začudila promjena teme razgovora. A meni je postalo neugodno.

Ako već i ne znam bogzna što o kozmologiji ne mogu me prevariti nijanse u glasu. Carlos je bacao udicu, pokušavajući da navede Forwarda na zaključak. Crne rupe, gusari, sibirski meteorit, postanak svemira... nudio je premise na pladnju. A Forward nije reagirao kako valja.

Rekao je:

— Pitajte kojega popa. Ja se priklanjam teoriji Velikog praska. Stabilno stanje mi se uvijek činilo tako besciljnim.

— I ja volim Veliki prasak — reče Carlos.

Još se nad nečim trebalo zabrinuti. Oni rudarski tegljači: oni su jednostavno morali pripadati Stanici Forward. Kako bi Ausfaller reagirao da tri poznata svemirska broda dođu u njegovu blizinu?

Kako bih ja želio da on reagira? Stanica Forward bi mogla biti idealna gusarska baza. Prožeta laserskim izbušenim hodnicima u gotovo slučajnim pravcima... da li je moguće, da postoje dvije odvojene mreže hodnika koje se susreću samo na površini? Kako da to saznam?

Iznenada, više nisam želio znati. Želio sam kući. Kad bi bar Carlos prestao postavljati škakljiva pitanja...

Ne. On je i dalje razglabao o brodožderima:

— Onih deset milijardi metričkih tona neutronija što ste koristili

kao probnu masu. To nije ni dovoljno mnogo ni dovoljno gusto da da dovoljan gravitacijski gradijent.

— Pa, moglo bi biti, blizu površine. — Forward se nacerio, skupivši ruke jednu do druge. — To je bilo otprilike ovako malo.

— A to je najgušća masa što je se može naći u ovome svemiru. Šteta.

— Istina, istina, ali... jeste li čuli za kvantne crne rupe?

— Aha.

Forward naglo, ustane.

— Krivi odgovor.

Ja se skotrljam iz svoga naslonjača i spremim se za skok, dok su mi prsti tražili treće dugme na džemperu. Neuspješno. Nisam dovoljno vježbao u ovoj gravitaciji.

Forward je skočio. Udario je Carlosa pljoštimice nadlanicom po glavi dok je letio mimo njega. Mene je dohvatio u zenitu svoga skoka i povukao za sobom čeličnim stiskom oko mojih ruku.

Nisam imao uporišta, ali sam ipak pokušao udariti Forwarda njom. Nije se uopće potrudio da me u tome spriječi. Činilo mi se, kao da se borim s planinom. Stisnuo mi je zapešća jednom šakom i odvukao me sa sobom.

*

Forward je imao mnogo posla. Sjedio je za svojom potkovastom komandnom konzolom i govorio. Na ekranu iznad konzole vidjele su se tri glave.

To je očigledno laserski videofon. Mogao sam čuti što govori Forward. Naredio je pilotima triju rudarskih tegljača da unište »Hoba Kellyja«. Čini se da još ništa nije znao o Ausfalleru.

Forward je imao mnogo posla, ali nas je Anđeo zamišljeno promatrao. Možda nas je i žalio, ne znam, možda. Mogli bismo lako nestati, ali tko zna kakve smo sve poruke mogli poslati prije nego što smo došli na Stanicu?

Nisam mogao uraditi ništa konstruktivno pod Andelovim pogledom. I nisam mogao računati na Carlosa.

Nisam vidio Carlosa. Forward i Anđeo su nas svezali na suprotne strane središnjeg stupa, ispod Hvatača. Carlos odonda nije pustio ni glasa. Možda i umire od onog groznog šamara.

Iskušao sam veze oko svojih zapešća. Nekakvo metalno uže, hladno... i čvrsto.

Forward okrene prekidač. Glave iščeznu s ekrana. Protekao je trenutak prije nego je prozborio.

— Doveli ste me u vrlo neugodnu situaciju.

— Rekao bih da ste sami došli u neugodnu situaciju — javi se Carlos.

— Može biti. Nije dobro što ste dopustili da pogodim koliko znate.

— Oprosti, Bey — reče Carlos. Zvučao je zdravo. Fino.

— Ne brini — rekoh. — Ali čemu sva ova zavrzlama? Što to ima Forward?

— Vjerujem da ima sibirski meteorit.

— Ne. To nemam. — Forward je ustao i okrenuo se prema nama. — Priznajem, došao sam ovamo da potražim sibirski meteorit. Proveo sam nekoliko godina pokušavajući da pronađem njegovu trajektoriju pošto je napustio Zemlju. Možda je to zaista bila kvantna crna rupa. Možda i nije. Institut mi je uskratio financije, bez najave, baš u vrijeme kad sam pronašao pravu kvantnu crnu rupu, prvu u povijesti.

— To mi baš ne govori mnogo — rekoh.

— Strpljenja, Shaefferu! Vi znate da crna rupa može nastati kad kolabira masivna zvijezda? Dobro. Također znate da zvijezda mora imati najmanje pet Solovih masa da bi se sažela u crnu rupu. Zvijezda manje mase ne može dalje od neutronske zvijede. Crna rupa može imati masu jednaku masi cijele galaskije... ili čak cijelog univerzuma. Ima nekih indicija da bi cijeli svemir mogao biti jedna crna rupa u stvaranju. Ali, da ponovim: masa manja od pet Solovih masa ne može se sažeti dalje od neutronske faze.

— To znam.

— U cijeloj povijesti svemira postojao je samo jedan trenutak kad su se mogle formirati manje crne rupe. To je trenutak kad je eksplodirao monoblok kozmičko jaje koje je sadržavalo svu masu svemira. Teorija Velikog praska, znate. U žestini te eksplozije mora da su harali strašni pritisci u pojedinim žarištima. Moguće je da su nastale crne rupe mase od samo dva cijela dva puta deset na minus petu grama, i radijusa od samo jedno cijelo šest puta deset na minus dvadeset petu angstrema.

— Naravno, tako nešto sitno nikad ne biste mogli naći— reče Carlos. Zvučalo je veselo. Pitao sam se... a onda shvatih. Bio je pogodio kako nestaju brodovi. Mora da je to bila dovoljna kompenzacija za položaj u kome še našao.

— Ali — reče Forward — u toj su se eksploziji mogle formirati crne rupe bilo koje veličine... i morale su se formirati. U toku više od sedamsto godina traganja, nikad nitko nije pronašao kvantnu crnu rupu. Većina je kozmologa i odustala od daljeg traganja; i od Velikog praska također.

— Jasno, tu je bio sibirski meteorit — Carlos reče. — To je mogla biti crna rupa veličine... hm... asteroida...

— Mase asteroida, a veličine molekule. Ali bi plima povukla drveće za sobom dok je prolazila...

— ... i prošla kroz Zemlju i nastavila let svemirom nekoliko tona teža. Prije osamsto godina čak su i tražili točku izlaza. Da su je našli, mogli su izračunati kurs crne rupe.

— Baš tako. Ali ja sam morao napustiti takvo traganje— reče Forward. — Koristio sam se novom metodom kad je Institut, ah, prekinuo našu suradnju.

Obojica su ludi, mislio sam. Sišli s uma. Carlos je svezan za stup, Forward ga namjerava ubiti, a obojica se ponašaju kao članovi nekog ekskluzivnog kluba... kojemu ja nisam član. Šašavi. Carlos se zainteresirao:

— Koja je to metoda?

— Vjerojatno znate da asteroid može zarobiti kvantnu crnu rupu. U svojoj unutrašnjosti? Na primjer, s masom od deset na dvadesetu kilograma, to je milijardu metričkih tona — doda on da ja lakše razumijem — crna bi rupa imala promjer od samo jedno cijelo pet puta deset na minus petu angstrema. A to je manje od promjera atoma. Pri sporom prolasku kroz asteroid ona bi apsorbirala par milijardi atoma, dovoljno da se uspori i usmjeri u orbitu. Nakon toga ona bi ostala orbitirajući u unutrašnjosti asteroida eonima i eonima, apsorbirajući okolnu masu vrlo, vrlo sporo.

— Dakle?

— Ako nabašem na asteroid mnogo masivniji nego što bi smio biti... i ako mi uspije da ga pomaknem, to jest, ako mi uspije da pomaknem crnu rupu a asteroid ostavim gdje je i bio...

— Hm. Morali biste pretražiti vraški mnogo asteroida. Zašto ovdje? Zašto ne u pojasu asteroida? Ah, da, naravno, tu se možete koristiti natpogonom.

— Baš tako. Ovdje možemo istražiti tucete masa na dan, trošeći vrlo malo goriva.

— Hej! Ako je rupa bila dovoljno velika da proždere brod, zašto nije proždrla i aateroid u kojem ste je našli?

— Nije bila tako velika — reče Forward. — Crna rupa koju sam pronašao bila je točno onakva, kakvu sam opisivao. Ja sam je povećavao. Dovukao sam je amo i uvalio je u svoju kuglu neutronija. Tada je postala dovoljno vekilom da apsorbira asteroid. Sad je ona prilično masivan predmet. Deset na dvadesetu kilograma, što je masa većeg asteroida, a radijus joj je malo ispod deset na minus petu centimetara.

U Forwardovu je glasu bilo samozadovoljstva. U Carlosovu pak, najednom, nije bilo ničega osim prezira:

— Sve ste to postigli, a onda ste krenuli pljačkati svemirske brodove i pokapati dokaze. Hoće li se to i nama dogoditi? Bacit ćete nas u rupu bez dna?

— Vjerojatnije u neki drugi univerzum. Kamo vodi crna rupa?

I sam sam se to pitao.

Anđeo je zauzeo Forwardovo mjesto za komandnom konzolom. Privezao je sigurnosni pojas — nisam vidio Forwarda da je to uradio

— i podijelio svoju pažnju između instrumenata i našeg razgovora.

— Još me zanima kako je pokrećete — reče Carlos. A onda: — Uf! Tegljači!

Forward zine, a onda prasne u hihot.

— Zar to niste i prije pogodili? Pa naravno, crna rupa može imati električni naboj. Uperio sam bio u nju jedan stari ionski reakcijski motor i nabijao je tako cijelih mjesec da na. Sad ona sadrži golem električni naboj. Tegljači je sad mogu vući kao žele. Dobro bi mi došao još koji. Uskoro ću ih imati.

— Čekajte čas — rekoh. Sjetio sam se jednog bitnog faktora u ovoj igri. — Tegljači nisu naoružani? Oni samo vuku crnu rupu amo-tamo?

— Tako je. — Forwarda kao da je zbunilo ta pitanje.

— A crna rupa je presitna da bi je se vidjelo.

— Da. Mi je dovučemo na put brodu. Ako se brod dovoljno približi, ispast će iz hipersvemira u normalni svemir. Mi provedemo crnu rupu kroz natpogonski motor da ga uklonimo, a onda uđemo u brod i na miru ga orobimo. Zatim još jedan, sporiji, prolaz crne rupe i brod jednostavno iščezne.

— Samo još jedno pitanje — reče Carlos. — Čemu to? Ja sam imao bolje pitanje: Što će uraditi Ausfaller kad mu se tri poznata broda približe? Oni uopće nisu naoružani. Njihovo jedino oružje je nevidljivo.

Pojest će trup koncerna Mješovita Roba bez problema.

Hoće li Ausfaller pucati u nenaoružane brodove?

Uskoro ćemo saznati. Gore, uz rub kupole, ugledao sam tri sićušne iskrice.

Anđeo ih je također ugledao. Uključio je videofon. Pojaviše se fantomske glave, jedna, druga, treća.

Okrenuo sam se k Forwarda. Iznenadila me silna mržnja na njegovu licu.

— Dijete sreće — govorio je Carlosu. — Rođeni aristokrat. Superman sa certifikatom. Zašto bi vama palo na pamet da nešto ukradete? Žene vas mole da im date djecu, osobno ako je moguće, a ako ne, bar poštom! Cijela se Zemlja trsi da vas održi zdravim i sretnim, pa čak ako vam to i ne treba!

— Možda će vas to iznenaditi — reče Carlos — ali ima ljudi koji vas smatraju supermanom.

— Mi se rađamo i odgajamo snažni, mi Urokljani. Uz koju cijenu? Životi su nam kratki, čak i uz pomoć feniksa. Izvan Urokove gravitacije živimo duže. Ali ljudi na drugim planetima gledaju na nas s podsmijehom. Žene, nije važno. — On utone u misli, a onda progovori: — Jednom mi je rekla neka žena na Zemlji da bi radije otišla u krevet s pneumatskom bušilicom. Nije imala povjerenja u moju sposobnost da kontroliram svoju snagu.. A koja žena i bi?

One su tri iskrice dospjele do sredine kupole. Između njih se nije vidjelo ništa. Nisam ni očekivao da ću nešto vidjeti. Anđeo je još razgovarao s pilotima,

Na rubu kupole pojavilo se nešto što nisam htio da drugi vide. Rekoh:

— Zar je to vaša isprika za masovna umorstva, Forwarde? Glad za ženama?

— Nemam potrebe da se ispričavam, Shaefferu. Moj će mi svijet zahvaliti za moja djela. Zemlja je prigrabila lavlji dio međuzvježdane trgovine predugo vremena.

— Zahvalit će vam, ma nemojte? Što ćete im reći?

— Ja...

— Juliane! — Bio je to Anđeo. Vidio je... ne, nije. Jedan od kapetana tegljača je vidio.

Forward nas naglo napusti. Posavjetovao se s Anđelom prigušenim glasom, a onda se opet okrenuo.

— Carlose! Jeste li ostavili brod na automatskom pilotu?. Ili je netko treći tamo?

— Ne želim vam reći — otrese se Carlos.

— Mogao bih... ne. I tako neće biti važno.

— Juliane, gledaj što on radi — reče Anđeo.

— Da, vrlo lukavo. Samo bi se čovjek tome dosjetio.

Ausfaller je doveo »Hoba Kellyja« između nas i tegljača. Ako tegljači upotrijebe konvencionalno oružje, pogodit će kupolu i pobiti nas.

Tegljači su se približavali.

— On još ne zna protiv čega se bori — reče Foward zadovoljno.

Istina je, i to će ga stajati. Tri su se nenaoružana tegljača približavala Ausfalleru, noseći oružje tako sporo, da su ga tegljači mogli baciti na nj, pustiti da apsorbira »Hoba Kellya«, i opet uhvatiti mnogo prije nego zaprijeti nama.

Vidio sam »Hoba Kellyja« kao blještavu iskru, i tri slabije svijetle točkice iza njega. Forward i Anđeo bolje su vidjeli na videofonu. I uopće nisu gledali nas.

Počeo sam izuvati obuću. Bile su to brodske papuče, visoke do gležnja i meke, i nisu se dale izuti.

Odbacio sam lijevu papuču baš kad je jedan tegljač bljesnuo svjetlom crvenim poput rubina.

— Jest, uradio je to! — Carlos nije znao da li da se raduje ili da se skandalizira. — Pucao je na nenaoružani brod!

Forward odlučno mahne rukom. Anđeo isklizne iz sjedala. Forward se uvuče u nj i pričvrsti debeli sigurnosni pojas. Nisu prozborili ni slovca.

Drugi je tegljač zablještio crvenim sjajem, a onda se raširi u

ružičasti oblak.

Treći je bježao.

Forward je munjevito radio na kontrolama.

— Imam je na indikatoru mase. Imamo samo jednu šansu.

I ja sam imao samo jednu šansu. Uspio sam da izujem i drugu papuču. Iznad naših glava Hvatačeva se zglobna ruka počela micati... a ja najednom shvatim o čemu to govore!

Sad više nije bilo bogzna što da se vidi kroz kupolu. Njišući Hvatač, i svjetlo »Hobo Kellyjeva« pogona, i olupine tegljača što se prevrću. A onda jedan od uništenih tegljača zasja plavobijelim bljeskom i nestane. Nije ostao čak ni oblak prašine.

Ausfaller je to zacijelo vidio. Okretao se, bježeći. A onda, kao da je neka nevidljiva ruka dohvatila »Hoba Kellyja« i odbacila ga u stranu. Fuzijsko je svjetlo šiknulo daleko u prostor iza njega.

Sad, kad su dva tegljača uništena a treći bježi, crna je rupa slobodno padala ravno na nas.

Više se nije vidjelo ništa osim Hvatačevih delikatnih pokreta. Anđeo je stajao uz Fowardovo sjedalo, članci mu na prstima bijeli od stezanja naslona.

Mojih me nekoliko kila težine napusti i ja se nađoh u slobodnom padu. Opet plima. Ona nevidljiva stvar masivnija je od asteroida pod mojim nogama. Hvatač se pomakne još za metar u stranu... i nešto udari u nj golemom snagom.

Pod potone pod mojim nogama i ostavi me da lebdim naglavce. Gorostasna se zdjela na vrhu Hvatača spusti prema kupoli; metalna je ruka popustila poput opruge. Zatim uspori, zaustavi se.

— Imate je! — Anđeo je gunđao poput pijetla kad se udvara kokoši i pljeskao rukom po naslonu Fowardova sjedala, pridržavajući se drugom rukom. On se slavodobitno okrene prema nama, a onda se iznenada opet okrene ekranu.

— Brod! Bježi!

— Ne. — Forward se nagnuo nad konzolu. — Vidim ga. Dobro, vraća se, ravno na nas. Ovoga puta neće biti tegljača da upozore pilota.

Hvatač se majestetično okrenuo prema mjestu gdje sam ono vidio kako je nestao »Hobo Kelly«. Ruka se pokretala centimetar po centimetar, vukući masivnu, nevidljivu težinu.

Ausfaller se vraćao da nas izbavi. Izgubljen je, osim ako...

Posegnuo sam sa svojim nožnim prstima i pokušao dohvatiti prvo i četvrto dugme na džemperu. Moje mi čudesno oružje nije pomoglo protiv Pehfoglove snage i brzine. Ali, Platfusi su kruti kao pritke, a takvi su i Pehfogli. Forward je svezao moje ruke misleći da je obavio posao.

Dohvatio sam dugmad nožnim prstima i povukao.

Noge su mi bile smotane poput pereca. I bez snage. Ipak, prvo se dugme otrgne, a zatim i nit. Pa i drugo dugme. Sad imam svoje nevidljivo oružje za borbu protiv Forwardove džepne bezdane rupe. Spustio sam stopala tamo, gdje im je mjesto, držeći nit napetu, i gurnuo ih natrag. Osjetio sam kako Sinclairov molekularni lanac tone u stup.

Hvatač se i dalje pomicao.

Kad je nit prošla kroz stup pomislio sam da njome prerežem veze na rukama. Najvjerojatnije bih si prerezao i ruke i iskrvario; ipak, morao sam pokušati. Pitao sam se, hoću li moći išta uraditi prije nego što Forward pošalje svoju crnu rupu prema Ausfalleru.

Ledena mi hladnoća pomiluje stopala.

Pogledao sam dolje. Iz stupa je navrla gusta magla. Nekakav vrlo hladni plin puzi iz pukotine tanke poput dlake. Hladnoća je bila strašna, stopala su mi počela odumirati.

Tekući helij?

Foward nas je privezao za glavni supervodljivi energetski kabel. Tu je pogriješio. Polako sam, pažljivo, pomicao stopala ponovo prema naprijed osjećaju kako nit opet reže stup.

Hvatač se zaustavio. Sad se jedva pomicao sitnim trzajima, poput slijepog crva, kako je Foward manipulirao finim kontrolama na svojoj konzoli. Na Anđelu se vidjelo da se nastoji održati u svom položaju naglavačke.

Stopala mi se tržnu. Prorezao sam stup. Noge su mi strašno zeble. Pustio sam dugmad da otplove uvis, prema kupoli, i svom snagom udario nogama po stupu.

Nešto se pomaklo. Udario sam opet.

Grom i munja podivljaju oko mojih stopala.

Trznuo sam koljena prema bradi. Munja je pucketala i bljeskala bijelim sjajem u uskomešanoj magli. Anđeo i Forward okrenu se iznenađeno. Ja im se naglas nasmijem, i odmaknem se da vide. Da, gospodo, učinio sam to namjerno.

Munja je ugasla. U nastaloj tišini zao Fowardov urlik:

—... znate što ste uradili?

Ćulo se pucketavo škripanje, a stup se iza mojih leđa potrese. Pogledah uvis.

Nešto je izjelo komad Hvatača.

Visio sam naglavce i bivao sve težim. Anđeo se najednom zaokrene oko ruke kojom se držao za Forwardov naslonjač. Visio je uvis ispod kupole, nogama prema nebu. On zavrišti.

Nogama sam čvrsto obuhvatio stup. Osjetio sam kako se Carlosove noge trude da nađu uporište, i čuo njegov hihot.

Blizu ruba kupole bliještalo je svjetleće koplje. Pogon »Hoba Kellyja« sve sporiji, sve bliži. Inače je nebo bilo prazno. Komid kupole

se otrgne metalno zarežavši, i nestane.

Anđeo zaurla i poleti uvis. Tik iznad kupole bljesne plavičastim sjajem i iščezne.

Nema ga više.

Zrak je grmio hujeći van, u svemir, kroz rupe u kupoli kojih je bilo sve više. kako je materijal iščezavao u nešto nevidljivo. Ne, to nešto je bilo nevidljivo: sad se ocrtavalo u plavičastim bljeskovima kao točkica crna kao sam pakao dok je puzalo naniže prema podu. Forward se bio okrenuo da promatra njen pad.

Nepričvršćeni su predmeti hujali kroz prostoriju, kovitlali se oko crne točke meteorskom brzinom i upadali u nju uz bljeskanje svjetla. Svaki je moj atom osjećao kako ga privlači ta stvar, želeći da umre u beskonačnome padu. Sad je već crna rupa bila u visini mojih očiju, lebdeći blizu stupa koji mi se sad činio horizontalnim. Vidio sam — zadovoljan — da Carlos zijeva široko, poput mene, da isprazni pluća kako ne bi prsnula kad nestane zraka.

Bodeži u mojim ušima i sinusima, kamenje u utrobi.

Forward se okrene prema konzoli. Odlučno je prebacio jednu polugu. A onda... onda je otkopčao sigurnosni pojas, ustao sa sjedala, i pao.

Bljesak. Iščezao je.

Točkica boje munje spuznula je do poda, pa u nj. Kroz sve glasniji urlik vjetra čuo sam kako škripi kamen što se mrvi i nestaje, sve tiše i tiše kako je kvantna crna rupa tonula prema središtu asteroida.

*

Zrak je bio smrtonosno rijedak, ali nije sav izvjetrio. Mojim se plućima činilo kao da udišu vakuum. Ipak, krv mi nije uzavrela. Znao bih da jest.

Zato sam dahtao, i uporno dahtao. Nisam imao smisla za bilo što drugo. Crne su mi se mrlje kovitlale pred očima, ali sam uporno dahtao, ostavši na životu sve dok nije došao Ausfaller noseći prozirnu plastičnu vreću i golemu ručnu pucaljku.

Uletio je brzo, na leđnom raketnom pogonu. Još dok je decelerirao, osvrtao se tražeći u što da puca. Prizemljio je u oblaku plamena. Promotrio nas je kroz vizir, vjerojatno se pitajući jesmo li živi.

Rasprostro je plastičnu vreću. Morao je tražiti po džepovima da nađe nešto čime će prerezati naše veze. Prvo je oslobodio Carlosa i ugurao ga u vreću. Carlos je krvario iz nosa i ušiju. Jedva se micao. Tako i ja, ali me Ausfaller ugurao u vreću do Carlosa i zatvorio je patentnim zatvaračem. Zrak je stao pištati oko nas.

Pitao sam se, što slijedi. Napuhana vreća s nama dvojicom prevelika je za tunele. Ausfaller je i na to mislio. Opalio je prema kupoli, izbušivši veliku rupu u njoj, pa uzletio na svojim leđnim raketama noseći nas sa sobom.

»Hobo Kelly« je bio blizu. Uvidio sam da je spasilačka vreća prevelika za zračnu ustavu... a onda je Ausfaller potvrdio ono čega sam se bojao kao vraga. Signalizirao je zinuvši. Tada je otvorio vreću i ugurao nas u ustavu dok mi je zrak pištao iz pluća.

Kad je opet bilo zraka u ustavi, Carlos prošapće:

— Molim te, nemoj to više raditi.

— Nema potrebe — smijao se Ausfaller. — Što god da ste učinili, učinili ste to izvrsno. Imam dva dobro opremljena samodoka koji će vas pokrpati bez problema. Dok se vi budete liječili, pobrinut ću se da pokupim opljačkane umjetnine s asteroida.

Carlos podigne ruku, ali se nije čuo nikakav zvuk. Izgledao je kao da je ustao od mrtvih: krv mu curi iz nosa i ušiju, usta zjape otvorena, jedna mu ruka slabašno podignuta.

— Još nešto — žustro će Ausfaller. — Vidio sam mnogo mrtvih; nisam zatekao nikog živog. Koliko ih je bilo? Ima u izgleda da naiđem na otpor dok budem tražio?

— Zaboravi — zagrakće Carlos. — Vodi... odavde. Sada. Ausfaller se namršti.

— Što...

— Nema vremena. Vodi nas.

Ausfallerovo se lice iskrivi kao da je zagrizao u limun.

— Vrlo dobro. Prvo, samodoci. — Okrenuo se, ali ga Carlosova slabašna ruka zadrži.

— Ne, heviga. Htio bih ovo vidjeti — prošapće Carlos.

Ausfaller opet popusti. Odskakutao je do kontrolne kabine. Carlos je odskakutao za njim. Ja sam pak odskakutao za obojicom, brišući krv s nosa, osjećajući se polumrtvim. Ali naslutio sam što Carlos očekuje da će vidjeti i nisam to htio propustiti.

Privezali smo se. Ausfaller uključi glavni potisni motor. Stijena se udalji od nas.

— Dosta — konačno prošapće Carlos. — Okreni nas. Ausfaller se pobrinuo i za to. A onda će:

— Što čekamo?

— Vidjet ćeš.

— Carlose, jesam li dobro postupio, što sam pucao u tegljače?

— Oh, još i kako.

— Dobro. Brinuo sam, znaš. Znači, Forward je žderao brodove?

— Aha.

— Nisam ga vidio kad sam došao po vas. Gdje je? Ausfaller se uvrijedio na Carlosov hihot, a uvrijedio se još jače kad sam se ja pridružio. Zaboljelo me grlo.

— Ipak, spasio nam je živote — rekoh. — Mora da je pojačao tlak zraka prije nego što je skočio. Pitam se, zašto je to uradio?

— Htio je da ga se sjećamo — reče Carlos. — Nitko osim nas ne

zna što je uradio. Ah...

Pogledao sam, baš kad se dio asteroida urušio sam sebe. ostavivši duboki krater.

— Sporije orbitira u apogeju. Prikuplja više materije reče Carlos.

— Ma koga to đavola govorite vas dvojica?

— Kasnije, Sigmunde. Kad mi grlo naraste ponovo.

— Forward je imao rupu u džepu — pomogoh ja. — On... Sad se urušio drugi dio asteroida. Za čas je izgledalo kao da puca tisuće munja. A onda je cijela kamena gromada postajala sve manja i manja. Sjetio sam se nečega, na što Carlos očigledno nije pomislio.

— Sigmunde, ima li ovaj brod automatske svjetlosne filtere?

— Naravno da ima...

Apokaliptičan je bljesak neizdrživa svjetla ispunio svemir prije nego što je ekran stigao potamnjeti. Kad je ekran opet proradio, tamo nije bilo ničega osim crna neba posutoga dalekim zvijezdama...

**Objavljeno prema dogovoru s GPA München**

## za SIRIUS...

Posla je mnogo, pa je najbolje da odmah navalimo na nj, bez uvoda. Može? Može! Dakle: **Istraživač** u drugoj, prerađenoj verziji nije završio u košu, ali neće tako brzo u SIRIUS: u »repu« ima i boljih priča; ovo je ideja standardna ali prihvatljiva, događaji teku logično, no sve je pomalo naivno, a tekstu su potrebni još neki manji redakcijski zahvati. **Fabrika škarta**: duhovita priča. **Sejač**: sve je dobro u priči, osim pomalo nedorađenog ključnog trenutka priče, pa također morate pričekati dok se u SIRIUSU izredaju priče kojima nisu potrebni urednički zahvati. **Bez naslova (D. P.)**: vrijedi sve što i za »Sejača«. **Kronojektor**: zaokruženo, cjelovito... -i šteta što je potkraj u »padu«, pa ne može konkurirati [također Vašoj) najboljoj priči objavljenoj u SIRIUSU. **Možda u nekom trećem svemiru**: susret materije i antimaterije, lijepo opisan i objavljiv... iako nije baš u skladu s postavkama koje su nekim učenjacima donijele Nobelovu nagradu. (Druge dvije priče, na žalost, nisu na razini objavljenih i objavljivih priča... odakle tolike razlike u kvaliteti iz istoga pera?). **Terminal** se zaustavio negdje na pola puta do pravoga SF-a, ali (komičan) rasplet kao da prevaljuje i tu drugu polovicu, **Čokoladizator** je toliko nekonvencionalan (a izvrsno ispripovijedan) da je baš za SIRIUSl **Prijateljstvo** — začudo — stereotipno, no lijepo i (kao mini SF!) prihvatljivo. **Kaktus** je vrlo bockavo duhovit i dijaloški razrađen, pa ga samo pomalo banalna konstrukcija vraća nekamo na početak »repa« onih koji čekaju ulazak u SIRIUS. **Matilda**... i **Stirje može**... su duhovite priče, lijepo ispripovijedane, svježe po ideji. (ostale treba najprije prevesti da bih mogao nešto više reći o njima, no neke od njih čine mi se također objavljivima. Nejasna su mi samo Vaša popratna pisma: dozlaboga nečitka, zbog rukopisa; pišite i njih pisaćim strojem ako želite nešto njima priopćiti!). **Neobična priča** je odlična, ali mi je odnekle poznata... Pričekajte dok provjerim... **Worglokova noć** pati od nelogičnosti. Dorada (u obliku energičnog skraćivanja!) uklonila bi posljedice očito prebrzog pisanja priče. Naime, u ovom obliku je priča prva na redu u idućoi rubrici koja nosi naslov: NIJE ZA SIRIUS...

# Vodeno mjesto

## Isaac Asimov:
## *The Watery Place*

**Preveo: *Zoran Milović***

Nikada nećemo otići dalje u svemir. Štoviše, ni svemirci se nikada neće spustiti na Zemlju — nikada više.

Nisam ja samo tako pesimist. Zapravo, svemirski let sasvim je moguć; svemirci se jesu spustili. Znam to. Svemirski brodovi putuju svemirom, vjerojatno povezujući milijune svjetova, ali mi im se nikada nećemo pridružiti. I to, također, znam. A sve zbog jedne zaista smiješne greške.

Objasnit ću vam.

To je, zapravo, greška Barta Camerona i trebali biste razumjeti to u vezi s Bartom Cameronom. On je šerif u Twin Gulchu u Idahou, a ja sam mu pomoćnik. Bart Cameron je nesnošljiv čovjek, a postaje još nesnošljiviji u vrijeme kad mora da izračuna svoj porez na dohodak. Vidite, uz to što je šerif, Bart također upravlja glavnom prodavaonicom u gradu kojoj je i vlasnik, ima nekog udjela i u ranču ovaca, pomalo piše, ima neku vrst penzije kao ranjeni ratni veteran (koljeno mu je ozlijeđeno) i još neke slične stvari. Naravno, sve to prilično otežava izračunavanje poreza na dohodak.

Ne bi bilo loše kada bi dopustio da i poreznik izračunava s njim — ali ne, on uporno inzistira da sav posao obavi sam, od čega na kraju postane prilično mrzovoljan. Oko 14. travnja ne može mu se ni prići!

I tako, bilo je vrlo nezgodno kad se leteći tanjur spustio baš 14. travnja.

Vidio sam kad se spustio.

Stolica na kojoj sam sjedio bila je naslonjena na zid u šerifovoj kancelariji, a ja sam gledao kroz prozor zvijezde, osjećao se suviše lijenim da bih se vratio u skladište i razmišljao sam da li je došlo vrijeme da prekinem i otkažem ovu službu ili da nastavim slušati Camerona kako neprestano proklinje zbrajajući stupce brojaka po sto dvadeset i sedmi put.

U prvi je mah tanjur nalikovao na meteor, ali se zatim trak svjetla proširio u dvije stvari koje su podsjećale na ispušne otvore rakete i stvar se polako spustila, sigurno i bezglasno. Stari, mrtav list zašuštio

bi jače u padu dok muklo udara o tlo.

Dva čovjeka izađoše.

Nisam mogao ništa ni reći ni učiniti, ni pokazati; nisam mogao čak ni oči raširiti. Ostao sam sjediti na mjestu. Cameron? On nikada ne diže pogled.

Nešto je zakucalo na vrata koja nisu bila zaključana. Vrata se otvoriše i dvojica iz letećeg tanjura uđoše. Mislio bih da su momci iz grada, da nisam vidio leteći tanjur kako se spušta u šikaru.

Na sebi su imali tamna siva odijela, bijele košulje i crne cipele. Bili su tamnoputi, crne valovite kose i smeđih očiju. Izraz lica bio im je vrlo ozbiljan. Svaki je bio visok oko 170 centimetara i vrlo su nalikovali jedan na drugoga.

Kako sam se samo uplašio!

Ali Cameron je samo pogledao gore kad su se vrata otvorila, i zijevnuo. U običnoj prilici, pretpostavljam da bi prasnuo u smijeh vidjevši odjeću poput ove, i to još u Twin Gulchu, ali sada je bio toliko obuzet svojim porezom da se nije ni nasmiješio.

— Što mogu učiniti za vas, momci? — upita ih i stavi ruku na formulare, pokazujući time da nema previše vremena.

Jedan od one dvojice zakorači naprijed i reče:

— Promatrali smo dugo vaše ljude. — Svaka je riječ izgovorena pažljivo i polako, svaka za sebe.

— Moje ljude? Sve što imam je žena. Što je učinila? — upita Cameron.

— Odabrali smo ovo mjesto za prvi kontakt s vama zato što je usamljeno i mirno. Znamo da ste vi vođa ovdje — odgovori tip u odijelu.

— Ja sam šerif, ako je to ono na što mislite. U čemu je nevolja?

— Bili smo pažljivi i prihvatili smo vaš način odijevanja. Čak i vaše običaje.

— To je moj način odijevanja? — Mora da je to opazio prvi put.

— Način odijevanja vaše vladajuće klase, u stvari. Također smo naučili i vaš jezik.

Na Cameronovu licu mogao se vidjeti bljesak shvaćanja:

— Vi ste stranci, momci? — Cameron nije mnogo mario za strance. Rijetko ih je i sretao, ali se vidjelo da želi biti fer.

— Stranci? Doista to i jesmo. Došli smo s vodenog mjesta koje vi nazivate Venerom — reče čovjek iz letećeg tanjura.

(Upravo sam sakupljao snagu da trepnem očima, ali to me nije ni do čega dovelo. Vidio sam leteći tanjur. Vidio sam ga kako se spustio. Moram vjerovati u to! Ovi ljudi — ili, ovo nešto — došli su s Venere.)

Ali, Cameron nije trepnuo očima. Reče:

— U redu. Ovo su Sjedinjene Američke Države. Svi imamo jednaka prava, bez obzira na rasu, vjeru, boju, ili nacionalnost. Na službi sam

vam. Što mogu učiniti za vas?

— Željeli bismo da odmah uredite da najvažniji ljudi tih vaših Sjedinjenih Američkih Država što prije dođu ovamo radi razgovora o tome da se vaši ljudi priključe našoj velikoj organizaciji.

Cameron je polagano pocrvenio.

— Da se naši ljudi priključe vašoj organizaciji? Već smo članovi Ujedinjenih naroda i tko zna čega još sve ne. I ja bih morao dovesti Predsjednika ovamo, ha? Upravo sada? U Twin Gulch? Da pošaljem dođi-brzo poruku? — Pogledao me, kao da želi vidjeti smiješak na mom licu, ali ja nisam bio sposoban nizašto, osim da padnem na pod, ako bi mi netko izmaknuo stolicu na kojoj sjedim.

— Brzina je poželjna — reče onaj iz letećeg tanjura.

— Želite li i Kongres, također? I Vrhovni sud?

— Ako bi nam mogli pomoći, šerife.

Sada se Cameron raspao dokraja. Udario je formularom po stolu i zavikao:

— Očigledno je da mi vi uopće ne pomažete, a ja nemam vremena za mudrijaše koji dolaze i zafrkavaju, posebno ne za strance. Ako se ne izgubite odavde, i to što prije, uhapsit ću vas zbog narušavanja javnog reda i mira i potruditi se da ne izađete tako brzo iz zatvora.

— Vi želite da odemo? — upita čovjek s Venere.

— I to odmah! Gubite se odakle ste i došli, pa ma gdje to bilo, i nikada se više ne vraćajte. Ne želim vas više vidjeti, i budite sigurni da to ne želi ni bilo tko ovdje.

Ona dvojica se zagledaše, jedva primjetno trznuvši licima. Zatim onaj koji je razgovarao reče:

— U vašem umu mogu vidjeti da želite, i to jako, da vas se ostavi na miru. Nije naš način da prisiljavamo bilo koga da postane član naše organizacije. Poštovat ćemo vašu povučenost i otići ćemo. Nećemo se vraćati. Okružit ćemo vaš svijet upozorenjima i nitko vam neće dolaziti, niti ćete vi morati otići.

— Stvarno mi je dosta ovoga pa ću brojati do tri i.,. — reče na to Cameron.

Ona dvojica se okrenuše i izađoše. Osjetio sam da će sve biti onako kako su i rekli. Vidite, ja sam ih slušao, za razliku od Camerona, koji je bio zauzet razmišljanjima o svome porezu na dohodak. Bilo je to kao da sam na neki način mogao čuti njihove misli, ako znate što hoću reći. Znao sam da će biti postavljena neka vrst ograde oko Zemlje, zadržavajući nas unutra, ne dopuštajući nam da odemo, a ne dopuštajući ni drugima da nas posjete. Znao sam to... A kad su otišli, moć govora mi se vratila — prekasno. Kriknuo sam:

— Camerone, ta oni su iz svemira! Zašto si ih otjerao?

— Iz svemira? — buljio je u mene. Povikao sam:

— Gledaj! — Ne znam kako mi je to uspjelo: on je dvadesetak

kilograma teži od mene, ali povukao sam ga do prozora, vukući ga za ovratnik košulje i otkinuvši s nje dva dugmeta.

Bio je suviše iznenađen da bi se opirao, i kad je malo došao k sebi pokušao me odalamiti, ali je ugledao ono što se zbivalo s one strane prozora i sada je on izgubio dah.

Ona su dvojica ulazila u leteći tanjur, velik, okrugao, svijetao i — na neki poseban način — moćan, znate.

Zatim je tanjur uzletio. Podigao se lagano poput perca, a s jedne strane pojavio se mlaz narančaste boje i bivao sve sjajniji kako se brod dizao i smanjivao se, sve dok se ponovo nije pretvorio u meteor, nestajući i dalje lagano.

— Šerife — rekoh — zašto ste ih pustili da odu? Morali su vidjeti Predsjednika. Sada se više nikada neće vratiti.

— Mislio sam da su stranci. Rekli su da su morali naučiti naš jezik. I govorili su smiješno — odgovori Cameron.

— Oh, divno! Stranci!

— Rekli su da su stranci a i izgledali su kao Talijani. Mislio sam da su Talijani.

— Kako bi mogli biti Talijani? Rekli su da su s planeta Venere. Čuo sam ih. Rekli su to.

— Planet Venera? — Oči mu se raširiše.

— Rekli su to. Nazvali su to vodenim mjestom ili tako nekako. Znate da na Veneri ima vode.

Ali, vidite, bila je to samo greška, glupa greška, onakva kakvu je svatko mogao učiniti. Samo, Zemlja sada više neće imati svemirskih putovanja i mi se nikada nećemo spustiti nigdje, niti će nas Venerijanci ponovo posjetiti. Taj glupan Cameron, i njegov porez na dohodak!

Jer, prošaptao je — Venera! Kada su govorili o vodenom mjestu vjerovao sam da misle na Veneciju!

**Objavljeno prema dogovoru s GPA München**

## ...nije za SIRIUS

Može li i tu bez uvoda? Može? Onda, krenimo: NAŠA TAJNA je lošija od nekih Vaših priča, pa zato neobjavljiva u ovom obliku, ali ipak bolja od TAJNE ANNE ROSENBERG i drugih. PRIJE I POSLIJE NAUKE: nejasno ispripovijedano! GODIŠNJICA bi možda bila objavljiva u manje naivnoj (tj. dorađenoj) verziji. PROCES EVOLUCIJE je pisan mnogo bolje nego što je zamišljen: ideja mu je naivna! SVEMIRSKI ALKOHOLIČAR ima dobru ideju ili motiv, ali je posve nedorađen da bi mogao biti objavljen. Nađite nekoga tko je vješt pisanju i neka Vam on »prepiše« tu priču — uvjeren sam da tada ne bi završila u ovoj rubrici! O ČEMU DA PIŠEM također vapi za doradom, ali ovaj put ne u smislu pismenosti nego u smislu — smisla: ideja je SF, ali ne i njena obrada! BEZ NASLOVA (S. S.): najprije, koja li je to postala moda pisati priče bez naslova? Nadalje: ideja Vam nije izvorna, štoviše negdje i pročitana, no da me ubijete ne znam gdje... No i bez toga: neobjavljivo. KAZNA: također, vrijedi sve kao i za S. S.! KAKO DA NAPISETE... e, baš tu niste jaki: preopširni ste! Skratite priču, pogotovu s početka, no zadržite ideju »igre lovice«, a onda... Možda možete slično učiniti i s DOVIĐENJA... samo što je tu — nakon uspjela susreta u vlaku — do fjaska došlo na kraju

pripovijesti.

· Cio buljuk priča mogao bih svrstati, bez komentara, pod naslov NIJE ZA SIRIUS, jer jednostavno nisu SUVISLE ili nisu SF (prvo je legitimacija pismenosti a prvo s drugim ulaznica za SIRIUS), no za poneku od njih ipak ću morati progovoriti makar na lakat, ponajviše radi Vas koji tek pokušavate pisati znanstvenu fan-

Nastavak na 72. stranici

# Otok nerazumnih

## Edmond Hamilton:
## *The Island of Unreason*

**Preveo: *Božidar Stančić***

Upravitelj Grada 72, Sjevernoamerički odsjek 16, podigao je pogled i zapitao pogledom svoga zamjenika:

— Slijedeći slučaj je Allan Mann, matični broj 2473R6 — objavi peti pomoćnik upravitelja. — Osuđen zbog provale nerazumnosti.

— Je li uhapšeni spreman? — zapita Upravitelj. Kad je njegov podređeni kimnuo glavom, on reče: — Uvedite ga.

Prvi upraviteljev pomoćnik je izišao i vratio se za nekoliko trenutaka. Iza njega dva stražara, između njih uhapšenik, mlad čovjek obučen u košulju bez rukava i sportske propisane hlače, s plavim četvrtastim znakom Odjela za mehaniku na ramenima.

Neodlučno je pogledao prostrani ured, tipke velikoga stroja za računanje i predviđanje, televizijske ploče s pomoću kojih su se mogli vidjeti gradovi na svim stranama, i napokon široke prozore što su gledali na ogromne kockaste metalne zgrade Grada 72.

Upravitelj je počeo glasno čitati dokument pred sobom:

— Allan Mann, matični broj 2473R6, zatvoren je prije dva dana i optužen zbog provale nerazumnosti. Optužba iznosi da je Allan Mann, koji dvije godine radi na obradi novoga atomskog motora, odbio da preda svoj radni zadatak Michaelu Russu, matični broj 1877R6, kao što mu je to naredio rukovodilac. Odbijanje nije mogao objasniti osim time što je na novom motoru radio dvije godine i želio ga sam dovršiti. Budući da je to tipični slučaj provale nerazumnosti, pozvana je policija.

Upravitelj je pogledao zatvorenika.

— Imate li štogod reći u svoju obranu, Allane Mann? Mladić je pocrvenio.

— Nemam.. Rekao bih samo to da sad uviđam da nisam imao pravo.

— Zašto ste se pobunili protiv naređenja svoga pretpostavljenog? Zar vam nisu rekli da je Michael Russ kvalificiraniji od vas da završi usavršavanje tog motora?

— Rekli su mi — odgovorio je Allan Mann. — Ali ja već tako dugo radim na njemu da sam ga htio dovršiti sam; čak i ako bi mi to

oduzelo više vremena... Shvaćam da sam bio nerazuman...

Upravitelj stavi papir na stol i nagne se prema naprijed. . — Imate pravo, Allane Mann, postupili ste nerazumno. To je provala nerazboritosti i u isto vrijeme udarac temeljima naše suvremene svjetske civilizacije.

— Podigao je kažiprst i počeo izlagati: — Tko je podigao Allane Mann, Svjetsku državu iz mase zaraćenih nacija? Tko je uklonio sukobe, strah, siromaštvo, bijedu ovoga svijeta? Tko drugi ako ne razum? Razum je podigao čovjeka s njegove nekadašnje životinjske razine na sadašnji stupanj. Pomislite samo da je na ovom nekadašnjem tlu u vrijeme nerazumlja bio sagrađen New York na istom tlu! U tom su se gradu ljuto borili, i tukli, slijepo jedni protiv drugih, ne surađujući, gubeći beskrajno mnogo vremena i rada. Sve se to razumom promijenilo. Nekadašnji osjećaji koji su poremetili i otuđili ljude bili su uklonjeni i mi sada slušamo samo smireni glas razuma. Razumom smo se izvukli iz barbarstva 20. stoljeća pa je provala nerazumnosti postala težak prekršaj. Ona je i povreda sigurnosti Svjetske države.

Pošto je čuo tu mirnu izjavu, Allan Mann nije znao kamo da se djene.

— Shvaćam vas — rekao je. — Ali nadam se da će moja provala nerazumnosti biti smatrana privremenom zabludom.

— Tako je ja i smatram — izjavi Upravitelj. — Uvjeren sam da ste sada svjesni težine svoga nerazumnog vladanja. No, to objašnjenje ne opravdava vaš čin. Ostaje činjenica da ste počinili provalu nerazumnosti i morate ići na popravljanje propisano zakonom.

— Kakvo popravljanje? — zapita Allan Mann. Upravitelj ga je promotrio.

— Niste vi prvi koji je imao provalu nerazumnosti, Allane Mann. U prošlosti se mnogo ljudi ponijelo osjećajima. Taj atavistički povratak nerazumlju postaje sve rjeđi, ali ga još ima. Mi već dugo provodimo plan popravljanja nerazumnih, kako ih mi nazivamo. Ne kažnjavamo ih, jer je kažnjavanje nerazumno samo po sebi. Pokušavamo ih izliječiti. Šaljemo ih na takozvani Otok nerazumnih, otočić od nekih stotinjak četvornih kilometara. Onamo odvodimo sve nerazumnike i ostavljamo ih ondje. Na otoku nema nikakve vlasti i na njemu žive samo nerazumni. Ne dajemo im nikakva komfora koji je stvorio ljudski razum, moraju živjeti kako najbolje mogu i znaju, na primitivan način. Nas se ne tiče ako se međusobno tuku i napadaju. Nije nas briga ako se potkradaju. Jer živeći onako, na mjestu gdje ne caruje razum, oni brzo shvaćaju što znači društvo bez razuma. Vide i nikad ne zaboravljaju, a većina, pošto je izliječena i dovedena natrag, presretna je što može ostatak života provesti na razborit način. No, nekoliko nepopravljivih nerazumnika osuđeno je da ostane na otoku

doživotno. Na taj otok moraju biti poslani svi koji budu optuženi da su bili nerazumni. Dakle, po zakonu vas moram noslati onamo.

— Na otok nerazumnih? — vikne Allan Mann utučen. — Ali kako dugo?

— Onima koje šaljemo onamo nikad ne otkrivamo koliko će trajati njihovo popravljanje — odvrati Upravitelj. — Želimo da steknu dojam da će ondje provesti cio život, kako bi lekcija donijela više ploda. Kad istekne vaše vrijeme, čuvar-pilot koji vas je odveo tamo, doći će po vas. Imate li neku primjedbu na presudu? — zapitao je digavši se.

Allan Mann je oklijevao, a zatim će prigušeno:

— Nemam, razborito je da budem popravljen prema običaju.

Upravitelj se nasmiješio.

— Drago mi je što mogu ustanoviti da ste se već sabrali. Kad se vratite, nadam se da ćete biti potpuno izliječeni.

Letjelica je rezala zrak kao torpedo dok je jurila prema istoku iznad sivog oceana. Obala im je već odavno nestala s vidika i sad se pod podnevnim suncem prostirala talasava površina mora sve do obzorja.

Allan Mann ju je promatrao kroz prozorčić letjelice s rastućom uznemirenošću. Odgojen u velikim gradovima, kao i golema većina članova civiliziranog čovječanstva, on je osjećao prirođenu odbojnost prema toj samoći. Pokušao se otresti takvih misli potičući razgovor sa dvojicom čuvara, koji su osim pilota bili u letjelici. Ali ubrzo je otkrio da oni baš nemaju volje razgovarati s nerazumnim.

— Ugledat ćemo ga za nekoliko minuta — primijeti jedan od njih kao odgovor na njegovo pitanje. — Dovoljno brzo za vas, pretpostavljam.

— Gdje ćete me iskrcati? — zapita Allan. — Ima li ondje kakav grad?

— Grad na otoku nerazumnih? — poviče čuvar odmahnuvši glavom. — Dakako da nema. Ti su nerazumnici nesposobni da surađuju dovoljno dugo kako bi sagradili grad.

— Ali valjda ima neko mjesto gdje se može živjeti? — pitao je Allan tjeskobno.

— Samo ono mjesto koje sami nađete — neumoljivo će čuvar. — Neki nerazumnici imaju neku vrst gradića od koliba, ali ostali tumaraju kao divljaci.

— Ali moraju negdje spavati — pobunio se Allan u učvršćenom uvjerenju svojih sunarodnjaka da je krevet posvudašnja stvar i da država osigurava hranu i zabavu.

— Oni spavaju gdje im odgovara, pretpostavljam — odvrati čuvar. — Jedu voće i bobice, a ubijaju i male životinje i jedu ih...

— Jedu životinje? — poviče Allan Mann. — Pripadajući petoj svjetskoj generaciji vegetarijanaca, Allan Mann je bio toliko šokiran

tim otkrićem da nije izustio ni jednu riječ sve dok pilot nije primijetio:

— Otok na vidiku!

Allan je uznemireno pogledao kroz okno dok je letjelica opisivala krug i spiralu da bi se spustila. Otok nije bio velik: izdužen komad kopna postavljen na golemi ocean poput uspavanoga morskog čudovišta. Njegovi brežuljci i klanci bili su pokriveni gustom vegetacijom što se pružala do pjeskovite obale. Allanu se činio divlji, primitivan, prijeteći.

Opazio je dim što se dizao na zapadnom kraju otoka, ali ga je taj dokaz čovjekove prisutnosti samo plašio. Dim se dizao s velikih vatri na kojima su ljudi možda pekli žive stvorove da bi ih pojeli...

Letjelica je nadletjela obalu i aterirala, dok se pijesak vrtložio od reaktivnih cijevi.

— Izlazi — rekao je šef čuvara otvarajući vrata. — Nemamo vremena.

Izašavši na vruć pijesak, Allan Mann zgrabi vrata letjelice kao da su ona posljednji trag civilizacije.

— Hoćete li doći po mene kad izdržim kaznu? — vikao je. — Hoćete li me moći pronaći?

— Pronaći ćemo te ako budeš na otoku, ali ne brini ti za to, možda si osuđen doživotno! — odvrati, smijući se, šef čuvara. — Pronaći ćemo te, osim ako te koji nerazumnik ne ubije.

— Ako me ne ubije? — vikne Allan prenerażen. — Mislite li da se oni ubijaju među sobom?

— Naravno, i to čine sa zadovoljstvom — odgovori šef. — Savjetujem ti da što prije odeš s te obale, prije nego što te opaze. Nemoj zaboraviti da ne živiš više s razumnim ljudima.

Na to se vrata zatvore, reaktori zagrme i letjelica se diže kao raketa. Allan Mann ju je slijedio pogledom dok se uspinjala prema suncu, mijenjala pravac i ustremila se prema zapadu. Bio je utučen kad ju je vidio kako nestaje prema mjestu gdje su ljudi bili razboriti i gdje se život odvijao mirno i sigurno, bez ikakvih opasnosti koje vrebaju ovdje. Trgnuvši se, Allan Mann zaključi da se izlaže opasnosti ostane li na ovoj otvorenoj obali, gdje ga može vidjeti netko tko se skriva u šumi. Nije mogao pojmiti zašto bi ga nerazumni željeli ubiti, ali se bojao najgoreg. Počeo je trčati prema zaklonu drveća.

Noge su mu se sklizale na vrućem pijesku, i premda je bio u dobroj fizičkoj kondiciji, kao i svi drugi građani suvremenog svijeta, Allan je zaključio da mučno napreduje. Svakog trenutka očekivao je da će iskrsnuti neka divlja i urlajuća horda nerazumnika. Zaboravio je da je i sam jedan od osuđenih nerazumnika i smatrao se jedinim predstavnikom civilizacije što se nasukao na ovom negostoljubivom otoku.

Dopro je do šumice i bacio se iza grmlja, zadihan, gledajući na sve

strane. Šuma je bila sparna i tiha, uronula u zeleni polumrak, koji su probijale kose zrake pozlaćena sunca kroz prozračni svod lišća. Allan je čuo cvrkutanje i pjev ptica oko sebe.

Razmišljao je o svojoj tužnoj situaciji. Trebalo je da živi na ovom otoku neodređeno vrijeme. Možda mjesec dana, možda godinu, možda čak nekoliko godina. Sad je shvatio kako je činjenica da zatvorenik ne zna koliko će trajati njegov ostanak ovdje činila kaznu težom. A postojala je mogućnost, kako je rekao čuvar, i da ostane ovdje do kraja života.

Pokušao je uvjeriti sama sebe da je to nevjerojatno i da njegova kazna neće biti tako stroga. Ali kakva god bila, on se mora pripremiti na život ovdje. Glavno je krov i jelo, i izbjegavanje drugih nerazumnika. Odlučio je najprije da potraži neko izolirano mjesto gdje će načiniti neko skrovište, a zatim će potražiti bobice ili voće, kao što je spomenuo čuvar. Nije mogao pomisliti na meso a da mu se ne smuči.

Allan Mann se oprezno pridigao i ogledao. Činilo mu se da je šuma mirna i tiha, ali je u njoj vidio na tisuće opasnosti. Iza svakoga grma mogu vrebati prijeteće oči. Odsad mora pronaći neko zaštićenije mjesto, pa pođe šumom pošto je odlučio da se ne približava zapadnoj strani otoka, gdje je vidio dim.

Allan nije prošao ni desetak plašljivih koraka kad se zaustavi i okrene. Nešto se približavalo kroz grmlje. Obuzela ga je panika i nije imao vremena da pobjegne kad je odjednom iskrsnula neka prilika iz nedalekog grma i ustuknula kad ga je spazila.

Bila je to djevojka odjevena u poderanu tuniku. Ispod poderanih rubova mogao je vidjeti suncem opaljene noge, crne su joj kose bile kratko odrezane, a kad je uzmaknula za korak u strahu, u njezinoj je ruci zablistalo kratko koplje, spremno da bude upotrijebljeno. Da je on učinio neku kretnju, koplje bi ga zacijelo probolo. Ali on je ostao skamenjen i drščući, iznenađen kao i ona. Dok su se gledali, djevojka je shvatila da je neopasan i nestalo je straha.

Ne skidajući pogleda s Allana, ona uzmakne sve dok iza nje nije bio gust grm. Uvjerena da će se moći u nj skloniti, promotrila je Allana.

— Ti si novi? — zapitala je. — Vidjela sam letjelicu.

— Novi? — ponovi Allan iznenađeno.

— Novi na otoku, nego što. Jednostavno su te ostavili, ha? Allan je kimnuo glavom. Još je drhtao.

— Da, ostavili su me. Optužen sam zbog provale nerazumnosti.

— Dakako, svi smo mi ovdje zbog toga, svi smo nerazumnici. Ti stari kreteni od upravitelja pošalju ovamo nekog svakih nekoliko dana.

Ova heretička izjava o rukovodiocima razumnog svijeta

prenerazila je Allana.

— Zašto ih ne bi slali? — pobunio se. — Pravedno je i prirodno da popravljaju nerazumne.

Djevojka je raskolačila blistave oči.

— Ti ne govoriš kao nerazumnik — optužila ga je.

— I nadam se da nisam! Bila je kod mene provala nerazumlja, ali ja sam priznao svoju grešku i žao mi je.

— Oh? — djevojka će razotsrano. — Kako se zoveš? Ja sam Lita.

— Ja se zovem Allan Mann, matični broj...

Zašutio je jer je neka ptica pijuknula i djevojka se nečega sjetila i opet joj se na licu pojavio strah.

— Bolje bi bilo da odemo odavde — rekla je živahno. — Hara će se svakoga trenutka pojaviti... traži me.

— Progoni vas? — Allan se sjeti čuvareve napomene s uznemirenošću. — Tko je Hara?

— On je šef otoka. Osuđen na doživotni boravak, došao prije nekoliko tjedana, ali već je potukao najjače muškarce na otoku.

— Oni se, hoćete reći, tuku da bi ustanovili tko je šef? — zapita Allan iznenađen.

Lita kimne glavom.

— Dakako, nije to civilizacija, gdje su najbolji mozgovi na visokim položajima. Hara me traži.

— Želi vas ubiti?

— Ma ne! On hoće da ja budem njegova, a ja se s time ne slažem. Nikad to i neću prihvatiti.

Njezine su crne oči bljesnule. Allan Mann je imao dojam da se našao u čudnovatom nepoznatom svijetu i namrštio se.

— Da budete njegovi?

— Nego što! Kad se ovdje spajaju parovi, nema im tko davati eugeničke savjete, pa se jednostavno tuku da bi stekli družicu. Hara hoće mene, a ja ne želim njega. Danas se naljutio i izjavio da će me imati silom, ali sam pobjegla iz sela, pa kad su on i još neki pošli u potjeru za mnom, bila sam... Slušaj!

Lita ušuti, a Allan, slušajući također, začuje u šumi topot koraka i trganje grančica, jedan promukli glas i druge koji su mu odgovarali.

— Dolaze! — vikne Lita. — Dodi brzo!

— Ali oni ne mogu...

Nije stigao reći ništa više jer ga je ona povukla za sobom, pa je trčao s njom između stabala.

Grane su trgale njegove sportske hlače i trnje je ranjavalo njegove noge dok su jurili grmljem.

Lita ga je vodila prema unutrašnjosti otoka, a Allan se trudio da ne zaostane. Njegovi su mišići bili u formi, ali je zapazio da bježati u šumi od opasnosti nema ničega zajedničkog s trčanjem u vježbaonici

velikoga grada. Osjetio je kuglu u grlu i ledene žmarke po kralješnici dok je iza sebe slušao promukle glasove.

Lita se obazrela, blijeda unatoč preplanulom licu, ne zastajkujući. Allan Mann je ponavljao u sebi da nema nikakva razloga da slijedi tu djevojku, riskirajući da ima i neprilika. Prije nego što je uspio definirati odluku o tome, ušli su na proplanak u trenutku kad je neki čovjek iskrsnuo pred njima.

Pobjednički i bikovski je zagunđao, a Allan je uspio vidjeti da je čovjek zdepast, riđokos, dlakavih prsa, crvena lica. Zgrabio je Litu za ruku, ali je ona nastojala da se istrgne i nađe zaštitu u Allana.

— Hara! — rekla je, uzalud se pokušavajući otrgnuti.

— Pobjegla si, ha? — progunđa divljački muškarac, a zatim opazi Allana Manna. — Još k tome s tom crnom ovcom! Vidjet ćemo je li on dovoljno jak da preotme Hari djevojku!... Nemaš ni koplja ni toljage, borit ćemo se šakama.

I on baci na tlo svoju toljagu i koplje, pa se približi Allanu stisnutih šaka.

— Što hoćete? — Allan će zaprepašten.

— Borit ćemo se, ne? — zamumlja Hara. — Htio si tu djevojku i moraš me pobijediti da bi je imao!

Allan je brzo razmišljao. Protiv toga divljaka imao bi malo izgleda... treba, dakle, upotrijebiti mozak, to mu je jedina prednost.

— Ali što će mi ona?! — uzviknuo je. — Ne želim se boriti za nju.

Hari se ukoči zaprepašten, a Allan je spazio kako su se žive Litine oči smračile u neshvaćanju.

— Ne želiš se tući? — vikne čovjek. — Onda kidaj, štakore!

I prezirno gunđajući on se okrene da zgrabi djevojku. U tom se trenutku Allan prigne, zgrabi toljagu i udari Haru po zatiljku. Riđokosi se sruši poput vreće.

— Dođite! — doviknuo je Allan Liti. — Imamo vremena da pobjegnemo prije nego što se osvijesti... Brzo!

Pojurili su u grmlje. Odmah su začuli kako se pozivi i dovikivanja ostalih udaljuju. Zaustavili su se, zadihani.

— To se zove brzi refleks! — poveseli se Allan. — Ostat će u nesvijesti još jedan sat.

Lita ga je odmjerila prezirno.

— Nije to bilo pošteno! — zamjerila mu je. Allan je bio prenerażen.

— Pošteno? — ponovio je. — Ali vi ste mu htjeli izmaći! Pa valjda niste mislili da ću se tući protiv njega šakama. .?

— Nije bilo pošteno — ustrajno će ona. — Udario si ga kad ti je okrenuo leđa, a to je kukavički.

— Ali što ima u tome lošeg? — zapitao je on sve više iznenađen. — Nije li razumnije služiti se lukavošću protiv njegove snage?

— Mi na otoku ne volimo baš razumne stvari, to bi morao znati — odvrati djevojka ljutito. — Mi smo pristalice poštene borbe.

— U tom slučaju pokušajte se slijedeći put sami izvući! — viknuo je on ljutito. — Vi, vi... nerazumni...!

Zatim se sjeti i zapita.

— Zbog čega ste ovdje? Lita se nasmiješi.

— Osuđena sam vjerojatno doživotno. Kao i Hara i većina drugih u selu.

— Doživotno? Ali što ste učinili da ste osuđeni da cijeli život provedete ovdje, na tom strašnom mjestu?

— Pa, prije šest mjeseci Eugenički savjet moga grada dodijelio mi je bračnog druga. Nisam ga prihvatila. Savjet me optužio zbog provale nerazumnosti i kad sam ustrajala u svojoj odluci, osudili su me doživotno.

— Ne čudim se — procijeni Allan. — Odbiti bračnoga druga kojeg vam dodijeli Savjet... Dosad još nisam čuo da se to događa! Zašto ste to učinili?

— Nisam voljela način kako me gledao — odgovorila je Lita kao da to objašnjava sve.

Allan Mann je smeteno odmahivao glavom. Nije mogao slijediti tok misli nerazumnih.

— Dobro bismo učinili da pođemo — primijeti Lita. — Hara bi svakoga trenutka mogao naići, a bit će ljutit na tebe i pokušat će te uhvatiti.

Pri pomisli na to Allan se sledio. Pokušao je zamisliti zdepastoga Haru kako izgleda kad ga uhvati ludi bijes, i zamislivši da se nalazi u njegovim dlakavim rukama, zadrhtao je od straha. Podigao se čim se ona podigla i ogledao se strašljivo.

— Kamo ćemo? — zapitao je.

— Na onu stranu, šumom — odvratila je djevojka pokazavši sredinu otoka. — Da zaobiđemo selo.

Pošli su u šumu, pod zaštitu stabala. Lita prva, s kopljem u ruci, spremna za napad. Allan za njom. Nakon nekoliko minuta ona je pronašla neku čvrstu granu, iz koje je načinila dobru kratku toljagu. On je nespretno uhvatio svoje oružje i nastavili su put. Ulazili su u dubinu šume, za Allana posve nepoznati svijet. Poznavao je šume samo toliko koliko ih je vidio kroz okno letjelice, kao zelenu masu što se proteže između gradova. Sad je prolazio jednom takvom, bio je dio nje. Ptice i insekti, životinjice u grmlju, sve je to za njega bilo novo. Više puta ga je Lita morala opominjati na oprez zbog buke koju je stvarao stajući na suhe grančice. Djevojka se šuljala između stabala tiho poput mačke.

Uspeli su se na brežuljak i prešli greben. Lita se zaustavila na vrhu da bi mu pokazala ravnicu na istočnom dijelu otoka, gdje se nalazilo

selo, dvadesetak koliba od debala. Iz dimnjaka se vio dim i Allan je spazio ljude i djecu što su se igrala na suncu. Bio je zainteresiran za selo, ali ga je Lita odvukla dalje.

Sad je šuma postala tako gusta da se Allan osjećao sigurnije. Stekao je neko pouzdanje i koračao gotovo bešumno. Iznenada se trgnuo. Kad je kraj njegove noge iskrsnuo zec i pokušao uteći u grmlje, bljesnulo je Litino koplje, zec se prevrnuo, trgnuo se nekoliko puta i ostao nepomičan.

Djevojka ga je dohvatila i veselo mahala njime. Najavila je da će to biti njihova večera. On je osjećao takvo gađenje kao što su pokoljenja prije njega osjećala gađenje prema zločinu. Pokušao je ipak sakriti osjećaje pred Litom.

Lita se zaustavila u klancu u dubini šume. Sunce je zalazilo, šuma je bila polumračna. Ovdje će provesti noć. I Lita je počela graditi dva mala skrovišta od granja. Allan je po njezinim uputama trgao granje stabala i slagao ih. Često ga je morala ispravljati i on osjeti kako je nesposoban. No, kad su završili, imali su dvije kolibice, prilično udobne. Gledajući skrovište koje su sagradili gotovo ni od čega, Allan je prvi put osjetio neko poštovanje prema djevojci.

Pogledao ju je dok je palila vatru polako, pomoću kamena i čelika koje je izvadila iz torbice koju je imala o pasu. Smatrao je da je fantastično proizvesti onakve iskre. Ubrzo je buknuo plamičak, pa plamen dovoljno nizak da se dim ne bi vidio iznad grmlja.

Zatim je mirno ogulila kožu sa zeca. Allan ju je promatrao grozeći se. Kad je završila, stavila je zeca na vatru. Pružila je Allanu krvavi komad nataknut na granu kako bi i on pekao.

— Nikad to ne bih mogao jesti — pobunio se i osjetio mučninu.

Uta ga je gledala i smijala se.

— I ja sam bila kao ti kad sam stigla ha otok. Svi smo mi bili ovakvi, ali smo napokon zavoljeli meso.

— Zavoljeti meso nekoga živog stvorenja? — poviče Allan. — Nikad mi se to neće svidjeti!

— Vidjet ćeš kad budeš gladan — ona će mirno i nastavi peći svoj dio zeca. Gledajući je kako jede meso pozlaćene kožice, osjeti da je gladan. Ništa nije jeo od jutra. Uspoređivao je svoj doručak u Prehrambenom dispanzeru, automatskom servisu sintetske hrane, s ovim jelom. Bilo je premračno da bi tražio bobice. Promatrao je djevojku kako jede. Sad mu se miris pečenoga mesa, od kojega ga je dosad hvatala mučnina, sve manje gadio.

— No, hajde, jedi — reče Lita pružajući mu lijepo pečen komad. — Pa čak i da je loše, razumnije je jesti nego da umreš od gladi, zar ne?

Allanovo se lice razvedrilo i on je kimnuo glavom. Zbilja, razum je naređivao da se jede ono što je pod rukom, ako je potrebno.

— Ne znam da li ću moći — mrmljao je gledajući pozlaćeni komad

mesa. Pažljivo je zagrizao. Pri pomisli da u ustima ima komad mesa stvorenja koje je bilo živo kao i on, želudac mu se zgrčio. Ali uz napor je progutao zalogaj. Bilo je toplo i nije bilo neugodno. Bilo je i sočno, za razliku od hrane u Dispanzeru za prehranu, pomislio je. Oklijevajući, uzeo je i drugi komad.

Lita ga je promatrala ispod oka zagonetno se smiješeći dok je jeo drugi komad i uzimao slijedeći. Malo ga je zaboljela čeljust nenavikla na žvakanje, ali je njegov želudac bio zadovoljan. Nije prestao dok nije pojeo sve, pa je čak uzeo i već odbačene kosti da bi ih isisao. Napokon je digao pogled s masnih ruku, pa pocrvenio kad je spazio zagonetan Litin pogled.

— Bilo je razumno pojesti ga cijelog kad se već mora jesti — opravdavao se.

— Volio si ga?

— Volio? Kakve to veze ima s prehrambenim osobinama jela?

Lita je prasnula u smijeh. Ugasili su vatru i povukli se svaki u svoje skrovište. Lita je imala kraj sebe koplje, Allan kratku toljagu. Pokazala mu je kako će zatvoriti kolibicu iznutra.

Allan je neko vrijeme ležao budan u mraku na ležaju od granja što ga je Lita uredila. Činilo mu se to vrlo neudobno. Nije se mogao suzdržati a da ga ne usporedi sa svojim čistim krevetom u spavaonici svoga doma u Gradu 72. Koliko će vremena proći prije nego što će opet ležati u njemu? Koliko vremena... ?

Digao se trljajući oči. Sunce je već prosipalo svoje zrake kroz granje njegova lisnatog skrovišta. Spavao je na granju, i to dobro. Ipak, osjećao je ukočenost i bol kad je ustao i izašao.

Sunce je već pržilo, iako je bilo rano. Litina kolibica bila je prazna, a Lite nigdje. Allan se odjednom uznemiri. Da li se što dogodilo njegovoj znanici? Već ju je htio glasno pozvati kad se razmaklo grmlje iza njega i on se okrenuo kad se ona pojavila. Imala je pune ruke crvenih bobica.

— Zajutrak — najavila je smijući se. — To je sve što sam našla.

Pojeli su ih, a onda je Allan zapitao:

— A što ćemo sada? Lita je skupila obrve.

— Ne usuđujem se vratiti u selo jer bi ondje mogao biti Hara. A ni ti ne možeš onamo poslije onoga što si učinio.

— I ne želim — živo će Allan.

I Nije imao želje da se sučeli s ostalim nerazumnicima.

— Bolje je da mi ostanemo u šumi. Ovdje možemo živjeti neko vrijeme.

Pošli su, djevojka s kopljem u ruci, Allan sa svojom toljagom. Allan više nije bio ukočen i sve ga je manje boljelo što je dulje hodao. Čak je nalazio i zadovoljstvo u takvoj šetnji pod stablima išaranim suncem.

Budući da nisu čuli ništa što bi upozoravalo da ih netko slijedi,

postali su manje pažljivi i tu su pogriješili, kao što je shvatio Allan kad ga je odjednom nešto udarilo u lijevu ruku, pa se okrenuo i spazio dva odrpana muškarca što su divljački nasrnuli iz grmlja. Jedan je od njih bacio svoju toljagu na Allana, drugi se spremao da dovrši ono što nije uspjelo prvome. Allan nije imao šanse ni da umakne ni da se posluži nekom taktikom, ali je zaslijepljen strahom i beznadnošću progonjene zvijeri, svom snagom udario napadača toljagom. Pri prvom udarcu toljaga mu je izletjela iz rttke. Cuo je kako je Lita vrisnula, ali je sad bio lud od straha i nastavio je tući protivnika stisnutim šakama. Iznenada je opazio da se čovjek kojeg je udarao više ne diže, a drugi je dohvaćao toljagu sa tla. Litino je koplje poletjelo prema čovjeku što je trčao da zgrabi toljagu, ali ga je promašilo. No, prije nego što se čovjek uspio prignuti da zgrabi oružje, Allan je bacio toljagu. I on je promašio, ali je bačeno oružje natjeralo čovjeka da pobjegne u šumu.

— Hara! — vikao je bježeći. — Hara! Oni su ovdje! Lita je prišla Allanu, koji je teško disao.

— Jesi li ranjen? Obojicu si potukao! Divno! Iznenadna bezumnost Allanova se stišala i on je osjećao samo strah.

— Doći će on s Harom i ostalima! — viknuo je. — Moramo pobjeći...

Djevojka je pobrala koplje i oni su pobjegli u šumu. Iza sebe su čuli pozive progonitelja.

— Ne treba se bojati onaj tko se može tako tući! — viknula je Lita dok je trčala, ali je Allan odmahnuo glavom.

— Nisam ni znao što radim! To je strašno mjesto, s tim borbama i uznemirenošću... sa svojom ludošću... Već se i ja vladam nerazumno kao i drugi! Kad bih mogao otići odavde...

Glasovi su se približavali dok su oni trčali. Činilo se da je iza njih tucet progonitelja. Allanu se činilo da čuje bikovski Harin glas. Pri pomisli na toga gorostasa plamene kose osjetio je kako mu se grči tijelo. On i djevojka prošli su šumoviti brežuljak i izbili odjednom na obalu plavoga mora.

— Stjerali su nas na istočni kraj otoka — rekla je djevojka očajno. — Ne možemo dalje, a ne možemo se ni okrenuti i pobjeći!

Lita se zaustavila i, čini se, odlučila.

— Da, ti bi mogao proći između njih. Ja ću ostati ovdje na obali, pa kad me opaze, trčat će prema meni. Tada ćeš se moći vratiti i sakriti u šumu.

— Neću ja otići samo tako i ostaviti vas na milost i nemilost Hari — pobunio se Allan.

— Zašto ne? Ne bi bilo razumno da ostaneš ovdje i da mu se usprotiviš, zar ne? Znaš što bi ti učinio...

Allan je odmahnuo glavom zbunjen.

— Da, ne bi bilo razborito jer to ne bi ničemu služilo. Ali čak i da

je nerazborito, teško mi je napustiti vas.

— Ma, hajde! Odlazi brzo! — viknula je Lita gurajući ga prema gustoj šumi. — Svakoga trenutka će doći!

Allan Mann je nerado pošao prema šumi i ušao u skriveno grmlje. Zaustavio se, okrenuo da pogleda Litu, samu na obali. Sad je čuo brze korake progonitelja. Osjetio je da je njegov postupak nerazborit, ali nije znao u čemu. Nikad dosad nije vidio ovu djevojku, ona je nerazumna i osuđena doživotno, pa bi bilo nerazborito stavljati glavu u torbu radi rije, izložiti se Harinim udarcima. To je jasno, a ipak...

Neka plećata prilika probijala se kroz grmlje nedaleko od njega i iz Harinih se grla izvilo pobjedničko mukanje kad je stigao na obalu i spazio Litu. Prije nego što je mogla učiniti bilo kakvu kretnju, on ju je zgrabio za ruku, istrgao joj koplje i bacio ga daleko. U tom je trenutku Allan zaboravio na razumno razmišljanje i osjećajući kako u njemu kipi bijes pojurio na pijesak obale.

— Pustite je! — zaurlao je i skočio na Haru mašući svojom toljagom.

Riđi gorostas se okrene, pusti djevojku, pa kako ga je Allan žestoko udario, i on udari svojom toljagom, razbivši Allanovu i bacivši istim udarcem Allana na pijesak.

— A to si ti, dakle? — procijedio je Hara bacivši toljagu i stisnuvši šake. — Pa dobro, diži se i sad ćeš dobiti što te ide!

Allan je imao dojam da ga je neka nezadrživa snaga podigla i bacila na Haru. Vidio je čvrsto i crveno lice kao u magli, pa kad se magla razišla i on je osjetio bol u ruci, shvatio je da je udario Haru svom snagom posred lica. Hara je zamukao i žestoko udario. Allan je osjetio udarac bolno, ali je nasrnuo dok mu je po obrazu tekla mlačna tekućina. Navalio je, digao obje ruke i počeo tući protivnika po glavi. Nešto ga je žestoko udarilo u prsa i svijet, obala, more i nebo okrenuli su se ludo pred njegovim očima. No, odmah mu se pred očima razbistrilo i vidio je bijesno Harino lice i njegove podignute šake, spazio iza njega i druge ljude u dronjcima što su vikali i gledali ih. Osjetivši na svojim leđima vrući pijesak, bio je svjestan da ga je Hara opet srušio, i opet ga je nešto natjeralo da se digne i navali. Slijepo je udarao u crvenoj magli usred koje je plesalo Harino lice. Nešto mu je teklo u oči i sprečavalo ga da jasno vidi, ali je imao dojam da je i Harino lice okrvavljeno.

Nešto se sudarilo s njegovom glavom i on je pao na koljena, ali se digao i udario objema šakama. Vidio je zaprepaštenje u Harinu pogledu, osim ljutnje. I Hara je uzmicao dok ga je Allan udarao sve luđe.

Allan je osjećao kako ga pomalo napušta snaga. Pognuo se i udario ga objema šakama u želudac svom snagom. Osjetio je udarce po ustima i ušima, ali je odjednom prigušeno kriknuo i vidio kako se

Hara, siv u licu, srušio na tlo.

Zatim je Allan imao dojam da se blistavi pijesak obale diže kako bi ga udario. Ljudi su vikali, Lita je vikala kao iz daljine. Osjetio je da ga drže Litine ruke, da mu njezine ruke brišu nešto s lica... s ruku...

Njezine su ruke odjednom postale jače i grublje. Otvorio je oči i nije vidio Lite već čuvara u bijelom što se nagnuo nad njega. Allan se ogledao. Nije vidio ni obale, ni mora već metalnu unutrašnjost letjelice. Vidio je leđa pilotova i čuo šum vanjskog zraka.

— Probudio si se, napokon, ha? — primijetio je čuvar. — Pola sata si bio u nesvijesti.

— Ali gdje... kako... ?

— Ne sjećaš se? — opet će čuvar. — Ne čudim se, jer si pao u nesvijest kad smo mi stigli. Shvaćaš, osuda je za tebe glasila: jedan dan na otoku. Vratili smo se po tebe i otkrili da imaš problema s nekim nerazumnim, ali pokupili smo te i otišli. Uskoro smo u Gradu 72.

Allan Mann se digao zapanjen.

— Ali Lita! Gdje je Lita?

Čuvar je raskolačio oči.

— Misliš onu nerazumnicu ondje? Pa, ona je ostala, dakako. Ostat će doživotno. Svašta nam je govorila dok smo te nosili.

— Ali ja ne želim ostaviti Litu ondje! — viknuo je Allan. — Ne želim je napustiti! Kažem vam!

— Ne želiš je napustiti? — ponovi čuvar iznenađen. — Slušaj, ti počinješ biti nerazuman. Nastaviš li tako, poslat će te na otok, i kažem ti da će to ovaj put biti na više od jednoga dana.

Allan ga promotri nabranih obrva.

— Mislite da će me poslati onamo budem li dovoljno nerazuman? Doživotno?

— Nego što! — uvjeravao ga je čuvar. — Imao si zbilja sreće što si se ovaj put izvukao s jednim danom.

Allan Mann nije odgovorio i nije progovorio sve dok nisu stigli na odredište i dok se nije našao pred Upraviteljem. Upravitelj je pogledao njegovo otečeno lice i nasmiješio se.

— No, čini se — rekao je — da vas je jedan dan na otoku naučio što znači živjeti bez razuma.

— Jest, naučio me — odgovorio je Allan.

— Drago mi je — opet će Upravitelj. — Sada shvaćate da je moja jedina namjera, dok sam vas slao onamo, bila da vas izliječim od vaših nerazumnih tendencija.

Allan je mirno kimnuo glavom.

— Da li bi s moje strane bilo više nego nerazumno da potcijenim vaše napore da me izliječite i da mi pomognete?

Upravitelj se smiješio zadovoljna lica.

— Jest, bio bi to vrhunac nerazumlja, momče.

— To sam i mislio — promrmlja Allan Mann mirnim glasom i podigne šaku...

*

Čuvar nije imao sažaljevanja dok je letjelica jurila drugi put prema otoku vozeći Allana Manna.

— Tvoja je greška što su te osudili doživotno na boravak ondje — primijeti šef čuvara. — Tko je još vidio učiniti tako nerazumnu stvar kao što je udariti Upravitelja?

Allan Mann ga nije slušao. Promatrao je čeznutljivo kroz okno.

— Evo ga! — radosno je viknuo. — Evo otoka!

— I raduješ se što se vraćaš? — Čuvar je bio zbunjen i nije shvaćao. — Ti si najgori od svih nerazumnih koje smo slali onamo — promrmljao je.

Letjelica je bila uronila u sunčevo svjetlo poslijepodneva i počela kružiti oko otoka prije nego što će se spustiti na obalni pijesak.

Allan je skočio na pijesak i pošao prema šumi. Nije čuo što mu je čuvar dovikivao dok se letjelica dizala i nestajala. Nije ju pratio ni pogledom dok je nestajala. Požurio je preko pijeska, pa kroz šumu prema zapadnom kraju otoka. Izbio je na proplanak gdje se nalazilo selo s kolibama. Ljudi su se vrzli okolo, neka prilika se pokazala i spazivši Allana viknula i potrčala radosna prema njemu. Bila je to djevojka... bila je to Lita. Prišla mu je i Allan je smatrao prirodnom stvari da je zagrli.

— Odveli su te onoga dana — rekla je ona plačući i smijući se u isti čas. — Mislila sam da se nikad nećeš vratiti...

— Došao sam zauvijek — izjavio je Allan. — Osuđen sam doživotno ovaj put. — Rekao je to gotovo ponosno.

— Doživotno?

On joj na brzinu ispriča što je uradio.

— Nisam više htio ostati ondje. Radije sam ovdje — zaključio je.

— I tako si se vratio! — Rekao je to bučni Harin glas sasvim blizu njega i Allan uzmakne opsovavši Ali Harino otečeno lice rasteglo se u osmijeh, on se približio i pružio Allanu ruku.

— Drago mi je što si se vratio! Ti si prvi koji me je pobijedio i sviđaš mi se.

Allan je u čudu zatreptao očima.

— Ali kako vam se mogu sviđati zbog toga? Pa to je nerazumno!

Svi su u zboru prasnuli u smijeh, i muškarci i žene.

— Ne zaboravi da živiš na otoku nerazumlja — dobaci mu Hara.

— Ali Lita... — reče Allan. — Vi je ne možete imati...

— Smiri se — savjetovao mu je Hara i dao znak nekoj plavuši, koja je trčeći prišla i stisnula se uz njega. — Gledaj što je letjelica ostavila ovdje pošto si ti otišao. I ona doživotno. Kad sam je vidio, zaboravio

sam Litu. Zar ne, dušo?

— Jest, i savjetujem ti da je zaboraviš — rekla je djevojka i nasmiješila se Allanu. — Vjenčat ćemo se večeras.

— Vjenčati? — ponovio je on i Hara kimne glavom.

— Dakako, sa starim ceremonijama koje održavamo ovdje.

Allan Mann se okrene prema djevojci koju je držao u svome naručju i u glavi mu se rodi ideja.

— Lita, ti i ja...

Te večeri, poslije dvostrukog vjenčanja i dok su ljudi u selu slavili i veselili se bezumno, Allan i Lita sjedili su s Harom i njegovom mladom suprugom na brežuljku iznad sela i promatrali posljednje vatre zalazećeg sunca na smračenom nebu.

— Jednoga dana — rekao je Hara — kad ovdje bude više nerazumnika, vratit ćemo se onamo, dočepat ćemo se onoga svijeta i učinit ćemo ga ponovo nerazumnim, nedjelotvornim i humanim.

— Jednoga dana... — promrmljao je Allan.

## ...nije za SIRIUS

Nastavak sa 54. stranice

tastiku, tek da vidite i uvidite kako su osnovna pismenost i maštovitost temeljene na poznavanju bar neke znanosti samo prvi preduvjeti za objavljivost neke priče, a nipošto i jamstvo da će priča koja ispunjava samo ta dva uvjeta ugledati svjetlo dana baš u SIRIUSU. Na primjer, ŠONJA je previše standardna po svojoj ikonografiji, MARIO nelogičan (čovjek sastavlja stroj u glavi kojega se pojavljuje — mozak), SVE VRIJEME SVIJETA neshvatljivo, DRUŠTVENE IGRE (i dr.) bez narativne jasnoće (jeste li uspjeli bilo koju od tih priča prepričati nekom znancu? Ako jeste, a on ih je shvatio, tada ih napišite onako kako ste ih prepričali, a ne onako kako ste ih poslali meni na čitanje!). EDNA NOĆ ŽIVOT (potres u Skoplju- OK, ali ne i sve ostalo u priči), S ONE STRANE NEBA (zbrka s Bermundskim trokutom, dobrano obradatjelim, no tako da mu ni milimetar brane ne ulazi u SF)... Radije krenimo - među naslove priča koje jednostavno nisu za SIRIUS: LJUDI S MARSA (i dr.), ZAMORAC, AS (i dr.), STANJE, DOGAĐAJ, NESPORAZUM (zar je to dostojno SIRIUSA?), POHLEPNA PLANETA, KAMEN MUDROSTI (banalnost sa sibirskim meteoritom potire kvalitete koje ima oriča, kao što je to dobra pismenost i si.), DNEVNIK, KONKVISTADORI (i dr.), IGRAČKE, ĐAVOLI, POSLEDNJI RATNIK (prepričano ono što se vidi u kinu!), SUJEVJERJE, ŽIVOT (čista kemija i spektralna analiza nisu i SF!), AMNEZIJA, POSAO O ISTRAŽIVANJU PLANKTONA, NOVI ŽIVOT, ČUDOVIŠTE (kako se piše priča pod tim naslovom pročitajte u naslovnoj priči SIRIUSA broj 56!). BAJKA O UMJETNIKU, OSTRVO PROGNANIH (početnički, ali ne i bezizgledno... u desetom-dvadesetom pokušaju!), SLUŽBENO PUTOVANJE (također), KOCKA (i dr.) je serija banalnosti, tematski nezanimljivih, a SVIJET JE PRED TOBOM zapravo

Nastavak na 83. stranici

# Hajka

## *Radovan Devlić*

Daleko izvan granica ustrojstva nalazila su se područja što su ih savjetnici na kartama obojili bijelom bojom a koja nije označavala neistražen nego još zatrovan teritorij, pa su te karte podsjećale na dječje slike slagalice kojima nedostaje još mnogo elemenata. Tamo su zalazili samo kontrolori u zaštitnoj odjeći i rijetkim oklopnim električnim transporterima, što su ostali neoštećeni poslije velike katastrofe. Pučanstvo ustrojstva davno je prestalo pratiti biltene Velikog vijeća jer je svaka kontrola donosila isti rezultat: život nemoguć...

*

Transporter je naglo trznuo i stao u velikom snježnom nanosu. Nekoliko puta snažno zarula gusjenicama, no samo se još više ukopa. Kontrolor Lizu upitno pogleda zbunjena vozača.

— Ne ide dalje — propenta vozač izbjegavajući hladan kontrolorov pogled.

— I što predlažeš?...

— Ja? — Vozač, nenaviknut na razmišljanje, zabezeknuto se zapilji u Lizua.

— U redu, onda ti ja predlažem da pokreneš transporter unatrag, — Vozač olakšano dahnu, no sljedeća ga obavijest ohladi: — Čim se vratimo, javi mi se na raport.

A to je značilo da će zacijelo izgubiti povlašten položaj vozača transportera. O još gorim perspektivama nije ni pokušavao razmišljati nego se žustro baci na tastaturu vozačkog pulta.

— Pazi, budalo! — viknu kontrolor, no bilo je kasno. Zbunjeni vozač pritisnuo je krive komande. Iz pulta se ču prasak i kroz ventilne proreze prokulja tanki pramen bijela dima. Motor utihnu. Vozač se apatično zabulji u svoje onemoćale ruke.

— Dakle, ako vrlo brzo ne popraviš svoju svinjariju, smatrat ću ovo diverzijom — kontrolor svrne pogled na ostatak posade: — Prošetajmo se, ljudi! Ovaj pametnjaković nam je pružio šansu da protegnemo noge.

Dok su iskakali kroz otvor u snijeg, nitko nije obraćao pažnju na tihi jecaj nesretnika za pultom. Lizu se nasloni na oklop vozila, motreći ljude koji su nezainteresirano švrljali bijelim okolišem. Čak i

ovako opušteni, u pripijenim, crnim, kožnatim uniformama i dubokim čizmama djelovali su opasno. S maslinasto-zelenog remenja visile su im kutijice s municijom, a noževi su zveckali o lako obješene automate. Umjesto kožnatih kaciga s bijelim konjskim repovima, što su ih nosili u granicama ustrojstva, sada su imali tamne čelične kacige s metaliziranim zaštitnim vizirima.

»Malo čudna oprema za kontrolu zagađenosti«, podsmjehnu se Lizu. Jedan krupan žandarm pope se na snježni brežuljak i tu široko razmaknutih nogu poče mokriti. Egzibicionizam je u dobro uhranjenih, i duhovno nestimuliranih pripadnika kontrolnih jedinica, bio vrlo čest. Najednom, čovjek se naglo baci u snijeg.

— Premalo vode za kupanje — dahtao je kontrolor, probijajući se kroz prtinu na vrh brežuljka. Stigavši na vrh, spusti se pored žandarma. Ovaj pokaže prema šumarku, što se crnio u dnu plitke kotline. Na trenutke, jedva se mogao opaziti pramen dima, koji bi se ubrzo stopio sa snježnom okolinom. Lizu izvadi dalekozor.

— Tamo jest netko — nasmiješi se žandarm. Ovaj klimne, lako obliznuvši usne. Nosnice mu uzdrhtaše. Lizu se okrene oružniku i mahne rukom.

— Oružniče Geru, bit ćete nagrađeni — šapnu kontrolor ustreptalom grmalju...

*

U prošlosti je mnogi napredni pokret gubio značajke avangarde u trenutku preuzimanja vlasti. — Stari Gar odloži drvenu žlicu, zirnu u tamnokosog Kora i nastavi: — Zašto? Zato, što je većini bilo dovoljno to što su pobijedili, zaboravljajući da izboriti se za ideju znači tek početak ostvarivanja te ideje.

— Slažem se, no kakve to ima veze s onim što sam ja ustvrdio? — Korove tamne oči oštro se upilje u starca.

Dopusti da završim. Događalo se, dakle, da se ideja pretvori u dogmu, a dojučerašnji ratnici za slobodu postali bi vlast i zaštitnici te vlasti.

— I onda? — pomalo izazovno upita Kor.

— Kore, smiri se — molećivo šapne mlada žena — sivooka Žila.

— A sada nešto o tvojem prijedlogu. Kažeš da se treba aktivno boriti protiv žandarma ustrojstva. Vidiš, ja se bojim da tebe više zanima sama borba, ratništvo i konačno pobjeda nad onima koji sada vladaju.

— Zar to nije primarno?

— Dragi moj, to čak nije ni sekundarno. Što se desilo poslije velike katastrofe? Nastalo je ustrojstvo, posljednji najtotalniji oblik vladavine. Da bi mir vlasti bio trajno osiguran, ustrojstvo je potpuno osiromašilo stanovništvo, čiju materijalnu bijedu nadmašuje jedino duhovno siromaštvo. U isto vrijeme obični žandarmi i žandarmi

kontrole, poznajući oskudicu samo kao promatrači, imaju povlastice. Odgajani da štite ustrojstvo, oni zapravo žestoko mrze bespomoćne i bijedne podanike vlasti...

— Pa dobro, Gare, zar nije onda logično boriti se?

— Nije. Zar ne bježi sve više ljudi u pustare označene na kartama kao zatrovana područja?

— Da, pa što?

— Gledaj, ti ljudi bježeći u krajeve za koje su mislili da su zaraženi, izabrali su radije smrt nego život u granicama kontroliranog područja. Shvativši da zaražena područja to nisu, postaje im jasno da se ustrojstvo temelji na golemoj laži. Počinju razmišljati o pričama iz biltena Velikog vijeća, kako je njihova bijeda diktirana potrebama racionalizacije ionako oskudnih sredstava. Neizbježan zaključak, ako imalo vladaš logikom, jest da se ustrojstvo nečeg boji. Čega? Konzerviravši se kao vladajuća struktura, ustrojstvo je smanjilo svoje mogućnosti djelovanja. Svako fizičko kretanje nosi u sebi i nove duhovne spoznaje, a to je vrlo opasno za sve što je totalno. Zato su i pribjegli laži o još zatrovanim područjima, jer u svojoj ograničenosti ne bi mogli kontrolirati stanovništvo rasuto na tako velikom teritoriju.

— Zato sabijaju ljude u mrtve gradove — reče Žila nervozno vrteći pramen svoje plave kose.

— Pa ljudi, tko je ovdje lud?! Stalno dajete argumente meni u prilog — Kor je razrogačenih očiju piljio u Gara.

— Rekao sam da ste ti i tebi slični više uvrijeđeni poniženjem, i zapravo više ratnici-osvetnici, koji kad bi na kraju i pobijedili, ništa novo ne bi donijeli, osim promjene vlasti. — Stari Gar dahnu, vidno uzbuđen, da bi s još većim žarom nastavio: — Ljudi će sve češće bježati iz mrtvih gradova, treba ih dočekati i naučiti da žive na vlastitu odgovornost, ne žrtvujući svoju slobodu vlasti.

Nasta tišina. Kor se zgrčio nad stolom i gledao nekamo daleko, iz zidova kuće.

— A kako sakriti to mnoštvo ljudi od stalnih ekspedicija žandarma kontrole? — upita napokon.

Garov odgovor spriječi tresak razvaljenih vrata.

*

Raširenih nogu, ruku zadjenutih za pojas, kontrolor Lizu je promatrao, kako žandarmi iz duge, niske brvnare izvlače, mlateći, jednog starca u kožuhu. Odmah zatim izjuri jedna plavokosa žena udarena kundakom u leđa. Uhvaćeni se nisu dugo odupirali, te ih odmah svezaše. No u baraci se još čula buka. Lizu se namršti. Otpadnici obično nisu pružali otpor, jer ih je većina bila opterećena paralizirajućim strahom od žandarma.

— Pa što te budale petljaju unutra! — ljutito viknu. Taj čas prasne pucanj u brvnari.

— Kor! — očajno vrisne mlada žena.

U brvnari nasta tišina. Lizu pričeka trenutak, a zatim nervozno krene prema vratima. Nije čekao da prvo uđu žandarmi, jer kakva mu je opasnost mogla prijetiti od jednog običnog otpadnika? Zastade na pragu i osupnuto se zagleda u polumrak prostorije. Pristigli žandarmi zaprepašteno zažamoriše. Od trojice žandarma, jedan je nemoćno stenjao pipajući lice isječeno zdrobljenim staklom vizira. Pored njegove glave ležala je teška hrastova polica, očigledno prvo oružje koje je dohvatio napadnuti. Iza prevrnutog stola ležao je drugi, trzajući nogama u smrtnom hropcu, dok mu se krv slijevala iz polupresječena vrata. Noža nije bilo. Treći je ležao kod poluotvorenih stražnjih vrata i tiho jecao, držeći ruke na krvavom trbuhu. Njegova automata nije bilo. Lizu se trgne i skoči prema vratima. Još je imao priliku vidjeti prazni obor i konjanika kako zamiče u šumu.

*

U gustom šipražju šume Kor zaustavi konja, okrene se i pogleda prema brvnari. Žandarmi su izvlačili mrtvace i ranjenike, zatim su ih okružili. Njihov vođa održi kratak govor, a onda ih jedan krupan žandarm dotuče rafalom iz automata. »Naravno, kome trebaju obogaljeni mesari«, pomisli Kor. Žandarmi potjeraše zarobljenike putem kojim su došli. Kor potjera konja rubom kotline. Lako je odredio s koje su se strane pojavili napadači. Zaobišao je jedan proplanak i ugledao transporter. Upravo se natraške izvlačio iz velikog snježnog nanosa. Stroj još jednom snažno zarula i stane na slobodnom prostoru. Kor se zagleda u vozilo. Imao je prednost pred žandarima jer je jahao galopom. Sjeti se kako je te jeseni pobjegao iz grada i ubio pri tom u staroj remizi dva žandarma gradske patrole, te oteo konja na kojem je sada jahao.

— A bio sam goloruk — šapne zureći u vozilo. Zatim potapša automat i lagano potjera konja prema transporteru.

Napokon su stigli na brežuljak. Lizu je još uvijek bio ljut zbog odbjeglog otpadnika, no kad vidje transporter oslobođen snijega, ljutnje nestade.

— A sada, dragi moji, vraćamo se pod okrilje civilizacije — veselo se obrati zarobljenicima. Ovi su teško dišući zurili u snijeg.

— Kako se zovete, mlada ženo? — Plava glava se ne diže.

Kontrolor začuđeno pogleda krupnog žandarma Gera. Ovaj uslužno priskoči i zgrabivši ženu za kosu, digne joj glavu.

— No, kako se zovete? — ponovi kontrolor.

Sive oči su ga gledale netremice. Odjeknu pljuska. Glava nemoćno tržnu, a plavi pramenovi zaštitnički prekriše lice.

— Ne tucite je. Zove se Žila — javi se starac.

— Drago mi je. Ja sam kontrolor Lizu — lagano se nakloni Žili — a vi, cijenjeni starce, kako se zovete?

— Gar.

—Nevjerojatno! Zandarme Ger, da vam nije ovaj poštovani starkelja nešto u rodu? — podsmjehnu se kontrolor.

— Ne, nikako, kontrolore! — ustrašeno drekne krupni žandarm.

— Hm, razmislit ću — zabavljao se Lizu, krenuvši prema transporteru. Žandarm Ger bijesno udari kundakom starca u slabine. Kolona krene prema vozilu.

— Bravo, trapavče, kazna će ti biti blaža! — vikne kontrolor i uskoči kroz otvor u transporter. Stane. Vozač je ležao presavijen preko sjedala, a lice mu se jedva razaznavalo. Komandni pult bio je pretvoren u gomilu lima.

*

Ulicama pokrivenim prljavom bljuzgom kretalo se malo ljudi. Sive, otrcane prilike brzale su ulicama, da bi se što prije dokopale zaklona u svojim memljivim i hladnim staništima. Gdjekad bi projahala gradska patrola žandarma uz same zidove kuća, prisiljavajući tako bezbojne stanovnike da se sasvim pripiju uz sive zidove zgrada. Ti ljudi, podanici ustrojstva, u svojoj apatičnoj poniznosti kao da su već postali nova ljudska vrsta, nešto kao čovjek kameleon. Stara gotska katedrala urušenih tornjeva, kao da je prijetila da će se srušiti pod teretom snijega na prljavi kružni trg s ostacima fontane u sredini. U golemu hladnu dvoranu ispunjenu smrdljivom slamom, čiji su visoki šiljati prozori bili zastrti krpama i kartonom, upravo su ulazili stanovnici. Disciplinirano su lijegali na svoja mjesta u slami i čekali san bez snova. U tome trenutku, suprotnom stranom trga, pored skeleta građevina, zabrenči crni automobil. Ljudi i nehotice požure u okrilje polutamne dvorane. No, crni stroj ne obrati pažnju na uzrujane stanovnike nekadašnjeg hrama. Polako skrene u dugu, usku ulicu i naskoro se njegovo brektanje izgubi u sumornim kanjonima. Područnu zgradu kontrole ustrojstva relativno su dobro održavali. Imali su čak i električnu struju, te osim konja, i dva crna automobila, pokretana alkoholom, od kojih je jedan upravo ulazio kroz golemi nadsvođeni ulaz. Iz njega izađoše trojica kontrolora u službenim sivim pelerinama i crnim kožnatim haljecima.

Čekajući pored auta, nestrpljivo su cupkali u dubokim, crnim čizmama. Napokon, iz kola umorno izađe još jedan kontrolor u terenskom kožnatom odijelu, samo što je ogrnuo sivu pelerinu preko pogurenih ramena. Kontrolor Lizu digne umoran pogled prema mračnom dvorištu područne kontrole. Neobrijanim, upalim obrazima prođe drhtaj. Iz ovoga dvorišta krenuo je prije tri tjedna, a sada mu se činilo kao da su prohujale godine.

— Hajde, Lizu, idite i odmorite se — potapša ga prijateljski jedan

od kontrolora. Lizu im odsutno kimne glavom, i sporim korakom pođe prema stubištu. Tiho uđe u svoju sobu i klone na ležaj. Sjećao se kad mu je ona plava žena — Žila — rekla: »Pustite me da odem i on će vas poštedjeti«. Bile su joj to prve riječi, otkako su je zarobili. Bilo je to prije dva dana i već su ušli u granice kontroliranog područja, a onaj ih je ludi konjanik još slijedio. Cijela mora počela je prije dva tjedna, kad im je taj luđak onesposobio transporter i ubio vozača. Usiljenim maršom, birajući na specijalnoj karti najkraći put, krenuo je prema najbližoj granici kontroliranog područja. Nije štedio ni sebe, ni žandarme, a najmanje zarobljenike. Čak je veći dio namirnica ostavio u onesposobljenom vozilu da bi napredovao što brže.

— Kontrolore Lizu, za pola sata primit će vas savjetnik Vrug — odjeknu metalni glas iz zvučnika iznad vrata. Bezvoljno poče skidati terensku uniformu. Priđe ogledalu. Dugo, vrlo dugo, gledao je svoje ispaćeno lice. »Prokleti, krvoželjni luđak«! Poče se brijati. »Zašto ih nije pustio na miru, kad je već uspio umaći?« Navuče crni haljetak. Što da kaže isljedniku Vijeća Vrugu? Stane navlačiti čizme. Bile su to lijepe, mekane, duboke čizme, s laganim, više ukrasnim mamuzama. Gledao ih je s ljubavlju i kao da su mu vraćale samopouzdanje.

*

Sobu je osvjetljivala nisko obješena svjetiljka s limenim štitnikom. U sredini se nalazio jednostavan pisaći stol. Sa strane je sjedio zapisničar, a sučelice Lizuu muškarac u crnom ogrtaču, s plavim krugom u visini srca. Svjetlost mu se odbijala od potpuno ćelave glave, no oči u dubokim dupljama bijahu u sjeni, tako da Lizu nije bio siguran, da li ga isljednik Vrug promatra ili žmiri.

— Sjednite, Lizu — isljednikov glas bio je bez ikakva naglaska i vrlo blag: — Moram vam priznati da ovaj naš razgovor nije samo formalan. Napokon, i vama je jasno zašto...

— Svakako, savjetniče — potvrdi Lizu.

— Dakle, znamo da vam je transporter bio onesposobljen. Što je bilo dalje? — savjetnik je prešutio ubijenog vozača.

— Naredio sam usiljeni marš. Želio sam se što prije vratiti da podnesem izvještaj, te da eventualno povedem novu ekspediciju u zabranjena područja.

Časkom je zastao. Zapisničar pričeka ne dižući glavu. »Misli li on o onome što piše?«, nehotice se zapita Lizu.

— Brzo reagirate. Vrlo dobro — primijeti Vrug: — No, a otpadnik?

— Pratio nas je sve vrijeme. Jahao je izvan domašaja našeg oružja, što je moje ljude držalo u stalnoj napetosti, te su često pucali bez naređenja. — Sjećao se kako su žandarmi jedan za drugim bijesno urlali, a zatim, uz najžešće psovke, zapucali na neuhvatljiva konjanika. Ovaj im je odgovarao podrugljivim zviždanjem.

— Zanimljivo — prozbori savjetnik. »Ovome je to zanimljivo«, s

gorčinom pomisli Lizu.

— Morao sam to stanje prekinuti, te sam pribjegao preventivi. — Isljednik Vrug kimne glavom. Slutio je što je Lizu mislio pod preventivom: — Dakle, pošto sam znao da nas otpadnik prati zbog zarobljenika, naredio sam likvidaciju starca. — U duhu je ponovo vidio kako starac pada sav u krvi, dok je žandarm Luba posprdno mahao krvavim bodežom tihom konjaniku. Žena je samo zastenjala, a sive oči joj bijahu više zaprepaštene nego prestrašene.

— Dobar potez. Dobar za moral. Nego, zašto niste ubili ženu, umjesto starca? Čini mi se da je on znao više o previranju među otpadnicima nego ta žena.

— Bilo mi je bitnije da nečim paraliziram protivnika — lecnu se Lizu. Prvi put je otpadnika nazvao protivnikom. Vrlo je loše otpadnika tako shvaćati. To je isto, kao da ti postaje ravnopravan.

— Čini se da vas je taj ludi momak impresionirao — primijeti bez podsmijeha savjetnik.

— To se ne bi moglo reći! Upotrijebio sam taj izraz da bih preciznije ilustrirao nastalu situaciju — požuri Lizu, osjetivši kako mu obrazi gore. — Poštedio sam ženu, jer sam shvatio da nelogičnost njegove prisutnosti ima i nelogičan razlog. Dakle, osjećaj...

*

— Aha, po vama, momak je bio zacopan i tako vam nije bilo teško odabrati između slinavog starkelje i zgodne cure. Prevencija, u pravom smislu te riječi. Bravo! — savjetnik se nasmije, a zapisničar automatski razvuče usta Lizu spusti glavu. Vrug se lako nagne preko stola: — Čini se da su tek tada počele neprilike, zar ne?

— Točno! Otpadnik je usred noći upao u logor i ubio žandarma Lubu. Akcija je bila toliko neočekivana i stihijna, da su stražari reagirali tek kada je luđak nestao u mraku. — Lizu je prešutio da je Luba bio jedan od stražara i da je bio živ otet. Također je prešutio, kako su kilometar izvan logora našli njegovo odijelo, i da su nakon dva dana našli Lubino smrznuto, nago tijelo kako ih očekuje stojeći, ukopano u snijegu. Vidjeli su tragove konja i Lubinih bosih nogu i usirenu žandarmovu krv kome ludi konjanik nije dopuštao da klone u snijeg, katkad ga zagrijavši konjskim gunjem, a zatim opet goneći ga neprestanim plitkim ubodima bodeža. Napokon je pustio već suludu žrtvu da klone u snijeg, a zatim njegovo smrznuto tijelo ukopao, kao jezivo upozorenje.

— Dao je dobru lekciju vašoj samouvjerenosti — prokomentira savjetnik. »Čovječe, kako bi mudrovao, da si bio s nama«, pomisli Lizu...

— Svakako, takvo ponašanje otpadnika je bez presedana — dometne Vrug, kao da je pročitao kontrolorove misli: — No, zatim?

— Nemam što duljiti. Pojavljivao se svaki čas, iz najneočekivanijih

pravaca i meni neshvatljivom preciznošću likvidirao žandarme, jednog za drugim. — Nije rekao kako su žandarmi poput uspaničenog stada glavinjali, osjećajući neizbježan kraj i kako su počeli napuštati prokletu skupinu, te bi samo pucanj iz daljine natjerao druge, da se drže skupine, no samo načas.

— Zanimljivo. Svakako upravo zabrinjavajuća nadarenost za... — Savjetnik upitno pogleda zapisničara. Ovaj ne dižući glavu promrmlja: — Za gerilu — a Vrug kimne glavom: — Da, za gerilu.

Da, za gerilu, sjeti se Lizu. U školi za kontrolore, govoreći o nekadašnjim vrstama ratovanja, prije onog totalnog, učili su o gerili, no nikad se ne bi sjetio tu jezivu moru nazvati gerilom.

— I što je bilo na kraju? — podsjeti ga savjetnik Vrug.

— Ostali smo samo zarobljenica, žandarm Ger i ja. Napokon je u posljednjoj akciji likvidirao i Gera. Uvidjevši bezizlaznost položaja, pustio sam ženu. — Izrekao je to potpuno mirno, čvrsto pogledavši Vruga.

— Zar ste se prestrašili za život, Lizu? — napeto upita isljednik.

— Nisam, savjetniče. Smatrao sam svojom dužnošću da preživim i da vas obavijestim što točnije, jer i sami ste rekli da je ovo nešto potpuno novo u ponašanju otpadnika. Dakle, što prije doznate, prije će protumjere biti organizirane — smireno i bez trunke emocije odgovori Lizu.

— Usprkos propustima, racionalnost i djelotvornost još vas čine jednim od najboljih naših kontrolora — kimne mu s istinskim odobravanjem savjetnik, pa nastavi: — Dakle, kao prva protumjera, bit će češće organizirane ekspedicije, s više žandarma, a u granicama ustrojstva oštriji nadzor i eventualno neznatno povećanje dnevnih sljedovanja. — To je izdiktirao brzo i monotono, zatim pogleda Lizua: — Cura mora da je bila zgodna, ha?

— Bila mi je interesantna samo kao zarobljenik — oporo odgovori Lizu.

— Dobro, idite, zaslužili ste odmor — nasmiješi se Vrug. »Sviđala mi se ta žena i zato sam je poštedio«, prkosno pomisli kontrolor i ustane.

— Ah, da, mislim da će vas ovo obradovati Lizu — zaustavi ga savjetnikov glas: — Bit ćete vođa prve sljedeće patrole u isto područje.

Lizu se nasmiješi i kimne:

— Zahvaljujem.

*

Ležao je u sobi zureći u mrak. Katkad bi potegao iz boce pored kreveta. Prosta rakija brzo ga je uhvatila. Prije dva dana teturao je kružeći upaljenim očima snježnim prostorom. Iza njega soptao je krupan žandarm Ger vukući vezanu ženu. Bili su već u granicama kontroliranog područja, no od toga je postao još umorniji. Najednom

Ger uzviknu. Lizu se zaprepašteno izbulji u konjanika, koji je nenadano iskrsnuo pred njima. Otpadnik je držao automat uperen ravno u njega.

»Pustite me da odem i on će vas poštedjeti« — bile su prve riječi, koje je čuo od te žene. Tada Ger neartikulirano vrisnu i potegne bodež, no pade pokošen rafalom ženi pred noge. Lizu je zaprepašteno gledao svoj vlastiti još dimeći automat. Nije dizao pogled ni kad je Žila prošla teturajući pored njega. Kad je digao pogled, shvati da je ostao sam pored zgrčenog žandarma u snijegu.

— Sviđala mi se ta žena, oružniče Ger, jako mi se sviđala — uvjeravao je sebe i mrtvo tijelo. Ponavljao je to kao refren do prve postaje žandarma i sve do ovog današnjeg saslušanja, no tada je savjetnik Vrug rekao: »Bit ćete vođa prve slijedeće patrole u isto područje«.

Tada je shvatio svu veličinu samozavaravanja. Iz straha je čuvao Žilu, iz straha je ubio žandarma, iz straha, jezivog straha za svoj život.

— Ako ima milosti na ovome svijetu, ne dopustite da me ponovo pošalju tamo... — jecao je skutren u mračnoj sobi, moleći nekog ili nešto. Ta noć je prvi put prisno ujedinila nosioca čizama s gaženim podanikom — u strahu.

## ...nije za SIRIUS

Nastavak sa 72. stranice

i ne spada u ovu rubriku, osim po tome što je neobjavljiv u ovakvom obliku: zamisao o paralelnom »unutarnjem« i »vanjskom« svijetu ima već vrlo dugu bradu, još odavna prije SIRIUSOVA rođenja... LUĐAK ima zgodnu ideju i nerazrađenu logiku, RECEPT IZ PRVE RUKE — kulinarstvo u SF-u je prilično originalna zamisao, ali obrada te zamisli... NJ. V. HAOS, PUSTOLOVINA KOZMIČKOG VETERANA (i dr; ne čini li Vam se to prepisivanjem Lemova Ijona?), NAIVNA OBMANA, NOVI ŽIVOT (obje: jedva čitke), PUTNIK (duhovito, ali i početnički obrađeno), SEKTOR 312. VEZIVANJE, JUNI (nejasne ideje i motivi u obje priče), VELIKO PITANJE, 99:1. DANAK (»pravo prve bračne noći« obrađeno u varijanti svemirskog kontakta je prilično olinjala ideja!), REGENER, ATENTAT (takva vizija Kennedyjeve smrti dostojnija je Warrenove komisije nego bijednoga SIRIUSA!, A TADA OSJETIH GLAD (nejasno raspredana priča), IONAKO ME NITKO NE VOLI je dobra tragedija, izvrsne ideje, ali autora koji nije dorastao (obrazovanjem?) da je obradi kako treba; a da se udružio s nekim tko »kuži« stvari? (Isto: SRUŠIO SE STARI SVIJET — ideja OK, realizacija KO?). SALA, VNEBOHOD (kraj neuvjerljiv i banalan, ostalo KT, tj. kako-tako), ŽENA, USPAVANI POSJETIOCI, ČOVJEK KOJI TO NIJE, DAN DVANAESTI, NEVINA IGRA, DOSIJE 67 (svih šest, kaže recenzent, naivno i zamalo nepismeno), KRAJ, POVRATAK (i dr.), DRAGI PRIJATELJU — sve nejasno. PLAVA TVAR je početnički obrađena, banalna, ali ne posve bez veze — nastavite pisati, možda nešto i urodi plodom. ZABLUDA SPIRIDONA VALDA je — nakon uspjelih pokušaja — neuspjela, dobre ideje obrađene previše brzopleto. BROJ 364 je totalno i posve neshvatljiv, ODRAZ također... Među njima je denikenovština (ona neprihvatljiva). PRISLUSKOVALEC i više nerazumljiv a manje razumljiv, ČEKANJE NA SMRT nije

Nastavak na 91. stranici

# Stroj za letenje

## Ray Bradbury:
## *The Flying Machine*

**Preveo: *Zoran Milović***

U godini četiri i stotoj car Yuan okružio je svoje prijestolje Velikim Zidom.

Zemlja je bila zelena od kiša, približavala se žetva, bio je mir. Narod pod njegovom vlašću nije bio odviše sretan ali ni odviše nesretan.

U rano jutro, prvog dana prvog tjedna drugog mjeseca nove godine, car Yuan pijuckao je čaj, hladeći se lepezom od toplog povjetarca, kada mu, trčeći grimizno-plavim natkrivenim vrtom, priđe sluga i uzbuđeno poviče:

— Oh, care, care, čudo!

— Da — reče car — zrak je jutros sladak.

— Ne, ne, čudo! — odgovori sluga i brzo se pokloni.

— I ovaj čaj u mojim ustima ima jutros dobar okus, zasigurno je to čudo.

— Ne. ne, Vaše Veličanstvo.

— Onda, da pogodim: sunce se diglo i novi je dan pred nama. Ili je, možda, more plavo. To je zacijelo najveće od svih čuda.

— Veličanstvo, čovjek leti!

— Što? — Car prestade mahati lepezom.

— Vidio sam ga u zraku, čovjek, s krilima, leti! Začuo sam glas kako zove s neba. a kada sam pogledao gore, bio je tamo: zmaj na nebesima sa čovjekom u ustima, zmaj od papira i bambusa, obojen bojom sunca i bojom trave.

— Rano je — reče car — i ti si se upravo probudio.

— Rano je, ali vidio sam ono što sam vidio! Pođite sa mnom i vi ćete vidjeti letača.

— Sjedni pored mene — nastavi car — popij malo čaja. Mora da je prilično čudno vidjeti čovjeka kako leti. Tebi treba vremena da razmisliš o tome, kao i meni da se pripremim za taj prizor.

Pili su čaj.

— Molim vas krenimo — napokon reče sluga — ili će on otići.

Car se podiže zamišljeno:

— A sada mi možeš pokazati to što si vidio.

Prođoše kroz vrt, preko travnjaka i malog mosta, pa kroz šumarak i na kraju se uspeše na malu uzvisinu. — Tamo! — pokaza sluga. Car pogleda u nebo.

A na nebu, smijući se, tako visoko da se njegov smijeh jedva mogao razabrati, bio je čovjek; čovjek odjeven u blistavi papir i trsku što su tvorili krila i divan žuti rep. Čovjek je lebdio poput najveće ptice u svijetu ptica, poput novog zmaja u zemlji drevnih zmajeva.

Zvao ih je iz visina lebdeći na hladnim jutarnjim vjetrovima.

— Letim! Letim! — vikao je čovjek jedva čujnim glasom.

Sluga mu je odmahivao:

— Da, da!

Car Yuan nije se ni pomaknuo. Gledao je Veliki Zid kako nestaje u izmaglici za udaljenim brdima; tu veličanstvenu zmiju od kamena koja dostojanstveno vijuga cijelom zemljom, taj moćni zid koji ih od davnina štiti od neprijateljskih hordi i osigurava im mir za godine bez broja. Vidio je kako se budi grad, smješten između rijeke, ceste i brežuljka.

— Reci mi — upita slugu — da li je još netko vidio ovog Sovjeka kako leti?

— Ja jedini, Veličanstvo — odgovori sluga, smijući se prema nebu i odmahujući letaču.

Car je gledao nebesku pticu još malo a onda reče:

— Pozovi ga da se spusti.

— Hej. dođi dolje, dođi dolje! Car te želi vidjeti! — zvao je sluga, sklopivši šake u trubu oko usta.

Dok se čovjek polagano spuštao na jutarnjem vjetru car preleti pogledom naokolo. Ugleda seljaka u polju kako gleda u nebo. Zapamti gdje seljak stoji.

Letač se spustio šušteći papirnatim krilima i bambusovim štapovima.

Ponosno je prišao caru, pomalo nespretno hodajući pod teretom stroja što ga je nosio. Polako se pokloni pred starim carem.

— Što si to učinio? — upita car.

— Letio sam nebom, Vaše Veličanstvo — odgovori čovjek.

— Što si to učinio? — upita car iznova, polako.

— Upravo sam vam rekao! — vikao je letač.

— Nisi mi rekao savršeno ništa. — Car ispruži svoju tanku ruku i dodirne sjajan papir i ptici sličan kostur aparata. Mirisalo je na svježinu, na hladan jutarnji vjetar.

— Zar nije divna, Veličanstvo?

— Da, previše je divna.

— Jedina je na cijelom svijetu — smijao se čovjek. — A ja sam je izumio.

— Jedina na svijetu?

— Kunem se!

— Tko još zna za ovo?

— Nitko. Čak ni moja žena. Ona misli da sam poludio. Ustao sam usred noći i otišao daleko u planinu. A kada su jutarnji vjetrovi zapuhali i sunce počelo izlaziti, skupio sam hrabrost, Veličanstvo, i skočio u prazno. Letio sam! Ali moja žena ne zna ništa o tome.

— Bolje za nju — reče car. — Pođi sa mnom. Vraćali su se prema velikoj kući. Sunce je sada već čitavo bilo na nebu i posvuda se osjećao svježi dah jutra.

Car, sluga i letač zastadoše u velikom vrtu.

— Straža! — car pljesnu rukama. Stražari se pojaviše trčeći.

— Držite ovog čovjeka! — Stražari ščepaše letača. Car naredi: — Pozovite krvnika!

— Što je ovo? — vikao je iznenađeni letač. — Što sam učinio?

Počeo je plakati. Stroj za letenje opet zašušti.

— Ovdje je čovjek koji je izumio savršen stroj — reče car — i još pita što je učinio! Ni sam ne zna! Važno je samo da je izumio, a ni sam ne zna zašto je to učinio ili čemu će taj stroj služiti.

Krvnik dotrča s oštrom srebrnom sjekirom u rukama. Stade spremno, sa sudbinom u mišićavim rukama. Lice mu je bilo zaklonjeno ozbiljnom bijelom maskom.

— Samo trenutak — reče car.

Okrene se prema stolu pred kojim je stajao. Na njemu se nalazio stroj koji je sam izumio i napravio. Uze ključić s lanca oko vrata i stavi ga u sićušnu bravu na stroj. Zatim nekoliko puta okrene ključić u bravi.

Bio je to mali vrt napravljen od metala i dragulja. Pokretne ptice pjevale su na sićušnom metalnom drveću, maleni vukovi koračali su šumama, sićušni ljudi trčali suncem obasjanim livadama hladeći se minijaturnim lepezama, slušajući sitne smaragdne ptice, stojeći uz nevjerojatno male šumeće fontane.

— Zar ovo nije divno? — upita car. — Ako bi ti mene upitao što sam ja načinio, mogao bih ti odgovoriti. Načinio sam da ptice pjevaju, da šume šumore, da ljudi hodaju livadama i da uživaju u pjesmi ptica i žuborenju fontana. To sam načinio.

— Ali, oh, care! — branio se letač, na koljenima, dok su mu se suze slijevale niz obraze. — Ja sam načinio to isto! Pronašao sam ljepotu! Letio sam na jutarnjem vjetru. Gledao sam iz visina na uspavane kuće i vrtove. Osjetio sam miris mora i čak sam ga i vidio, daleko iza brežuljaka na jugu. Lebdio sam poput ptice. Oh, ne mogu ni opisati kako je divno tamo gore, na nebu, s vjetrom koji promiče pored mene i nosi me poput perca. Ah, kako divno nebo miriše ujutro! I kako se osjećam slobodan! To je ljepota, care, to je također ljepota.

— Da — odvrati car tužno. — Znam da je to istina. Moje je srce bilo s tobom u zraku. Pitao sam se: Kako to izgleda? Na što nalikuje? Kakvima se čine udaljena polja s te visine? Kako izgleda moja kuća i moje sluge? Kao mravi? I kako izgledaju udaljeni, još usnuli gradovi?

— Pa, poštedite me onda!

— Ali, dešava se ponekad — nastavi car tužno — da jedan mora izgubiti ljepotu kako bi ostali mogli sačuvati ono malo svoje. Ne plašim se tebe već se plašim nekog drugog čovjeka.

— Kakva čovjeka?

— Nekog drugog čovjeka, koji će, vidjevši tebe, napraviti stroj od sjajna papira i bambusa, poput ovog ovdje. Ali, taj drugi čovjek imat će đavolje srce i đavolje lice, i ljepote će nestati. Takva se čovjeka bojim.

— Zašto? Zašto?

— Tko može reći da jednom, jedan takav čovjek, u upravo takvu stroju od papira i bambusa, neće doletjeti s neba i baciti kamenje na Veliki Zid? — upita car.

Nitko se ne pomakne i ne prozbori ništa.

— Odrubite mu glavu! — naredi car. Srebrna sjekira fijuknu.

— Spalite stroj i letača i zakopajte njihove ostatke zajedno! — naredi car.

Sluge se povukoše da izvrše naređenje. Car se zatim okrene svom glavnom sluzi koji je vidio letača u zraku.

— Drži jezik za zubima. Sve je bio samo san, vrlo žalostan i divan san. Seljaku u polju, koji je također vidio letača, reci da je sve bilo samo priviđenje. Neka šuti. Ako se ikada bude čuo ikakav glas o ovome, ti i seljak bit ćete mrtvi za manje od sata.

— Velikodušni ste, care.

— Ne, nisam velikodušan — odvrati stari čovjek. Onkraj zidnog vrta vidio je stražu kako spaljuje divan stroj od papira i bambusa što je mirisao na jutarnji vjetar. Ugleda crni dim kako se polagano penje u nebo. — Ne, samo sam vrlo zbunjen i uplašen. — Ugleda stražare kako kopaju malu jamu da u nju zakopaju pepeo. — i što je život jednog čovjeka prema životu milijuna drugih ljudi? Trebalo bi da me utješi ta misao.

Polagano uze ključić s lanca obješena oko vrata i ponovo navine divan minijaturan vrt. Stajao je, gledajući preko polja Veliki Zid, miran grad, zelene livade, rijeke i potoke. Uzdahne. Sićušan vrt zazuji svojim skrivenim osjetljivim kotačićima i pokrene se; malecni ljudi hodali su šumom, trčali osunčanim proplankom, odjeveni u divno, blistavo krzno, a sred sićušnog drveća lebdjeli su kratki odlomci pjesme iz visina i sjajne, modre i žute boje leteći. Leteći, leteći na tom malenom nebu.

— Oh! — reče car i zatvori oči. — Pogledaj ptice, pogledaj ptice!

# Atilin mač

## *Atila Pein*

*(Ulomak iz studije »Veliki vojskovođe na Zemlji«.*
*Napisao ju je Ri-Tan, povjesničar Galaktičkog*
*Carstva i za nju dobio nagradu »Zlatni Sirius«)*

»Atila, mladi hunski kralj nemirno se prevrtao na ležaju. San mu nikako nije dolazio na oči. U duši je još bio na dvoru bizantskog cara gdje je doživio veliku sramotu. Ismijali su ga rugajući mu se da je bucmast, tamne kože, da mu je brada rijetka kao u momčića, da izgleda kao neki kineski patuljak... Da, ali poslije, kada je on kao »kralj pastira« u dvobojima pobjeđivao najbolje careve vitezove, e, onda su ga već počeli poštovati i pribojavati ga se. No, već će on jednom pokazati onima koji su ga toliko ponizili!

Od mračnih misli nije dugo zaspao.

TELEPATSKA PORUKA STIGLA JE SA DALJINE OD VIŠE SVJETLOSNIH GODINA.

U snu je vidio Gospodare koji su upravo vijećali. Vidio je kako Gospodar Hadak otpasuje svoj mač i ovako kazuje:

— Velika je zbrka na Zemlji. Trebalo bi tamo dolje napraviti reda. Vidite li onog usnula mlada čovjeka? — pokaza na sliku koja je, čudnog li čuda, njega prikazivala!

ZNAČI, GOSPODARI SU NA SVE SPREMNI!

— On će biti bič u našim rukama. Naši nam zakoni zabranjuju da se izravno uplićemo u život planeta, ali reda mora da bude, kako bismo se neometano opskrbljivali rudama i sirovinama. Zato je Savjet odobrio da Odabranome damo jedan laser-mač, kakav smo upotrebljavali u prošlom stoljeću. Tako riziko nije velik, a uz pomoć mača njegov će vlasnik postati gospodarom svijeta!

I MAČ NESTADE NETRAGOM U HIPERPROSTORU.

Ni stari vračevi nisu odgonetnuli najveći dio sna, ali su se u jednome složili: Odabrani je Atila. On će biti gospodar svijeta!

Tada je već bio popularan među Hunima, a i drugi narodi su ga već počeli poštovati. Buda, njegov brat, sve je to gledao prijekim okom, ali nije ništa mogao Atili. No, bratski je razdor već bio neizbježan.

— NATRLJAJMO NOS ALFA CENTAURCIMA! POMRSIMO IM

RAČUNE! — TRLJALI SU RUKE ALGOLCI KOJI SU VEČ DAVNO ZAMJERALI ALFA CENTAURCIMA ZBOG NJIHOVE OSVAJAČKE POLITIKE.

San se ubrzo ispunio. Poslije tjedan dana, u kasno poslijepodne, neki mladi pastir pokloni se pred minskim kraljem. Gušeći se od uzbuđenja, poče pričati:

— Opazih da volovi hramlju. Jako sam se prestrašio jer opazih da su im noge u samoj krvi. I tada vidjeh kako plameni izbijaju iz tla. Ponukan znatiželjom odoh tamo i vidjeh da to poskakuje vrh nekakva mača. Izvučem ga, dakle, iz zemlje i, eto, donijeh ga tebi jer samo tebi dolikuje takvo čudotvorno oružje.

Tako predade mač iznenađenom kralju. Atila uhvati oružje za sjajnu dršku. Začu se žamor među Hunima koji se okupiše oko kralja. Sječivo mača se užari!

S njime Atila započe svoj put osvajanja svijeta. Čak je njime, vlastitom rukom, morao pogubiti brata koji se digao protiv njega. Umrla mu je i supruga Reka. Sve to nije slomilo vladara čvrste volje. Jednu za drugom dobivao je velike bitke. Njegov mač talio je neprijateljsko oružje. Pola svijeta je strepilo pred njim. Pola svijeta mu je plaćalo porez!

I SVE TO MOGAO JE ZAHVALITI SAVJETU!

Atila je mogao biti zadovoljan. On bijaše vlast i sila. Bijaše i mudar, ali i u njemu je čučao zloduh znatiželje, kao u svakom čovjeku. Jedne noći — smješkajući se — gledao je novu suprugu koja je mirno spavala kraj njega na ležaju. Atili nije dolazio san, pa uzme svoj mač; zadovoljno ga je milovao. Onda na drški opazi neku čvorugu. Pritisne je. To bijaše posljednji Atilin pokret. Iz mača šiknu snop ubojitih zraka i smrtno rani velikog hunskog kralja. Supruga se probudi i vrisnu. Dojuriše stražari i ustanoviše da je Atila žrtva atentata. To, međutim, nisu htjeli reći javno. Zato proturiše vijest da je Atili prokrvario nos i da se od navale krvi zagušio.

Zapravo, kako se čini, pravo je imao onaj nepoznati pjesnik koji je o njemu napisao:

Nitko mu se suprotstaviti nije usudio,
svojim se oružjem, konačno, sam pobijedio.

SAVJET JE, NARAVNO, PONOVO UZEO MAČ KAKO NE BI DOŠAO U NEDOSTOJNE RUKE.«

**(Izvorni naslov: Attila kardja; Preveo s mađarskog: Zlatko Glik)**

## ...nije za SIRIUS

Nastavak sa 83. stranice

SF, RATNIK banalan, PUSTARA ne otkriva što je autor htio ispripovijedati. GODINA CVEĆA je nadrealizam (i to zastarjeli), PRSTEN ZA NOGOMETAŠA nije ni za Miljanića, SREČANJE je ispod Vašeg nivoa i to toliko da nije za objavljivanje, LOVAC pokazuje da ste

imali nekakvih pretenzija, ali ne pokazuje i kakvih... ukratko nerazumljivo (što ne znači da je i nerazumno!), DRAGI ZELENI... je ekologija, loše ideje i još lošijeg načina pisanja. Kako je nastao bog planeta: planet eksplodira, netko s njega odleti na drugi na kojemu stoluje bog, a taj drugi planet je — Zemlja... Koliko dajete za takvu ideju? Nitko se ne javlja? Isklična cijena je nula... daje li tko vise? Prvi put... drugi... treći put. Na žalost,ideja (i priča) ostaje neprodana... SMRT U AUTU i PSIHO ORUŽJE: pomalo početnički, prežvakanih tema. LOV: ja to, ne ljutite se, negdje već čitao... ali ne znam gdje. VRNIL SE JE DRUGI, ČUVARI MIRA, VREMENSKA ZAMKA, KIŠA, CAR PROŠLOSTI, STARAC, PUTNIK, PLANETA JEDNE MLADOSTI, KRČMA, KO BI VIDELI, NEPROLAZNO PROLJEĆE, BALDRISA, KRAJ — sve to je uglavnom bez ideje, početnički obrađeno ili nesuvislo. SMETIŠTE je već opisano (noročito ono zamisao o nestanku Mjeseca). PET MINUTA DO DVANAEST je još mnogo tisuća mukotrpnih minuta udaljeno od jedne od dvanaest priča koje će biti objavljene u nekom budućem S1RIUSU: početnički pisano... no nisu li i Shakespeare, Bradbury, Tolsloj i Asimov također nekoć bili početnici? PISMO ČOVJEČANSTVU: ne biste li počeli od manjih poruka, recimo susjedu, ili još bolje sebi? Kud baš otprve pa na — čovječanstvo! Ja, na pnmier, kad se nađem u nevolji poput vaše. počnem od neke zgodne mačke...

Eto, tako ja, Borivoj Jurković

# Drago čudovište

## Eric Frank Russell:
## *Dear Devil*

**Preveo: *Aleksandar Gvoić***

Prvi marsovski brod spustio se na Zemlju polagano i dostojanstveno poput velikog balona. Letjelica im je zaista sličila balonu jer je bila loptasta oblika i plutala je zrakom na neki neobjašnjivi način usprkos svojoj metalnoj građi. No, sva druga obilježja broda ukazivala su na nezemaljsko porijeklo.

Nije tu bilo nikakvih raketnih motora ni cijevi za propulziju, ni bilo kakvih drugih izbočina na vanjskoj oplati broda osim nekoliko mrežastih rešetki za sunčevu energiju koje su služile za pokretanje letjelice. Brod nije imao promatračnice ni prozore. Vanjska okolina promatrala se pomoću prozirne plastične vrpce što se protezala oko cijele letjelice, i to po samoj sredini. Modrikasta posada sablasna izgleda okupila se iza te vrpce i ispitivački promatrala novi planet golemim, izbuljenim, višestrukim očima.

Zajednički su gledali planet zvan Zemlja, u potpunoj tišini. Čak da su i imali dar govora u ovom trenutku ne bi mogli izustiti nijednu jedinu riječ. No, nitko od njih nije znao govoriti kako govore Zemljani, ali to u ovom trenutku uopće nije bilo važno.

Pred njima se prostirao svijet jezive pustoši. Prorijeđena, modro-zelena trava polegla je po izmučenu tlu protežući se daleko do horizonta ispresijecana krševitim planinama. Tu i tamo raslo je slabašno grmlje boreći se grčevito za opstanak; ponegdje se to žbunje upravo dirljivo trudilo da preraste u stabla kakva su im u davnini bili preci. Na desnoj strani, u travi, mogao se vidjeti neravan kameni trag isprekidan ovećim, bezobličnim komadima stijena. Bili su to, najvjerojatnije, uništeni ostaci nekog davno nestalog zida. A iznad te tmurne pustoši naziralo se sablasnoblijedo nebo.

Kapetan Skhiva pogledao je članove posade i počeo im slati znakove služeći se pri tom svojim krakom za sporazumijevanje. Bio je to jedan od načina na koji su Marsovoi razmjenjivali misli i poruke. Drugi je bila kontakna telepatija za koju ja bio potreban fizički dodir sugovornika.

— Kao što i sami vidite, nemamo sreće. Kao da smo se spustili na neki napušteni satelit. No, naši instrumenti pokazuju da opasnosti

nema i da možemo napustiti brod. Ako netko želi prošetati okolicom, može to učiniti bez ikakve bojazni.

Jedan mu se član posade obrati pokretima kraka.

— Zapovjedniče, ne želite li vi biti prvi predstavnik Marsa koji će stupiti na novi planet?

— Nije bitno da baš ja budem prvi. Ako to netko smatra posebnom čašću, samo naprijed! — Pri tom polugom otvori vanjska vrata broda. Prodorom gušćeg i specifično težeg zraka pritisak se u brodu povećao.

— Čuvajte se pretjeranih napora — upozorio je kad su izlazili.

Pjesnik Fander dodirne zapovjednika vrškom kraka i počne razgovarati šaljući mu svoje misli preko završetaka svog živčevlja.

— Kapetane, ovo samo potvrđuje sve one sumnje koje su se pojavile u toku našeg leta. Ovaj je planet zadesila velika nesreća i on već dugo umire u teškim mukama. Što je po vašem mišljenju izazvalo tu nesreću?

— Nemam pojma. Jasno, to me zanima i želio bih saznati što se ovdje dogodilo. Ako ga je zadesila neka kozmička katastrofa, pitam se da li se to isto može dogoditi i Marsu? — Njegove uznemirene misli jurile su kontaktnim krakom i prenosile zabrinutost Fanderu. — Šteta što ovaj planet nije više udaljen od Sunca. Tada bismo mogli pratiti sve što se ovdje događa. Ovako, kad nam Sunce neprekidno udara i bliješti u oči, vrlo je teško temeljito proučiti ovaj planet.

— To također vrijedi i za slijedeći planet koji namjeravamo posjetiti, mislim, onaj magličasti, zar ne? — primijeti pjesnik Fander.

— Da, znam. I sve više počinjem strahovati na što ćemo tamo naići. Ako bude isto tako opustošen i mrtav kao ovaj, onda će to za nas biti velika nesreća, ako ne i katastrofa. Bit ćemo potpuno sami i izolirani, sve dok ne uspijemo zakoračiti u daleke svemirske prostore.

— A to mi više nećemo doživjeti.

— Bojim se da imate pravo — složi se kapetan Skhiva. — Napredovati brzo i uspješno možemo samo uz pomoć prijatelja na drugim planetima. Ostanemo li sami, sve će se odvijati vrlo polagano, čak i prepolagano. — Okrenuo se i promatrao posadu koja se pužući rastrkala na sve strane tog sumornog krajolika. — Vesele se što su najzad na čvrstom tlu. Ali, što je svijet bez života i ljepote? Brzo će im sve to dosaditi.

Fander reče zamišljeno:

— Unatoč tome, želio bih malo pomnije razgledati ovaj svijet. Mogu li uzeti brodsku letjelicu?

— Vi ste pjesnik, a ne pilot — ukori ga Skhiva. — Vaša je dužnost da svojim radom podižete moral posade, a ne da lutate okolo brodskom letjelicom.

— Ali, ja znam kako se upravlja njome. Svi smo, uostalom, morali

naučiti kako se upravlja tom letjelicom. Molim vas, dopustite mi da je uzmem i malo detaljnije pogledam ovaj svijet.

— Nismo li vidjeli sasvim dovoljno dok smo se spuštali? Što se tu još može vidjeti? Napuknute i teško oštećene ceste koje nestaju runeći se. Drevne gradove i naselja koji su srušeni i uništeni, i malo-pomalo se pretvaraju u prah. Smrvljene planine i pougljenjene šume i krateri od eksplozija slični onima na Mjesecu. Nigdje ni traga razumnim živim bićima, nigdje preživjelih. Posvuda samo bijedna trava, turobno grmlje i razne životinje, dvonožne i četveronožne, koje bježe glavom bez obzira čim im se približimo. Što vas još zanima u ovoj strahoti?

— I umiranje ima svoju ljepotu — reče Fander.

— Unatoč tome, sve je ovo strašno. — Skhiva zadrhti. — Dobro. Uzmite onda tu letjelicu. Tko sam ja, uostalom, da sumnjam u čudne putove jedne umjetničke duše?

— Hvala, kapetane.

— Nema na čemu. I vratite se prije mraka. — Ovim riječima Skhiva prekine telepatski kontakt s Fanderom, uputi se u obližnju izlaznu komoru, na njenom vanjskom rubu sklupča se poput zmije i prepusti se mislima, ne pokazujući nikakvu želju da stupi na tlo novog planeta. Razmišljao je o naporima i teškoćama koje su proživjeli samo da bi stigli na ovaj planet, a sve nizašto.

Glavom su mu se vrzle sumorne misli dok je gledao kako mala letjelica izlijeće iz svoga hangara i diže se uvis. Promatrao je kako užarena rešetkasta mreža mijenja kut nagiba letjelice koja je sada u velikom luku nestajala u daljini poput mjehurića.

*

Posada se vratila u brod mnogo prije mraka. Nakon nekoliko sati dosadila im je šetnja. Posvuda samo trava, grmlje i poneko mlado stablo koje se borilo svim snagama da dosegne svoju pravu veličinu. Dvojica članova posade otkrila su oko dva kilometra dalje kameni pravokutnik koji je, možda, davno u prošlosti bio temelj neke zgrade. Donijeli su sa sobom na brod mali grumen od tog smrvljenog betona, pa ga je Skhiva spremio za analizu.

Treći je našao malog, smeđeg, šesteronožnog kukca, no kad ga je podigao sa tla svojim vrlo osjetljivim vrškom kraka, Marsovac je začuo kako cvili od straha, pa ga je brzo spustio na tlo.

Vidjeli su i mnoštvo malih životinjica koje su nespretno skakutale u daljini, ali su sve nestale u udubinama u tlu prije no što su im se znatiželjni Marsovci uspjeli približiti. Svi su se članovi posade složili u jednome: uzvišena tišina i sablasni nestanak nepoznatog naroda bili su nepodnošljivi.

Fander se vratio nešto prije mraka. Njegova je letjelica poput mjehura izronila iz velikog, crnog oblaka, spustila se do razine broda i ušla u spremište. Trenutak nakon toga počela je padati kiša. Lijevala je

i pljustala kao da se nebo prolomilo, a oni su svi stajali iza prozirne vrpce promatrajući taj prizor i čudeći se velikim količinama vode.

Nakon kraćeg vremena, zapovjednik Skhiva im je rekao:

— Dakle, moramo se pomiriti sa činjenicom da smo na ovom planetu ostali praznih ruku i da tu više nemamo što tražiti. Uzrok pustoši na ovome svijetu zagonetka je koju će riješiti oni koji imaju više vremena i bolju opremu. Mi ćemo napustiti ovo groblje i okušati sreću na magličastom planetu. Odlazimo sutra rano ujutro.

Nitko nije rekao ni riječ, ali je Fander krenuo za njim u kabinu i uspostavio kontakt dodirujući ga vrškom kraka.

— Kapetane, ovdje postoje uvjeti za život.

— Ne bih baš rekao. — Skhiva se smjestio na svome kauču i pustio da mu krakovi miruju na nekoliko naslona za to predviđenih. Na glatkoj površini metalne stijene vidio se modrikast odsjaj njegove elastične kože. — Na nekim mjestima kamenje zrači alfa-česticama, a one su opasne.

— Znam, kapetane. No, ja ih mogu osjetiti na daljinu i skloniti im se s puta.

— Vi? — Skhiva ga začuđeno pogleda.

— Da, kapetane. Želim ostati ovdje.

— Što? Ostati ovdje, u toj stravi i pustoši?

— Da, ovdje sve djeluje odbojno i očajno. — prizna pjesnik Fander. — Uništenje je ogavno samo po sebi. Međutim, sasvim slučajno našao sam nešto što u sebi nosi tračak istinske ljepote. To me je ohrabrilo i dalo mi nade. U ovoj tami uništenja, ono sjaji poput dragulja u mraku. Želio bih pronaći uzrok i izvor te ljepote.

— O kakvoj je ljepoti ovdje riječ? — upita Skhiva.

Fander mu pokuša rastumačiti nešto što ni njemu samom nije bilo jasno. Ali, bez uspjeha.

— Nacrtajte mi to — naredi mu Skhiva.

Fander se poslušno prihvati crtanja i kad je završio pruži mu crtež.

— Evo. To je ono o čemu govorim.

Gledajući dugo u crtež, Skhiva mu ga vrati i vrškom kraka uputi Fanderovu živčanom sustavu slijedeće riječi:

— Ako mene pitate, onda vam mogu reći da ova slika ne vrijedi ni prebite pare, a niti ono što ste željeli prikizati nije ništa naročito. Neću reći da je ružno, čak bi se moglo reći da je ugodno oku, ali na svoj čudni, nepoznati način.

— Ali, zapovjednice...

— Kao pojedinac — nastavi Skhiva — i vi imate pravo na vlastito mišljenje, ma kako ono bilo neobično. Dakle, ako zaista želite ostati ovdje, nemam prava odbiti vašu molbu. Bilo bi potpuno krivo spriječiti vas u tom nastojanju. Jedino pravo koje imam jest da vas

smatram malo luckastim. — Zamišljeno je gledao Fandera. — Kada očekujete da ćemo doći po vas?

— Ove godine, slijedeće godine, jednom, nikad.

— Moglo bi se dogoditi da se više nikad ne vidimo — upozori ga Skhiva. — Jeste li potpuno svjesni te gorke činjenice?

— Uvijek moramo biti spremni snositi posljedice vlastitih postupaka — istakne Fander.

— Točno. — Skhiva se nije predavao lako. — No, jeste li ozbiljno razmislili o cijeloj toj stvari?

— Ja ne posjedujem tehnička znanja i ne znam sustavno razmišljati.

— Nego kako?

— Ravnam se prema vlastitim željama, osjećajima, instinktima. Ono što je najvažnije jesu moja unutrašnja, duševna čuvstva... Kapetane, zapjevajte mi pjesmu o domovini i zasvirajte mi harfu.

— Ne budite smiješni — reče Skhiva. — Dobro znate da za to nemam nikakva smisla.

— Kapetane, kad bi za to bilo potrebno samo razborito i sustavno razmišljanje, mislite li da biste mogli svirati i pjevati?

— Nema sumnje — složi se Skhiva svjestan da upada u zamku koju mu je Fander vješto postavio.

— Eto vidite! — reče Fander zajedljivo.

— Pobijedili ste. Osim toga ne mogu suvislo razgovarati s osobom koja odbacuje sva opće prihvaćena pravila razboritosti i izmišlja vlastita pravila. Vi prihvaćate shvaćanja koja su meni potpuno tuđa.

— Nije to pitanje razboritosti ili nerazboritosti — reče Fander. — Ovdje je riječ samo o načinu gledanja. Vi stvari gledate iz svoga ugla, a ja iz svoga.

— Na primjer?

— Time nećete ništa postići jer vam mogu navesti na stotine primjera. Znate li formulu za određivanje faze serijski spojenih krugova?

— Naravno.

— To sam i mislio. Vi ste tehnički stručnjak. Tu ste formulu utisnuli u svoju svijest zasvagda jer je ona praktična i korisna. — Zastao je malo i promatrao sugovornika. — No, pukim slučajem i ja znam tu formulu, čuo sam je prije mnogo godina. Što se mene osobno tiče, ta formula nema nikakvu važnost, ali vidite ipak ću je uvijek pamtiti.

— Zašto?

— Jer u sebi sadrži ljepotu ritma. Za mene je ona poema. Skhiva uzdahne i reče:

— Ne znam što želite reći.

— Jedan na R na omega L minus jedan na omega C — recitirao je

Fander. — To je savršeni šesterac. — Bilo je zabavno promatrati izraz iznenađenja na Skhivinu licu.

Nakon kraćeg razmišljanja, Skhiva progovori:

— Da, to se čak može i pjevati. I plesati se dade po tome ritmu.

— Vidite, i ovo je pjesma, doduše nama tuđa i nepoznata, možda čak i malo tužna, ali je ipak pjesma. — Fander pokaže svoju skicu. — U ovome ima ljepote, a gdje postoji ljepota mora da je postojao i talent, možda on čak negdje skriven egzistira i danas. A gdje postoji talent, naći ćemo i veličinu i moć. U području duhovne veličine možemo naći moćne prijatelje i saveznike, a takvi su nam prijatelji i te kako potrebni.

— Imate pravo. — Pokretom kraka Skhiva pokaže da se predaje. — Prepuštamo vas sudbini koju izabraste sami.

— Hvala, kapetane.

*

Sutradan, neposredno prije odlaska, Skhiva je posljednji put pokušao razuvjeriti Fandera. Pozvao ga je u svoju kabinu i dugo promatrao.

— Ostajete pri svojoj odluci?

— Ostajem, kapetane.

— A nije li vam čudno, što ja s velikim zadovoljstvom napuštam ovaj planet iako se na njemu još kriju ostaci duhovne veličine i moći?

— Nije.

Skhiva se osjetio pogođen.

— Zašto nije?

— Kapetane, ja mislim da se malo bojite jer i vi vjerujete u isto što i ja, naime, da se ovdje nije dogodila nikakva prirodna katastrofa već da su se oni sami uništili.

— Za to ne postoje nikakvi dokazi — reče Skhiva nevoljko.

— Nemamo nikakvih dokaza, kapetane.

— Ako je sve ovo njihovo djelo, onda nema nikakva smisla tražiti saveznike među stvorenjima kojih bi se zapravo trebalo bojati.

— Tako je — prizna Fander. — No, budući da je takvo zaključivanje plod hladna razuma, to ne može promijeniti moju odluku. U meni živi vječna nada.

— Evo, opet počinjete! Potpuno bezrazložno odbacujete razborito rasuđivanje u korist jalovih snova. Nade, nade, nade... u nemoguće.

Fander mu spremno odgovori:

— Teške zadatke izvršavamo što prije možemo, a za one nemoguće potrebno nam je malo više vremena.

— Vaš način razmišljanja dovodi me do ludila. Sa svakom riječi vi odbacujete sve što je suvislo. Ali što se može, čovjek uči dok je živ. — Približi se Fanderu. — Hrana i ostale zalihe nalaze se vani. Ostaje samo da se oprostimo.

Zagrilili su se na marsovski način. Napustivši brod, pjesnik Fander je promatrao kako je velika kugla zadrhtala i vinula se uvis. Lebdjela je sasvim nečujno, dizala se sve više i više, dok na kraju nije postala samo sitna točka koja se izgubila u oblacima. Trenutak kasnije sasvim je nestala iz vida.

Fander je stajao tako i promatrao onaj oblak dugo, dugo, a onda je krenuo prema maloj letjelici u kojoj su se nalazile zalihe hrane, pribor i ostalo što će mu trebati. Popeo se i sjeo u malo, izbočeno prednje sjedalo, pomaknuo upravljački uređaj koji je aktivirao flotacijske rešetke i letjelica se podigla pola metra od tla. Veća visina zahtijevala je i veću potrošnju pogonske energije. A on je želio štedjeti energiju jer ni približno nije znao kako će mu dugo ona trebati. I tako je na maloj visini i umjerenom brzinom poletio u pravcu onog Lijepog.

Nešto kasnije našao je pećinu u brežuljku na kojem se nalazio predmet njegova divljenja. Dva je dana vrlo pomno i oprezno laserom izravnavao zidove, strop i pod u pećini, a onda je još pola dana automatskim ventilatorom istjerivao silikatnu prašinu. Završivši taj posao, prenio je sve zalihe i ostale stvari iz letjelice u pećinu i odložio ih u stražnji dio, zatim je parkirao u neposrednoj blizini ulaza, a sam ulaz prekrio je zaštitnom magnetskom zavjesom. I tako je ova pećina u brežuljku postala njegov novi dom.

Te prve noći san mu nikako nije dolazio na oči. Ležao je u pećini, taj stvor dugačkih, glatkih krakova blistave modre boje i golemih, izubljenih očiju, i čeznuo za zvucima harfi koje su svirale šezdeset milijuna milja daleko u svemiru. No, sve je bilo uzalud.

Mrak je postajao sve gušći, a cijelim je planetom zavladala jeziva tišina. Osluškivao je dugo ne bi li začuo poznati kreket, no ovdje nije bilo žaba: Čeznuo je za zujanjem noćnih kukaca, ali niti njih nije bilo na ovome planetu. Samo je jednom negdje vrlo daleko začuo nečije zavijanje, i to je bilo sve.

Ujutro se oprao, jeo, sjeo u letjelicu i krenuo u istraživanje mjesta gdje se nekoć davno vjerojatno nalazio neki gradić. No nije našao ništa što bi utažilo njegovu znatiželju, svuda samo gomile krhotina od kamena i opeke koje su bile znak da su tu bili temelji zgrada. Bili su to tužni ostaci davno nestalih nastambi, truli i obrasli korovom, već potpuno pokriveni zaboravom. Pogled s visine od sto pedeset metara otkrio mu je nešto do sada još nepoznato: pravilni obrisi grada odavali su urednost i smisao za sustavnost njegovih nepoznatih stanovnika.

No, urednost ne može zamijeniti ljepotu. Vratio se na vrh svog brežuljka i potražio utjehu u onom predmetu koji je u sebi krio Ljepotu.

Istraživanja je nastavio iz dana u dan, ne tako sistematski kao što bi to provodio Skhiva, već u skladu s njegovim vlastitim, ponekad hirovitim raspoloženjima. Povremeno je viđao mnogo životinja,

pojedinačno ili u skupinama, no sve su se one potpuno razlikovale od životinja na Marsu. Većina ih se razbježala u punom trku kad bi letjelica proletjela nad njima. Neke su šmugnule i nestale u udubinama u zemlji, okrećući mu bijele, smiješne repice. Druge, četveronožne, šiljatih njuški i dugih, oštrih zuba, lovile su u čoporima i složno lajale na njega hrapavim, izazovnim lavežom.

Sedamdesetog dana njegova boravka na Zemlji opazio je na skrovitom, sjenovitom proplanku na sjevernoj strani malu skupinu živih bića njemu nepoznata izgleda, koja su se tiho kretala u koloni, jedan za drugim. Odmah ih je prepoznao, znao je tko su oni i pri tom je osjetio veliko uzbuđenje i zanos. Bili su u dronjcima, prljavi i još djeca, ali onaj prekrasni predmet na brežuljku otkrio mu je tko su oni.

Leteći na maloj visini, napravio je veliki luk koji ga je doveo na drugi kraj male udoline. Kad se približio proplanku, spustio se još malo niže, i sad ih je vidio mnogo bolje, čak je zapazio da im je koža ružičasta, a noge prljave. Odmicali su puteljkom, njemu okrenuti leđima, pa uopće nisu bili svjesni njegove prisutnosti. Kretali su se s najvećim oprezom kao da strahuju od nekog skrivenog neprijatelja. Budući da se letjelica približila potpuno tiho, i iza njihovih leđa, nisu osjetili opasnost.

Posljednji u ovoj tajanstvenoj povorici nasamario ga je u zadnji čas. Fander se, naime, nagnuo preko ruba svoje letjelice, ispruženih krakova, u namjeri da zgrabi posljednjeg u koloni, onoga s bujnom žutom kosom, kad se odabrana žrtva baci na zemlju ne znajući ni sama zašto. Fanerovi su krakovi bili nekoliko desetaka centimetara prekratki da bi ga mogli dohvatiti, ali je on ipak uspio uhvatiti pogled prestrašenih sivih očiju. Tada se letjelica nagne na drugu stranu i Fander zgrabi slijedeće čeljade u koloni koje nije bilo tako oprezno.

Ovaj je stvor imao tamnu kosu i bio je malo veći i krupniji. Bjesomučno je udarao po krakovima koji su ga čvrsto držali i otimao se dok se letjelica uzdizala sve više i više. Tada je iznenada postao svjestan čudnog izgleda udova koji su ga stezali i okrenuo se da bi vidio lice otimača. Rezultat je bio potpuno neočekivan. Lice mu je poblijedjelo, zatvorio je oči i onesvijestio se.

*

Tijelo mu je još bilo potpuno mlohavo, kad ga je Fander unio u pećinu, ali srce je i dalje kucalo, a pluća se punila zrakom i praznila. Položivši ga vrlo pažljivo na meki ležaj, sjeo je kraj ulaza u pećinu i čekao da se osvijesti. Konačno, malo se čeljade počelo micati, zatim je sjelo i zbunjeno pogledalo u suprotni zid. Crnim je očima gledalo oko sebe sve što ga je okruživalo.

Tada je mali ugledao Fandera. Oči mu se razrogačiše od straha i on počne jecati visokim tonovima, istodobno pokušavajući uzmaknuti kroz čvrsti zid pećine, čeljade je vrištalo i jecalo tako glasno, da se

Fander iskrao iz pećine i čekao vani na hladnome vjetru sve dok se jecaji nisu utišali.

Nakon nekoliko sati oprezno se vratio u pećinu noseći svom malom zarobljeniku hranu, ali on je reagirao tako naglo, histerično i bolno da je Fanderu sve ispalo iz krakova, pa se sakrio kao da je on taj koji umire od straha. Dva puna dana hrana je ostala netaknuta. Treći dan zarobljenik je pojeo nešto malo. Tada je Fander ponovo ušao u pećinu.

Iako se Marsovac nije približavao, dječak je ustuknuo govoreći:

— Đavo! Davo! Čudovište!

Oči su mu bile crvene od plača i s tamnim podočnjacima.

— Đavo! — pomisli Fander; uopće nije mogao ponoviti tu nepoznatu riječ, ali ga je zanimalo što ona znači. Poslužio se svojim krakom za sporazumijevanje nastojeći da kaže dječaku nešto što bi ga umirilo. No, taj je pokušaj bio uzaludan. Mali je zarobljenik promatrao vijugave pokrete sa strahom i gađenjem i uopće ništa nije razumio. Fander je tada polako počeo primicati svoj najveći krak prema dječaku u želji da uspostavi misaoni kontakt. Dječak skoči i uzmakne kao oparen.

»Samo strpljivo«, reče Fander sam sebi. »Ovo će trajati malo duže.«

Povremeno bi ulazio u pećinu noseći hranu i piće. Noću je obično spavao vani pred pećinom, na tvrdoj, vlažnoj travi pod oblačnim nebom, dok je zarobljenik kao gost uživao blagodati njegova mekog ležaja, ugodnu toplinu pećine i sigurnost zaštitne zavjese na ulazu.

Došlo je vrijeme kad je Fander počeo pokazivati znakove razumske lukavosti nedostojne pjesnika, pokušavajući odrediti da li je kucnuo čas zbližavanja. Poslužio se promatranjem želuca i ishrane svog malog zarobljenika. Kad je jedanaestog dana opazio da mališan redovito uzima obroke hrane, sjeo je i sam na ulaz u pećinu i tamo pojeo svoj obrok primjećujući da se dječak ne osvrće na njega. Te je noći spavao u pećini uz sam ulaz, pokraj zaštitne zavjese i na najvećoj mogućoj udaljenosti od dječaka. Mali je zarobljenik dugo ostao budan, promatrajući ga cijelo vrijeme, ali je ipak zaspao u sitne sate.

Ponovni pokušaj sporazumijevanja znakovima nije uspio, a dječak je uporno odbijao dodirnuti vršak Fanderova kontaktnog kraka. Ali ipak, vrlo polagano, stanje se poboljšavalo. Pokušaji približavanja još su nailazili na otpor, ali ne više na gađenje kao prije. Malo-pomalo dječak se privikavao na Marsovca i polako ga počeo prihvaćati.

Sredinom šesnaestog dana Fander je konačno iskusio slast pobjede. Dječak je nekoliko puta imao napadaje osjećajne prirode za vrijeme kojih bi obično ležao potrbuške i tiho jecao, dok su mu oči obilno vlažile. U tim se trenucima Marsovac osjećao potpuno nemoćan i nesposoban da bilo što učini. Prilikom jednog takvog napadaja plača, Fander je iskoristio mališanovu nepažnju, privukao se bliže i uzeo kutiju što se nalazila blizu kreveta.

Iz kutije je izvadio sićušnu elektro-harfu, spojio priključke, ukopčao je i vrlo nježno joj dodirnuo žice. Počeo je polagano svirati, pjevajući uz te zvuke duboko u sebi jer on nije imao glasa i nije mogao glasno pjevati, pa je harfa to činila umjesto njega.

Dječak je prestao drhtati i sjeo uspravno; pažnja mu je bila potpuno usredotočena na Fanderove krakove koji su vješto prebirali po harfi i mamili čarobne zvuke. Kad je zaključio da je napokon pridobio dječaka, Fander je prestao svirati i pružio harfu mališanu. Dječak je pokazivao veliko zanimanje, ali se još skanjivao. Pazeći da mu se ne približi ni koraka, Fander mu je ponudio instrument ispruživši krak koliko je najviše mogao. Dječak je morao napraviti četiri koraka da bi dohvatio harfu. Nakon kraćeg razmišljanja to je i učinio.

Tako je sve počelo. Svirali su zajedno dan za danom, a ponekad i dugo u noć, dok je razmak među njima postajao sve manji i manji. Na kraju, sjedili su zajedno jedan uz drugoga; dječak se još nije smijao, ali više nije pokazivao strah. Sada je već naučio odsvirati jednostavnu melodiju na harfi i bio je silno zadovoljan tim uspjehom.

Jedne večeri dok je noćna tama postajala sve gušća i crnja, a one strašne životinje zavijale negdje u blizini, Fander je po stoti put pružio dječaku vršak kraka. Ta je njegova kretnja do sada uvijek nailazila na odbijanje, no ovaj put dječakovih se pet prstiju grčevito uhvatilo za Fanderov krak.

Nadajući se da živčevlje ljudskih bića funkcionira na isti način kao u Marsovaca, Fander je brzo prenio svoje misli u dječakovu svijest strahujući da ovaj u međuvremenu ne ispusti krak.

— Nemoj me se bojati. Nisam kriv što tako ružno izgledam. Ja sam ti prijatelj, tvoj otac i majka. Ti si potreban meni kao i ja tebi.

Dječak pusti krak i počne tiho, prigušeno jecati kao da se sjetio nečeg neizmjerno tužnog.

Fander mu stavi krak na rame, i potapše ga nježno smatrajući to odlikom Marsovaca. No, to je samo pogoršalo cijelu stvar. Ne znajući više što bi učinio, i što bi trebalo poduzeti da ga ovaj mali Zemljanin razumije, prepustio se instinktima, stavio mu svoj drugi, vijugavi krak oko ramena i zagrlio ga držeći ga tako sve dok plač nije utihnuo, a dječak zadrijemao. Tek mu je tada postalo jasno da je dijete koje je doveo ovamo, mnogo mlađe nego što je mislio. Tetošio ga je i pazio na njega cijelu noć.

Trebalo je dosta vremena i prakse da bi mališan naučio razgovarati na taj čudni način. On je, naime, morao naučiti kako duševne pobude i predodžbe treba pretvoriti u misli, jer ih Fander inače nije mogao primati u svojoj svijesti.

— Kako se zoveš?

Fander primi predodžbu mršavka koji trči velikom brzinom, i

uzvrati mu pitanjem:

— Ti si Brzonogi? — Primi potvrdni odgovor. — A kako ti mene zoveš?

Iskrene predodžbe o mnoštvu čudovišnih nakaza.

— Đavo? Čudovište? — pitao je pjesnik.

Predodžba se vrtoglavo zavrtjela i postala nejasna. Zbunjenost dječaka bila je očigledna.

— Dobro je. Zovi me Čudovište — umirivao ga je Fander, a zatim nastavio pitanjima: — Gdje su ti roditelji?

Dječakove su predodžbe bile zbrkane i nejasne.

— Mora da si imao roditelje. Svatko ima mamu i tatu, zar ne? Ne sjećaš li ih se?

Misli koje mu je dječak slao bile su zbrkane i sablasne. Odrasli bježe i napuštaju djecu. Odrasli izbjegavaju djecu kao da ih se boje.

— Možeš li se sjetiti nečega?

— Mogu. Uz mene ide jedan veliki muškarac. Čak me je i nosio neko vrijeme. Zatim me spustio na tlo i ja sam opet hodao.

— Što se dogodilo s njim?

— Otišao je. Rekao je da je bolestan. Rekao je da me ne želi zaraziti.

— Da li je to bilo davno?

Dječakove su misli ponovo bile zbrkane. Sve čega se sjećao dogodilo se prije mnogo vremena. Fander promijeni vrst pitanja.

— A ona druga djeca s kojom si išao zar su i ona bez roditelja?

— Ni oni nemaju nikoga svoga.

— Ali ti sada imaš nekoga, zar ne, brzonogi? Dječak sumnjičavo reče:

— Imam.

Fander je pitao dalje:

— Da li radije imaš mene ili onu drugu djecu? — Pričekao je trenutak, a onda dodao: — Ili bi možda želio jedno i drugo?

— Jedno i drugo — odgovori Brzonogi bez oklijevanja. Prstima se igrao s malom elektro-harfom.

— Hoćeš li mi sutra pomoći da ih potražimo i dovedemo ovamo? I, ako me se preplaše, hoćeš li im reći da me se ne treba bojati?

— Hoću! — reče Brzonogi, navlaži usta i isprsi se.

— Osim toga — predloži Fander — možda bi se želio prošetati. Već si predugo zatvoren u ovoj pećini. Hoćeš li poći na šetnju sa mnom?

— Hoću.

I tako krenuše zajedno u šetnju, jedan hodajući brzo, a drugi kližući se terenom polaganije. Dječak je oživio šećući okolicom i postao izvrsno raspoložen, kao da su mu visoko nebo i dodir trave potvrdili da on, zapravo, i nije zatočenik.

Lice mu se razvedrilo i ispunilo radošću, često je klicao od oduševljenja, ali Fander to nije mogao razumjeti i nije znao o čemu je riječ. Dvaput je zgrabio vršak Fanderova kraka da bi mu nešto rekao, čineći to tako prirodno kao da je to najobičniji način sporazumijevanja.

Sutradan su izvukli letjelicu na čistinu. Fander je sjeo u prednje sjedalo za upravljačke uređaje; Brzonogi je čučao iza iza njega i čvrsto se držao za Fanderov sigurnosni remen. Poletjeli su na maloj visini i krenuli prema proplanku. Mnoštvo malih, bjelorepih životinja jurnulo je u svoje rupe dok su ih nadlijetali.

— Odlični su za jelo — reče Brzonogi dodirujući Fandera i prenoseći mu svoje misli.

Fander osjeti neizdrživu slabost i bol u utrobi. Mesožderi! Kad je osjetio posramljenost i ispriku koje su izražavale dječakove misli, bilo mu je jasno da je ovaj otkrio njegovo gađenje prema mesu. Žalio je što na vrijeme nije mogao prikriti ovakvu reakciju, no sve se dogodilo vrlo brzo. Međutim, ovo je ukazalo na novu vrijednost u njihovu odnosu. Naime, Brzonogi je želio da Fander zadrži dobro mišljenje o njemu.

Već nakon petnaest minuta poslužila ih je sreća jer su naišli na ono što su tražili. Otprilike dva kilometra južno od proplanka, Brzonogi je uzbuđeno viknuo i pokazao prstom na zemlju. Maleno, zlatokoso stvorenje stajalo je na uzvisini i zapanjeno gledalo u njihovu letjelicu. Drugi sićušni stvor dugačke crvene kose stajao je na podnožju uzvisine i piljio u njih zadivljeno. Kad se letjelica počela polagano nagibati i spuštati prema njima, oba su se djeteta trgla i počela bježati.

Ne obaziruć se na Brzonogog koji ga je vukao za remen i kliktao od uzbuđenja, Fander je spustio letjelicu i dohvatio najprije jedno, a onda i drugo dijete. Svi su mu krakovi bili zauzeti u tom trenu, tako da uopće nije mogao upravljati letjelicom. Da su se žrtve kojim slučajem počele otimati, morao bi odustati od svoje nakane i prihvatiti se upravljačkih uređaja letjelice. Međutim, djeca se nisu otimala. Vrisnula su kad ih je zgrabio, a onda se onesvijestila.

Letjelica se dizala uvis i dva su kilometra letjeli na 150 metara visine. Fanderova je pažnja bila zaokupljena djecom koja su ležala u letjelici bez svijesti, te upravljačkim uređajima, kad je iznenada začuo zveket metala po donjoj strani letjelice. Cijela se letjelica zatresla, a tanki komauić otrgnutog metala odvojio se od kljuna i uz fijuk proletio kraj njih.

— To je stari Graypate — ljutito je viknuo Brzonogi zaboravljajući uspostaviti kontakt s Fanderovim krakom. Vrtio se u letjelici, kloneći se vanjskog ruba. — On puca na nas!

Glasno izgovorene riječi nisu mogle doprijeti do Marsovca, a on nije u tom času imao nijedan slobodan krak da dodirne dječaka.

Ispravivši letjelicu koja se bila opasno nagnula od metka, uključi najveću brzinu i ona pojuri uvis. Ako je možda i bila oštećena, to uopće nije utjecalo na pogonski mehanizam i oni su jurili nebom takvom brzinom da su crvene i zlatne kose onesviješćene djece vijorile na vjetru. Doduše, slijetanje u blizini pećine bilo je dosta neugodno. Letjelica je udarila u tlo i još klizila travom dvadesetak metara.

Fander je najprije unio onesviješćeau djecu u pećinu, smjestio ih udobno na svoj ležaj, izišao i pregledao letjelicu. Na ravnom donjem dijelu opazio je nekoliko dubokih ogrebotina i uleknuća. a na desnom rubu bila su oštećenja na dva mjesta. Uspostavio je kontakt s Brzonogim.

— Što si mi pokušavao reći maloprije?

— Stari Graypate je pucao na nas.

Misaone slike koje mu je dodirom slao Brzonogi bile su vrlo žive i pune ljutnje; vidio je visokog, sjedokosog starca mrka lica s cjevastim oružjem naslonjenim o rame dok je iz cijevi sipala vatra. Sjedokosi muškarac. Odrastao čovjek!

Čvršće je stegnuo dječakovu ruku.

— Što je tebi taj starac?

— Ništa, zapravo. Živi blizu nas u skloništu.

Dječakove misaone predodžbe dočarale su Fanderu dugačku, prašnjavu čeličnu jazbinu, jako oštećenu, sa stropom koji je bio izbrazdan ostacima sistema rasvjetnih instalacija koje su potpuno istrunule. Starac koji živi poput pustinjaka na jednom kraju skloništa, a djeca na drugom. Starac je bio zajedljiv, mrzovoljan, držao se podalje od djece, rijetko je razgovarao s njima, ali je odmah reagirao ako su bila u opasnosti. Posjedovao je oružje. Jednom davno ubio je mnogo divljih pasa koji su pojeli dvoje djece.

— Ljudi su nas ostavili u blizini skloništa jer se tamo nalazio stari Graypate s oružjem — obrazložio mu je Brzonogi.

— Ali zašto vas on izbjegava? Zar ne voli djecu?

— To zbilja ne znam — reče Brzonogi i zastane malo, a onda nastavi: — Jednom nam je pričao da se odrasli ljudi i starci mogu teško razboljeti i prenijeti tu bolest na mlađe, a tada bismo svi umrli. Možda strahuje da ne umremo.

Znači tu je postojala neka bolest koje su se svi panično bojali, nešto vrlo zarazno čemu su naročito odrasli bili skloni. Ne oklijevajući nimalo, napuštali su svoju djecu u nadi da će tako bar ona ostati na životu. Bile su to strahovite žrtve samo da bi ostaci roda preživjeli. Trpjeli su teške boli birajući smrt u samoći, umjesto da izdahnu u prisutnosti svojih potomaka.

No, Brzonogi je prikazao Graypata kao starca. Da li je dječak pretjerao ili je to možda bio samo plod njegove nezrele mašte?

— Trebalo bi upoznati Graypata.

— On će pucati na vas — uvjereno će Brzonogi. — Sada je on već saznao da ste me vi odveli. Vidio je također kako ste ugrabili ono dvoje djece. On će negdje vrebati i pucati čim vas ugleda.

— E, vidiš, to treba nekako izbjeći.

— Ali kako?

— Kad se sprijateljim s ovo dvoje kao s tobom, odvest ću vas sve troje natrag u vaše sklonište. Tada ćeš potražiti Graypata u moje ime i reći mu da nisam tako ružan i ogavan kao što izgledam.

— Ali vi uopće ne izgledate ogavno — prigovori Brzonogi.

Misaona slika koju je Fander primio zajedno s ovom opaskom na vrlo je neobičan način izražavala radost i zadovoljstvo. Predstavljala je nejasan i izobličen oblik tijela s izrazito ljudskim licem.

*

Novi su zarobljenici bile djevojčice. Fander je to odmah znao premda mu nitko nije rekao. Bile su ljepuškastije i nježnije od Brzonogog i imale su onaj topli, ugodni, ženski miris. To je donosilo i neprilike. Istina je da su još svi bili djeca i da su vjerojatno živjeli zajedno u skloništu, Fanderova su stajališta možda bila malo čudna i zastarjela prema lokalnim mjerilima; on je u sebi nosio određenu čednost i krutost kojoj nije bilo lijeka. Smjesta je izradio poseban prostor u pećini za sebe i Brzonogog.

Djevojčicama se uopće nije pokazivao puna četiri dana i dopustio je Brzonogom da im nosi hranu, da razgovora s njima i da ih duševno pripremi na ono što je slijedilo. Petog dana njihova boravka u pećini, pokazao im se, ali samo izdaleka. Unatoč upozorenju, problijedjele su kad su ga ugledale, stisle se jedna uz drugu, no nisu zaplakale. Prišao im je bliže, zasvirao u harfu, povukao se i vratio se uvečer i ponovo im svirao.

Potaknuta i ohrabrena stalnim uvjeravanjima i hrabrenjem Brzonogog, jedna je sutradan uhvatila vršak Fanderova kraka. Misli i osjećaji koji su mu dolazili nisu izražavali jasnu sliku nečega već neku čudnu bol, čežnju i dječje želje. Izišavši iz pećine, Fander je pronašao komad drveta i proveo cijelu noć izrađujući i oblikujući malu figuru, sliku i priliku ljudskog bića, uzimajući zaspalog Brzonogog za model. Nije bio kipar, ali je u sebi krio prirodan talent, a osim toga njegova pjesnička duša također je došla do izražaja u stvaranju te male statue. Kad je završio, odjenuo je figuru onako kako to čine Zemljani, stavio joj rumenila na lice i dao tom licu zadovoljni izraz koji Zemljani zovu smiješak.

Pružio je lutku onog časa kad se djevojčica probudila, ujutro. Uzela ju je nestrpljivo, izgladnjelo, širom otvorenih, radosnih očiju. Čvrsto ju je privila k sebi i tiho joj počela pjevušiti, a Fander je odmah znao da joj je u duši nestalo one čude praznine.

Iako je Brzonogi otvoreno pokazivao znakove prezira prema trudu

koji je bio tako uludo utrošen, Fander se ponovo prihvatio posla i izradio drugu lutku. Sada mu je za taj posao trebalo mnogo manje vremena, jer je već imao prakse, pa je sve išlo mnogo brže. Već poslije podne dao je lutku i drugoj djevojčici. Ona ju je primila stidljivom ljupkošću i privila je k sebi kao da joj ta lutka znači više od cijelog ovog otužnog svijeta. Toliko je bila uzbuđena i usredotočena na dar koji je dobila, da nije ni opazila Fanderovu blizinu; kad joj je on pružio vršak kraka, ona ga je prihvatila bez straha.

Rekao je samo:

— Volim te, djevojčice.

Nije umjela reagirati mislima, ali su joj se velike oči zasjale toplinom i dragošću.

*

Brzonogi je stajao na vrhu uzvisine u društvu Graypata. Stavljajući oružje na rame, ovaj se zamišljeno počeše po bradi pođe naprijed.

Zaustavi se metar-dva ispred Fandera i reče:

— Ljupka dječica...

— Ne pomaže ako mu samo govorite — uputi ga Brzonogi. — Morate ga dodirnuti kao što sam vam rekao.

— Znam, znam — odvrati Graypate nestrpljivošću karakterističnom za stare ljude. — Sve u svoje vrijeme. Dodirnut ću ga onda, kad budem spreman na to.

Stajao je tako, netremice gledajući u Fandera, očima koje su bile blijede i prodorne. — No, evo, sad ću. — Pruži mu ruku.

Fander položi vršak svoga kraka u njegov dlan.

— Uh, što je hladan — doda Graypate. — Hladniji od zmije.

— Nije on zmija — hitro se usprotivi Brzonogi.

— Dobro, dobro, nisam to niti rekao. — Graypate je volio ponavljati iste riječi.

— Nije niti nalik na zmiju — uporno je nastavljao Brzonogi koji nikada u životu još nije vidio zmiju niti je to priželjkivao.

Fander je posredstvom živčevlja u kraku uputio sugovorniku svoju misao:

— Dolazim sa četvrtog planeta. Znate li što to znači?

— Nisam glup — odvrati Graypate glasno.

— Nije potrebno da se koristite glasom. Ja primam i čitam vaše misli baš kao i vi moje. Reagirate mnogo jasnije od dječaka i izvrsno vas mogu razumjeti.

— Hmmm! — nakašlje se Graypate.

— Želio bih vam postaviti nekoliko pitanja jer vi ste odrastao čovjek i možete mi reći više od djece. Jeste li voljni odgovoriti?

— Zavisi od pitanja — reče Graypate sumnjičavo.

— Dobro. Odgovorite samo ako želite. Moja je jedina želja da vam pomognem.

— Zbilja? — odvrati Graypate vrlo skeptično. — A zašto?

— Jer su mojem narodu potrebni inteligentni prijatelji.

— Zašto?

— Jer smo brojčano slabi, a prirodna bogatstva su nam gotovo iscrpljena. Put na vaš planet i na onaj magličasti istrošio je naše tehničke mogućnosti. No, uz pomoć prijatelja mogli bismo doprijeti dalje, mnogo dalje. Smatram da će, ako vam mi možemo pomoći, doći vrijeme kad ćete i vi pomoći nama.

Graypate je pažljivo razmišljao o njegovim riječima, zaboravljajući pri tom da su njegove misli otvorena knjiga za Fandera. Glavno obilježje starčevih misli bila je kronična sumnjičavost koja je bila posljedica životnog iskustva i ne tako davne povijesti. No, njih su dvojica uzajamno čitali misli, a Fanderove su pokazivale samo iskrenost i dobronamjernost.

Graypate reče:

— U redu. Što biste željeli znati?

— Što je bio glavni povod svemu ovome? — upita Fander pokazujući krakom oko sebe.

— Rat — reče Graypate stravičnom ozbiljnošću. — Posljednji rat koji se vodio na ovome planetu. Svi su bili pomahnitali.

— Kako je došlo do toga?

— Zatekli ste me s ovim pitanjem. — Graypate je mrgodno razmišljao. — Znate, uzrok nije bio samo jedan. Skupilo se mnogo toga, mnogo problema.

— Na primjer?

— Razlike među ljudima. Neki su imali drugačiju boju kože, neki su se razlikovali po svojim idejama, i jednostavno se nisu mogli složiti. Neki su se množili brže od drugih, zahtijevali više životnog prostora i trebalo im je više hrane. Međutim, više se nije moglo naći ni trunke životnog prostora ni komadića kruha. Svijet je postao krcat. Moj mi je stari pričao mnogo o tim danima prije svoje smrti...

— Vaš stari? — prekine ga Fander. — Vaš otac? Pa, zar se sav taj užas nije zbio za vašeg života?

— Nije. Ja od svega toga ništa nisam vidio. Ja sam tek unuk jednoga od preživjelih.

— Hajdemo natrag u pećinu — umiješa se Brzonogi kojem je bilo dosadno za vrijeme ovog tihog, kontaktnog razgovora. — Želio bih mu pokazati našu harfu.

Ali, Fander i Graypate nisu se na njega uopće osvrtali. Fander onda nastavi:

— Mislite da ovdje ima još preživjelih?

— Tko to zna? — Graypate je bio mrzovoljan. — Nema načina na koji bismo mogli saznati koliko preživjelih još Ima na drugoj strani planeta; možda čak i ratuju ubijajući jedni druge ili umiru od gladi i

bolesti.

— Kakva je to bolest?

— Ne bih vam mogao reći o kojoj je bolesti riječ — Graypate se zbunjeno počeše po glavi. — Otac mi je spomenuo naziv nekoliko puta, ali sam zaboravio. Ali, čak i da znam o kojoj se bolesti radi, ne bi mi to mnogo pomoglo, zar ne? Rekao mi je da je djed pričao kako je ta bolest sastavni dio rata, da su je ljudi umjetno stvorili i namjerno proširili. Koliko znam, ta bolest još hara na ovom planetu.

— Kakvi su joj simptomi?

— Dobijete visoku temperaturu i vrtoglavicu. Ispod pazuha pojavljuju se crne otekline. Za dvadeset sati već ste mrtvi. Bolest najprije pogađa starije ljude, zatim djecu, ako se ne uklone vrlo brzo.

— Ta mi je bolest potpuno nepoznata — reče Fander ne znajući naravno da je riječ, o umjetno uzgojenoj vrsti kuge. — Uostalom, ja nisam medicinski stručnjak. — Pogledao je upitno Graypata. — Ali, vi ste joj ipak uspjeli izbjeći.

— Puka sreća — smatrao je Graypate. — Ili sam možda na neki način otporan na nju. Pričalo se za vrijeme rata da su neki imuni na tu bolest. Nemojte me pitati zašto, jer odgovor ne znam. Možda sam i ja jedan od tih imunih, ali se unatoč svemu ne pouzdajem u to.

— Zbog toga vjerojatno izbjegavate djecu?

— Da. — Baci pogled na Brzonogog. — Nisam zapravo smio prići ovome dječaku. Treba zaista paziti da djeca još više ne nastradaju.

— Zaista ste vrlo obzirni — primijeti Fander tiho. — Naročito kad pomislim koliko ste usamljeni.

Graypate se nakostriješi i misli mu postadoše ratoborne.

— Ne tugujem ja za društvom. Mogu sam voditi računa o sebi i to činim od onog dana kad me je otac napustio i otišao umrijeti negdje daleko u samoći. Živim samostalno kao i svi ostali.

— Da, znam — reče Fander. — Morate mi oprostiti ako kažem nešto krivo ili uvredljivo. Ja sam ovdje stranac, razumijete me? Zaključke o vama mogu donositi samo na temelju vlastitih osjećaja i iskustava, a ja se vrlo često osjećam usamljeno.

— Kako to? — upita Graypate. — Nećete valjda reći da su vas vaši ostavili ovdje potpuno samog?

— Da, baš tako.

— Strašno! — Starac je reagirao valom sažaljenja. Fanderove su ga riječi pogodile u dušu.

— Sada možda shvaćate u kakvu sam položaju. Društvo divljih zvijeri ne znači mi mnogo. Potreban mi je netko razuman i inteligentan tko će slušati i voljeti moju glazbu i tko neće obraćati pažnju na moj izgled, rietko razumno i pametno biće da...

— Nisam ja baš siguran da smo mi ovdje tako pametni — prekine ga Graypate mjereći pogledom okolinu. — Naročito kad vidim ovu

pustoš oko sebe i kad pomislim kako je to sve tek moralo izgledati u vrijeme moga djeda.

— Svaki cvijet rađa se i cvjeta iz praha — odgovori Fander stihom.

— Da? A, što je to cvijet?

Marsovac je bio zaprepašten ovim pitanjem. Poslao je svome sugovorniku misaonu predodžbu trubastog zvončića žive, crvene boje. Graypatove moždane vijuge nisu znale što bi s tom slikom.

— Riječ je o biljkama kao što su ove — Fander je iščupao busen trave. — Samo što cvijeće ima ljepši oblik, življe boje i divan miris. — Uputio je Graypatovoj svijesti misaonu sliku prekrasnog, prostranog polja punog zvončića divne crvene boje.

— Nebesa! — usklikne Graypate. — Mi toga uopće nemamo.

— Možda ne ovdje — složi se Fander. — Možda ne na ovome mjestu. — Pokaže krakom prema horizontu. — Možda takva cvijeća ima mnogo na drugim mjestima. Ako se udružimo, mogli bismo štošta naučiti jedni od drugih. Zajedničkim snagama i naporima mogli bismo ići u potragu za cvijećem u druge, daleke krajeve. Možda bismo na takvu putu naišli i na druge ljude.

— To nam baš ništa ne bi pomoglo. Ljudi jednostavno ne žele živjeti u velikim skupinama. Oni žive u svome obiteljskom krugu sve dok ne izbije kuga, a onda se rasštrkaju na sve strane napuštajući djecu. Što više ljudi živi zajedno, veća je opasnost zaraze. — Graypate se naslonio na svoju pušku i prepustio žalosnim mislima. — Kad netko oboli, on se udaljava i umire sam bez igdje ikoga. Pokraj njega nema nikoga tko bi ga utješio ili mu olakšao kraj. Smrt je njegova osobna stvar, bez ikakvih svjedoka. Danas je to postala stvar pojedinca.

— Nakon svih tih dugih godina? Ne mislite li možda da je u toku vremena ta bolest popustila i nestala sama od sebe?

— To nitko ne zna, ali se ne želi igrati s tim.

— Da sam na vašem mjestu, ja bih riskirao — reče Fander.

— Vi ste drugačiji od nas. Vi možda uopće ne možete dobiti tu bolest.

— Ili je možda mogu dobiti u jačem obliku i umirati u većim mukama.

— Možda — složi se Graypate nevoljko. — Bilo kako bilo, vi na to gledate iz svoga ugla. Ostavljeni ste na ovome planetu potpuno sami. Vi nemate što izgubiti, zar ne?

— Imam. Svoj život — reče Fander. Graypate se namršti i stane razmišljati.

— Da, to je istina. Život je ono najvrednije što nam je ostalo. — Ponovo je protrljao bradu. — Dobro. U redu. Prihvaćam vaš prijedlog. Možete nam se pridružiti u skloništu i živjeti zajedno s nama. Ali, pod jednim uvjetom: onog časa kad osjetite da ste oboljeli, morate nas napustiti i udaljiti se. Ne učinite li to, ja ću vas ustrijeliti i odvući vas

van pa makar se i sam zarazio. Djeca su važnija od svega, razumijete?

*

Sklonište je bilo mnogo prostranije od pećine. U njemu je živjelo osamnaestoro djece, sva mršava zbog dugotrajne ishrane korijenjem, biljem i ponekim rijetkim zecom. Nakon deset dana, čak i oni najmlađi i najosjetljiviji prestali su se bojati Fandera. U iznenađujući kratkom razdoblju njegova modra vijugava pojava postala je sasvim normalni dio tog malog, ograničenog svijeta.

Šestoro dječaka bili su nešto stariji od Brzonogog, jedan je bio mnogo stariji, ali ipak još momčić. Fander ih je očarao svojom harfom, naučio ih je svirati, a povremeno ih je poveo na kraći let letjelicom. Djevojčicama je pravio lutke i čudne, male stožaste kućice za lutke kao i sićušne stolice s lepezastim naslonom. Te igračke nisu nalikovale marsovskim, ali ni zemaljskim. Predstavljale su dirljivi kompromis njegove mašte: predodžbu jednog Marsovca o predmetima te vrste koji su nekoć postojali na Zemlji.

No ipak, Fander je svoju pažnju obraćao najviše na Brzonogog i na šestoricu starijih dječaka; po njegovu mišljenju, oni su bili uzdanica i budućnost ovog planeta — Marsa.

Podučavao ih je tjednima i mjesecima, poticao ih na razmišljanje, davao podstreka njihovoj radoznalosti i neprestano ih uvjeravao da strah od nepoznate bolesti može postati dogma koja razdvaja ljude ako je ne uspiju nadvladati u sebi.

Učio ih je da je smrt prirodan proces koji treba prihvatiti filozofski i suočiti se s njim na dostojanstven način. Katkad je pomislio da nema ničeg novog u onome čemu ih uči, da ih samo podsjeća na davno zaboravljene stvari, te da su njihovi davno nestali preci, Zemljani, došli do istih zaključaka prije deset ili dvadeset tisuća godina. Pomogao im je da iz svoje svijesti uklone strahovanje od nepoznate bolesti i ubrzao sazrijevanje njihovih pogleda na svijet. Što se toga tiče bio je vrlo zadovoljan postignutim napretkom.

S vremenom su počeli organizirati zajedničke koncerte, pjevušeći ili čak i pjevajući uz pratnju njegove harfe, zatim su izmišljali stihove i riječi za Fanderove melodije i odabirali one najbolje. Kad su već stvorili dovoljan broj pjesama, sastavili su pravi repertoar i njihovo pjevanje postalo je vrlo ugodno i profinjeno. Tada je i stari Graypate počeo pokazivati sve veće zanimanje za tu aktivnost i posjetio je jedan takav koncert, a onda je prisustvovao njihovim priredbama redovito u ulozi publike i kritičara.

Jednog dana najstariji među dječacima po imenu Riđokosi prišao je Fanderu i uhvatio vršak kraka.

— Smijem li staviti u pogon vaš stroj za hranu?

— Drugim riječima, ti bi želio da ti pokažem kako se upravlja tim strojem?

— Ne, ja sam već naučio kako se rukuje strojem. — Dječak je samosvjesno gledao u Fanderove goleme, pčelinje oči.

— Onda mi reci kako se upravlja strojem.

— Najprije treba kontejner stroja napuniti mekanim vlatima trave, pazeći pri tom da se ukloni svaka nečistoća. Također treba paziti da ne pritisnemo prekidač dok kontejner nije pun i dok mu vrata nisu dobro zatvorena. Tada treba uključiti crveni prekidač i ostaviti stroj da radi dok ne odbrojimo do dvjesta osamdeset, zatim treba obrnuti kontejner, pritisnuti zeleni prekidač dok ne odbrojimo do četrdeset sedam. Na kraju, potrebno je isključiti oba prekidača, isprazniti toplu kašu iz kontejnera i napuniti mjerice što se tamo nalaze te uključiti tijeskove, sve dok keksi u njima ne postanu suhi i kruti.

— Kako si sve to otkrio?

— Mnogo sam vas puta promatrao kako pravite kekse. Jutros, dok ste vi bili zaposleni, izveo sam sve to potpuno sam. — Pružio mu je ruku. U njoj se nalazio keks. Fander ga je uzeo i pogledao sa svih strana. Bio je čvrst, prhak i lijepa oblika. Okusio ga je. Bio je izvrstan.

*

Riđokosi je postao prvi čovjek koji je rukovao i nadgledao rad marsovskog stroja za preradu hrane. Sedam godina kasnije, kad je stroj već dugo bio izvan upotrebe, uspio ga je ponovo osposobiti uz pomoć prašine koja je isijavala alfa-zrake. Još dvije godine kasnije usavršio ga je i ubrzao njegov rad. Dvanaest godina nakon toga načinio je, po uzoru na nj, još jedan takav stroj pa je mogao izrađivati premastikatore u velikom broju.

Fander to nikada ne bi mogao izvesti, jer kao nestručno biće nije imao pojma na kakvim principima radi stroj. Također, nije uopće razumio značenje izraza »dobra probava« ili »obogaćenje proteinima«. Jedino što je mogao bilo je da stimulira Riđokosog u njegovu radu i da sve ostalo prepusti izvanrednoj tehničkoj genijalnosti dječaka.

Na sličan način, Brzonogi i još dva mladića, zvani Crni i Klempo, preuzeli su od njega brigu o letjelici. Povremeno im je dopuštao da lete sami, ali nikada duže od jednog sata. Ovaj put nije ih bilo natrag od zore do mraka. Graypate je zabrinuto postajkivao, s puškom u ruci i pištoljem zataknutim o opasač, odlazio na vrh uzvisine i motrio nebo. Krivci su se vratili u sumrak vodeći nepoznatog dječaka.

Fander ih je pozvao k sebi. Držali su se za ruke tako da bi njegov dodir istodobno uspostavio kontakt sa svom trojicom.

— Uznemirili ste me. Letjelica ima još samo malo pogonske energije. Kad se ona potroši, ne možemo je više nadomjestiti.

Gledali su ga zaprepašteno.

— Nesreća je što ja nemam dovoljno znanja ni sposobnosti da bih mogao aktivirati i pokrenuti letjelicu kad se istroše zalihe energije. Oni koji su me ovdje ostavili, znali su o tome mnogo više od mene. —

Ušutio je promatrajući ih tugaljivo, a onda nastavio: — Znam samo toliko da se energija ne gubi ako letjelica miruje. Ako je ne budemo koristili prečesto, i ako ćemo letjeti samo na kraćim udaljenostima, te zalihe energije mogle bi trajati još mnogo godina. — Zastao je, a onda dodao: — Za to vrijeme i vi ćete već biti odrasli ljudi i možda će vam letjelica biti potrebna mnogo više nego danas.

Crni reče:

— Ali, Čudovište drago, kad odrastemo, bit ćemo veći i teži. Letjelici će tada biti potrebno mnogo više energije.

— Kako ste došli do tog zaključka? — oštro zapita Fander.

— Veća težina zahtijeva više energije — samosvjesno je govorio Crni svojim mislima. — O tome nije potrebno razmišljati. Činjenica je očigledna.

Vrlo polagano i tiho, Fander reče:

— Ti ćeš to sigurno učiniti. Uvjeren sam da ćeš ti to učiniti jednoga dana!

— Učiniti? Što, Čudovište drago?

— Sagraditi tisuće letjelica kao što je ova moja, ako ne i boljih, i istražiti cijeli svijet.

Od toga dana ograničili su letove na jedan sat, uzlijetali su rjeđe nego prije i provodili mnogo vremena istražujući pogonski dio letjelice.

Graypate se mijenjao polagano, ali sigurno, premda je pri tome pokazivao tvrdoglavost svojstvenu starijim ljudima. Kad su prošle tri godine postao je društveniji, nije više bio tako mrk i rado je razgovarao s mladima. Pridružio se Fanderu, a da toga ni sam nije bio svjestan, i davao djeci mudre savjete koje je i on dobivao od svojih predaka.

Učio je dječake kako treba čistiti oružje i baratati njime. Posjedovao je jedanaest pušaka i pištolja od kojih su mu neki služili kao izvor rezervnih dijelova. Katkada su išli u potragu za municijom, kopajući duboko ispod istrulih temelja i ulazeći u smrdljive, poluurušene podrume tragajući za mecima koji još nisu potpuno zarđali.

— Oružje je potpuno nekorisno ako nemamo municije, a municija ne traje vječno.

Kao ni zakopani meci. Nisu našli ni jedan jedini.

Graypate je prenio na mlađe mnogo znanja i dao im nebrojeno mudrih savjeta, ali je jednu stvar uporno skrivao sve do onog dana kad su Brzonogi, Crni i Riđokosi uspjeli nagovoriti starca da im i to ispripovijeda. Osjećao se kao da ide na vješala, ali im je ipak otkrio tajnu kako djeca dolaze na svijet. Nije spominjao ni pčele ni rode ni cvijeće, jer svega toga na Zemlji više nije bilo. I unatoč svemu, uspio im je, na opće zadovoljstvo, objasniti rađanje, a onda je obrisao znoj

sa čela i otišao ravno Fanderu,

— Ova omladina postaje previše znatiželjna za moj ukus. Upravo su me pitali kako djeca dolaze na svijet.

— Jesi li im objasnio?

— Jesam. — Sjeo je i još jedanput obrisao znoj. — To još nekako ide kao pitaju dječaci, ali vjerujte, djevojčicama to neću pričati.

Fander reče:

— One su već mene zamolile da im to objasnim. Nisam im mogao sve točno reći jer pojma nemam da li se vi, Zemljani, razmnožavate na isti način kao Marsovci. Ali sam im ispričao kako to izgleda kod nas na Marsu.

— Djevojčicama ste to ispričali?

— Naravno.

— Uh! I kako su to primile?

— Dobro. Isto tako kao da sam im rekao da je voda mokra, a nebo plavo.

— Vjerojatno ste izabrali dobar način da im to izložite — kazao je Graypate.

— Rekao sam im da je to poezija između dviju osoba.

*

U povijesti Marsa, Venere i Zemlje neke su godine važnije i značajnije od drugih. Šesnaesta godina nakon Fanderova ostanka na Zemlji obilovala je nizom događaja koji su gledani u kozmičkim razmjerima bili potpuno nevažni, ali su značili mnogo u životu njihove male zajednice.

Ona sedmorica dječaka, koji su sada već bili odrasli muškarci, uspjeli su usavršiti stroj za izradu hrane na temelju iskustava Riđokosog, a na sličan su način također reaktivirali istrošeni pogonski dio letjelice. Slavodobitno su se vinuli u zrak prvi put nakon četrdeset mjeseci. Pokusni su letovi pokazali da je marsovsko transportno letalo sada bilo polaganije, moglo je prevoziti manje tereta, ali mu je zato domet bio vrlo velik. Letjeli su do udaljenih naselja i gradova u potrazi za metalnim otpadom koji im je bio potreban za gradnju nove letjelice. U ljetu su završili gradnju nove letjelice koja je bila mnogo veća u usporedbi s prvom i prilično nezgrapna izgleda, ali je ipak mogla lebdjeti.

Mnogo puta nisu naišli na metal koji su tražili, ali su otkrili ljude, pojedinačne obitelji koje su životarile u podzemnim skloništima, uporno se boreći za život. Budući da je bila riječ o ljudskim susretima i pošto je strašna usamljenost nadvladala strah od opake bolesti, mnogo se tih obitelji pridružilo istraživačima i vratilo s njima. Nastanili su se u njihovu skloništu, prihvatili Fandera i svojim iskustvima obogatili život zajednice.

Malo-pomalo broj stanovnika se popeo na sedamdeset odraslih i

četiri stotine djece. Proširili su prostor skloništa, uredili ga koliko su najbolje mogli i formirali dvadeset ili trideset manjih skupina koje su se mogle odmah izolirati ako bi se pojavila opasna zarazna bolest.

Moralna je snaga članova zajednice porasla i kao rezultat toga sagrađene su još četiri letjelice koje su još bile dosta neskladne, ali mnogo sigurnije i pouzdanije. Podigli su i prvu kamenu građevinu koja se smjelo ocrtavala na sivom nebu kao prkosni svjedok da je čovječanstvo ipak nešto više od štakora i zečeva.

Zajednica je ovu kuću poklonila Crnom i Miloglasnoj koji su izrazili želju da sklope brak. Jedan od odraslih stanovnika održao je svečani govor sretnome paru pred mnoštvom svjedoka, a Fander je imao ulogu vjenčanog kuma.

Potkraj ljeta Brzonogi se vratio s jednog leta i doveo nekoliko ljudi: jednog starca, jednog mladića i četiri djevojke. Svi su bili vrlo neobična izgleda i čudne boje kože. Put im je bila žuta, kosa crna poput ugljena, oči crne i kose, a govorili su jezikom koji nitko nije razumio.

Dok došljaci nisu naučili lokalni govor, Fander je preuzeo ulogu prevodioca jer je jedini mogao razumjeti njihove misaone predodžbe. Četiri djevojke bile su vrlo tihe, skromne i nadasve lijepe. Nakon tri mjeseca Brzonogi se vjenčao s jednom od njih koja je imala vrlo neobično ime: Dragulj Ling.

Nakon svadbe Fander je potražio Graypata i stavio mu vršak kraka u dlan.

— Razlika u izgledu između Brzonogog i ove djevojke vrlo je velika; jesu li takve razlike izazvale rat?

— Ne znam. Do sada još nikad nisam sreo pripadnika žute rase. Vjerojatno žive vrlo daleko odavde. — Počeše se po glavi da bi bolje mogao razmišljati. — Znam samo ono što mi je pričao otac, a njemu pak njegov otac. Po njegovu mišljenju na svijetu je bilo previše ljudi i razliku među njima bile su prevelike.

— Ali, te razlike ipak nisu tako velike kad se među takvim ljudima može roditi ljubav.

— Možda imaš pravo — složio se Graypate.

— Trebalo bi da ovdje skupimo sve ljude koji još žive na Zemlji, da im omogućimo da se množe i rađaju djecu, i tada bi iz pokoljenja u pokoljenje te razlike postajale sve manje. I na kraju svi bi bili samo Zemljanu

— Možda.

— Važno je da mladi mogu maštati umjesto nas. — Fander je zastao načas, i nastavio: — Imam, naime, neki čudan osjećaj.

— Osjećaj? — upita ga Graypate sumnjivo.

— Da, osjećam da se Zemlja ponovo kreće. Danas već ima mnoštvo ljudi tamo gdje ih je prije bilo samo nekoliko. Sagrađene su prve kuće,

a niknuti će ih još mnogo. Najprije desetak, a onda stotinu, tisuću novih kuća. Ljudi namjeravaju iskopati zatrpane cijevi i upotrijebiti ih za dovod vode iz obližnjeg jezera. Grade se nove letjelice, a slično će biti i sa strojevima za preradu hrane i zaštitnim sigurnosnim zavjesama. Djeca uče. Sve se manje priča o kugi i do sada još nitko nije umro od te bolesti. Osjećam kako nadolazi silna energija i ambicija i stvaralački duh koji će se vrlo brzo pretvoriti u moćnu bujicu. I ja, također, osjećam da sam ostario i da me je vrijeme pregazilo.

— Glupost! — reče Graypate i pljune. — Ako ti se često pojavljuju snovi, poneki može biti i loš.

— Možda je tome razlog i to što su mladi preuzeli na sebe mnoge zadatke i izvršavaju ih mnogo bolje od mene. Nisam uspio naći novu vrst posla koji bi me zaokupio. Da sam stručnjak, našao bih mnogo štošta, ali na nesreću ja sam puka neznalica. — Uzdahnuo je gorko svojim mislima. — Mislim da je došlo vrijeme da završim jedan posao koji me već dugo čeka. U tome mi treba tvoja pomoć.

— Što te muči?

— Prije mnogo, mnogo vremena napisao sam pjesmu. Posvetio sam je jednom prekrasnom predmetu koji me je i naveo da ostanem ovdje. Ni danas još ne znam što je tvorac tog djela želio njime izraziti, niti da li moje oči vide ono isto što je i on vidio, ali ja sam, usprkos svemu, napisao pjesmu u želji da izrazim ono što osjećam kad gledam njegovu tvorevinu.

— Hmmm! — reče Graypate, ne pokazujući naročito zanimanje.

— Na podnožju ispod prelijepe tvorevine nalazi se kamena gromada čiju površinu mogu izravnati i izgladiti i poslužiti se njome kao pločom na kojoj ću uklesati svoju pjesmu. Želio bih je napisati dvaput: marsovskim pismom i pismom Zemljana. — Fander je oklijevao, a onda dodao kao da se ispričava. — Nadam se da ljudi neće pomisliti da sam uobražen. No, već sam odavno prestao pisati pjesme, a vjerojatno više nikada neću imati prilike za to.

Graypate reče:

— Sada mi je jasno što želiš. Ti hoćeš da ja pretvorim tvoje misaone pojmove u slova i riječi koje ćeš onda uklesati u ploču?

— Baš tako.

— Daj mi svoje pero i papir za pisanje. — Zatim je sjeo na kamen podvinutih nogu. Stavio je blok s papirom na koljena i uhvatio pero desnom rukom dok je lijevom nastavio čvrsto držati vršak Fanderova kraka.

— Počni.

Dok su Fanderove misaone slike prelazile u Graypata, ovaj ih je pretvarao u slova. Kad je završio, pružio mu je blok.

— Napisao sam sve onako kako si mi govorio.

— To je prijevod onoga što sam ti rekao?

Fander je uzeo papir iz Graypatovih ruku, pronašao svoj laserski pištolj, otišao do kamene gromade na podnožju one prekrasne tvorevine i gladio prednju plohu sve dok joj površina nije postala sjajna i ulaštena. Tada je laserskim zrakama uklesao svoju pjesmu i stijenu dugim, ravnomjernim znakovima marsovskog pisma.

Mnogo opreznije upisao je u kamen iste stihove, ovaj put nezgrapnim, uglatim slovima Zemljana. Kad je završio, oko njega se okupilo pedesetak ljudi i promatralo ga. Nije se čula ni riječ. U dubokoj tišini ljudi su promatrali pjesmu u kamenu; ostali su tamo ozbiljni i zamišljeni i pošto se Fander udaljio.

Sutradan, ostali članovi zajednice — jedan po jedan — obišli su to mjesto, dolazeći i odlazeći poput hodočasnika koji su se došli pokloniti nekom drevnom svetištu. Svi su stajali tamo dugo i vraćali se bez riječi. Nitko nije veličao Fanderovo djelo, nitko nije osuđivao ni prekoravao Fandera zbog toga što je tvorevinu Zemlje otuđio marsovskim utjecajem. Rezultat niegova djela bila je još veća i jača odlučnost sviju da ustraju na svom novom putu uspjeha.

I tako je Fander postigao time više nego što se i sam nadao.

*

Strah od kuge ponovo se pojavio dogodine. Transportnim letjelicama stiglo je nekoliko obitelji iz udaljenih krajeva i tjedan dana nakon njihova dolaska djeca su se razboljela i dobila pjege po tijelu i licu.

Gongovi su objavili uzbunu, sve aktivnosti su obustavljene, dio skloništa zahvaćen bolešću izoliran je i stavljen pod stražu, a većina ljudi spremala se da pobjegne. Bila je to opasna prijetnja svemu onome što su teško postigli u toku dugog niza godina, prijetnja začecima nove civilizacije.

Fander je našao Graypata, Brzonogog i Crnoga naoružane do zuba ispred uznemirenog mnoštva.

Stotinjak ljudi izolirano je u jednom dijelu skloništa — govorio je Graypate okupljenima. — Svi nisu oboljeli, uvjeravam vas. Možda ni neće oboljeti. Ako se oni ne zaraze, tada se ni vi zacijelo nećete zaraziti. Valja pričekati i vidjeti. Zato ostanite tu još kratko vrijeme.

— Vidi, vidi tko govori — začuo se sumnjičavi glas iz mnoštva. — Da niste imuni, pokopali bi vas već prije četrdeset godina.

— Ono što govorim vrijedi za sve — kratko odsiječe Graypate. — Nisam baš vješt govornik i zato ću biti kratak i narediti da nitko ne smije bježati prije nego što utvrdimo da li je zaista riječ o kugi ili nekoj drugoj bolesti. — Uz ove riječi izvuče pištolj, uperi ga u mnoštvo i napne zaponac. — Ili se možda netko želi suprotstaviti metku?

Onaj buntovnik iz mnoštva probio se u prve redove. Bio je čvrste

konstrukcije, a tamne su mu oči ratoborno sijevale prema Graypatu.

— Dok smo živi, ima nade. Odemo li odavde sada, dok je još vrijeme, spasit ćemo se i vratiti se ovamo kad prođe opasnost, ako ikad prođe. To i sami znate. Dakle, kocka je pala! — Rekavši to, ispravi se i počne se udaljavati.

Graypatov prst počeo je pritiskati okidač na pištolju kad on osjeti dodir Fanderova kraka na ramenu. Stajao je mirno kao da sluša nečujan šapat, onda je spustio oružje i pozvao bjegunca.

— Ovoga trenutka idem u izolirani dio skloništa, a zajedno sa mnom kreće i naše Čudovište. Želimo se suprotstaviti opasnosti, a ne bježati od nje. Uvijek sam prezirao bježanje od problema. — Neki su se ljudi u gomili počeli vrpoljiti i odobravati. — Utvrdit ćemo osobno što se tamo događa. Možda nećemo moći poduzeti ništa, ali ćemo bar pokušati.

Bjegunac se zaustavio, okrenuo, pogledao njega i Fandera i rekao:

— Nemojte to činiti!

— Zašto ne?

— Zarazit ćete se i oboljeti. A, ako umrete, od vas više nema nikakve koristi.

— Što? Ja da obolim, a vi kažete da sam imun? — reče Graypate, zlobno se smiješeći.

— Naše Čudovište će oboljeti — izvlačio se buntovnik.

Graypate je baš zaustio da kaže »Baš vas briga za to!«, ali je pod utjecajem Fanderova dodira rekao:

— Da li vam u zaista toliko stalo?

To je buntovnika pogodilo u srce. Bio je zbunjen i nije htio pogledati Marsovcu u oči. Na kraju je rekao.

— Mislim da nije razborito da se itko od nas izlaže opasnosti.

— On će se izldžiti opasnosti jer mu je stalo do nas — reče mu Graypate. — A ja ću to učiniti jer sam već iako star i nekoristan.

Rekavši to, krenuo je tvrdoglavo prema izoliranom dijelu skloništa, a Fander se polako valjao za njim. Onaj buntovnik ostao je stajati nepomično i promatrao ih kako odlaze. Gomila se počela meškoljiti, razmišljajući da li da ostane i pričeka razvoj situacije ili da pouiri za Graypatom i Fanderom i vrati ih. Brzonogi i Crni pošli su za njima, ali su im Graypate i Fander zapovjedili da se vrate.

Nitko od odraslih nije obolio niti umro. Djeca u zaraženom dijelu skloništa sva su dobila visoku temperaturu i pjege dok nije prošla epidemija — bile su to obične ospice.

Tek mjesec dana kasnije, kad je izliječen i posljednji bolesnik, ponovo su se pojavili Graypate i Fander.

*

Bezazleni tok i konačni nestanak bolesti za koju se sumnjalo da je kuga potakli su samopouzdanje stanovnika. Moral je ojačao i zamalo

graničio s drskošću. Izrađivalo se sve više letjelica, sve više je bilo mehaničara koji su ih održavali i pilota koji su letjeli. Dolazilo je mnogo ljudi sa svili strana, a s njima i nova znanja.

Čovječanstvo je bilo na pragu novog uspona i preporoda služeći se ostacima prošlosti i pobudama za postizanje novih uspjeha. Preživjeli Zemljani nisu bili divljaci već razumna bića velike moći koja je većim dijelom bila uništena, ali čija je uspomena još živjela u njima; svaki je stanovnik ovoga planeta pridonosio bar nešto od onoga što je prije mnogo vremena nestalo u oblaku atomskog ognja.

Kad je nakon nekog vremena Riđokosi izradio kopiju stroja za preradu hrane, na podnožju brežuljka već je bilo sagrađeno osam tisuća kamenih zgrada. Vijećnica zajednice, sedamdeset puta veća od tih kuća, s velikom zelenom kupolom od kovanog bakra, nadvisila je ostale zgrade na istočnom rubu naselja. Na sjeveru se protezao nasip štiteći grad od jezerskih voda. Na zapadu se upravo gradila bolnica. Predstavnici pedeset ljudskih vrsta, njihovo umijeće i energija, sagradili su ovaj grad. Među njima bilo je deset Polinezijaca, četiri Islanđanina i jedno mršavo dijete koje je bilo posljednji izdanak Seminolaca.

Seoska gospodarstva širila su se na sve strane. Tisuću klipova kukuruza, izvučeno i spašeno iz zaklonjene doline u Andama, izraslo je u deset tisuća jutara zlatnog zrna. Bizoni i koze dopremljeni su iz dalekih krajeva da bi služili kao zamjena za konje i ovce koji su potpuno izumrli, a da nitko nije znao zašto je jedna životinjska vrsta nadživjela drugu. Konji su davno nestali, ali su bizoni ostali. Divlji psi gonili su i ubijali divljač u krvoločnim čoporima, ali su mačke iščezle s lica zemlje. Vjerojatno su neke vrste bile otpornije prema zračenju pa su preživjele, a one osjetljivije su izumrle. Nije više bilo biologa koji bi mogli detaljno objasniti tu pojavu.

Sve sitno raslinje, polovina svih gomoljastih biljaka i zrnaste vrste održale su se u onim područjima koja su bila zaštićena od atomskog udara ili radioaktivnih padavina. Njih su spasili i uzgajali da bi zadovoljili potrebe gladnih želudaca, no cvijeća za izgladnjele duše u početku nije bilo nigdje. Čovječanstvo je koračalo dalje koristeći se onim što je preostalo. Drugog izlaza nije bilo.

Fander je ostario i vrijeme ga je potpuno pregazilo. Više mu nije preostalo ništa za što bi živio i borio se — osim vlastitih pjesama i ljubavi prema bližnjemu. Zemljani su ga nadmašili u svemu osim u sviranju harfe i komponiranju. Jedino što mu je još preostalo bilo je da ljubav uzvraća ljubavlju i da čeka svoj kraj dostojanstveno i strpljivo jer je njegov zadatak bio obavljen.

Potkraj godina pokopali su starog Graypata. Umro je u snu, tiho i sasvim obično, bez ikakve dramatičnosti. Sahranili su ga na maloj uzvisini iza gradske vijećnice, a Fander mu je odsvirao žalopojku.

Lijepa Ling, sada supruga Brzonogog, posadila je mirisno cvijeće na njegovu grobu.

U proljeće iduće godine Fander je pozvao Brzonogog, Crnog i Riđokosog u svoje odaje. Ležao je plav i sklupčan, i drhtao je. Uhvatili su se za ruke, tako da se njegov dodir mogao prenositi na svu trojicu.

— Došlo je vrijeme mojoj amafi.

S velikom je mukom prenosio svoje misaone slike u svijest Zemljana, tako da im je bilo vrlo teško shvatiti što govori.

— Riječ je o neizbježnoj promjeni mog organizma. Za vrijeme te promjene pripadnici naše vrste uranjaju u potpuno miran i neometan san. — Na njegove riječi reagirali su kao na nešto neobično i potpuno strano, nešto što nisu mogli ni zamisliti. Nastavio je: — Moram ostati nasamo dok ne prođe moj zimski san.

— A kako će to dugo trajati? — upita Brzonogi pokazujući znakove zabrinutosti.

— Pa, to može trajati od četiri mjeseca do godine dana, ili...

— Ili? — Brzonogi nije mogao dočekati odgovor. Shvatio je brzo opasnost koja se nazirala u mislima Marsovca.

— Ili može biti vječno?

— Da, to stanje može trajati zauvijek — priznao je Fander nevoljko. Ponovo je zadrhtao, obavio se svojim krakovima. Njegova se jarka modra boja polagano gubila, naočigled sviju. — Ta je mogućnost vrlo mala, ali moram priznati da ipak postoji.

Zabrinutost Brzonogog prešla je i na ostalu dvojicu. Njihove su se misli uporno trudile da ostanu mirne i staložene nastojeći da prihvate strašnu pomisao da Fander nije vječan i besmrtan.

— Ni mi Marsovci ne živimo vječno — razborito im je ukazao Fander. — Sva živa bića umiru, kako na Zemlji tako i na Marsu. Onaj koji preživi svoju amafu, ima izgleda da živi još mnogo, mnogo godina. No, ima i onih koji to ne prežive. To je iskušenje koje svaki Marsovac mora iskusiti.

— Ali...

— Na Marsu nema mnogo stanovnika — nastavi Fander.

— Mi se razmnožavamo polagano, a mnogo ih umire na polovini svoga životnog puta. Prema svemirskim mjerilima, mi smo nejak i nerazborit narod kojem je potrebna pomoć i podrška jačih i pametnijih. Vi ste jaki i pametni. Ako ikada moj narod ponovno posjeti ovaj planet, ili ako dođu neka još neobičnija stvorenja, uvijek pamtite da ste vi oni koji su razboriti i snažni.

— Mi smo snažni — ponovi Brzonogi zamišljeno. Pogledom je prelazio preko tisuća krovova, bakrene kupole i one prekrasne tvorevine na brežuljku. — Da, mi smo jaki.

Njihovo drago Čudovište, sa svojim dugim krakovima i ružnim izbuljenim očima, nije moglo zaustaviti drhtanje.

— Ne želim ostati ovdje i lijeno spavati dok svuda okolo bruji život. To bi bio loš uzor mladima. Prenesite me u malu pećinu gdje smo se sprijateljili i upoznali. Zazidajte ulaz i napravite vrata. Ne dopuštajte nikome da me dira, ni suncu da me obasja sve dok sam ne izađem iz pećine. — Fander je polako micao krakovima, vidjelo se da to čini uz velike napore. — A sada vas moram zamoliti da me odnesete u pećinu. Oprostite mi. Već je prilično kasno, a ja ne mogu... ne mogu... ići tamo sam.

Lica su im postala uznemirena, a misli su odzvanjale tugom. Donijeli su motke i napravili nosila, položili ga i odnijeli u pećinu. Za njima je išla duga povorka ljudi. Kad su ga smjestili u pećinu što su mogli udobnije, počeli su zazidavati ulaz, a okupljeno mnoštvo promatralo ih je šuteći.

Kad su ugradili vrata u zid i stavili bravu, Fander se već pretvorio u klupko svijetloplave boje sa zamagljenim očima, koje su tonule u san i tamu.

Sutradan je na mjesto Fanderova počinka došao mršav čovjek u pratnji osmero djece koja su sva nosila lutke u rukama. Dok su ona gledala razrogačenih očiju, on je stavio na vrata natpis od tri riječi pričvršćujući metalna slova vrlo oprezno, gotovo nježno.

*

Marsovski brod spustio se iz stratosfere polagano i dostojanstveno poput velikog balona. Iza prozirne vrpce skupila se modrikasta posada sablasna izgleda i promatrala gornju stranu velikog oblaka svojim golemim, mnogostrukim očima. Prizor koji im se ukazao nalikovao je na snježnu površinu s ružičastim sjenkama ispod kojih se skrivao planet koji oni još nisu mogli opaziti.

Zapovjednik Rdina bio je uzbuđen i napet iako njegov brod nije imao čast da bude prva marsovska letjelica koja se spušta na ovaj planet. Neki kapetan Skhiva, sada već umirovljenik, spustio se na Zemlju prije mnogo, mnogo godina. Ipak, i ovo drugo prizemljenje imalo je svojih čari.

Dok su se približavali ružičastim oblacima, jedan je član posade uzbuđeno dopuzao do Rdine. Mahao je signalnim krakom neuobičajeno brzo.

— Kapetane, upravo smo vidjeli kako je neki čudnovati predmet projurio ispred nas na horizontu!

— Kako je izgledao?

— Nalikovao je na divovsku transportnu letjelicu.

— Nemoguće!

— Znam da je nemoguće, ali tako je taj predmet izgledao.

— Gdje je on sada? — upitao je Rdina.

— Nestao je u oblacima ispod nas.

— Mora da ste pogriješili. Kad nešto nestrpljivo i dugo iščekujemo,

često imamo priviđenja. — Zastao je trenutak, jer je brod ušao u gusti oblak. Promatrao je kako magla juri u visinu dok se letjelica naglo spuštala. — U onom starom izvještaju kapetana Skhive stoji da tu vladaju samo pustoš i divlje životinje. Tu nema razumnih bića osim nekog ludog pjesnika kojeg je Skhiva ostavio na tom planetu. Kladim se da je i on već davno umro. Možda su ga pojele i divlje životinje.

— Pojele ga? Pojele meso? — uzvikne drugi s gađenjem.

— Tu je sve moguće — uvjeravao ga je Rdina — osim transportnih letjelica. Glupost!

U tom trenutku morao je prestati pripovijedati o tome jednostavno zato što je njihov brod izašao iz oblaka, a letjelice o kojima je bila riječ lebdjele su usporedo s njima. Mogli su vidjeti svaku pojedinost na njima, a osim toga instrumenti na njihovu brodu reagirali su na rad brojnih flotacijskih rešetki teretnih letjelica.

Dvadeset Marsovaca koji su se nalazili u brodu zurili su izbuljenim očima u tu golemu tvorevinu. Četrdeset ljudi u letjelicama promatrali su Marsovce s jednakim zanimanjem. Marsovski brod i letjelice Zemljana spuštali su se usporedo, dok su se njihove posade uzajamno promatrale nijemo i pažljivo, sve do trenutka prizemljenja.

Tek pošto su dodirnuli tlo, kapetan Rdina je pogledao uokolo. Ugledao je beskrajne nizove kuća, golemu zgradu sa zelenom kupolom, prekrasnu tvorevinu na vrhu brežuljka, te nekoliko stotina Zemljana koji su nagrnuli iz grada i kretali se prema njihovoj letjelici.

Bilo je zaista čudnovato da ta neobična dvonožna stvorenja nisu pokazivala ni najmanji znak gađenja ili straha. Zurili su na sastanak s došljacima, puni samopouzdanja i ponosa.

Rdina je bio prilično uzbuđen. Govorio je u sebi: »Vidiš, oni se ničega ne boje, ne boj se ni ti! Ne boj se!«

Potiskujući strah i ne osvrćući se na činjenicu da su mnogi Zemljani nosili oružje, izašao je iz broda da se osobno upozna s prvim od njih. Vođa Zemljana, veliki, mišićavi, bradati dvonožac uhvatio je Rdinu za vršak kraka kao da je to nešto najobičnije.

Rekao je putem svojih misli:

— Zovem se Brzonogi.

Posada je izašla iz broda u roku od nekoliko minuta. Nijedan Marsovac nije želio ostati u letjelici. Krenuli su svi zajedno da najprije pogledaju onu prekrasnu tvorevinu na brežuljku. Rdina je nepomično stajao ispred nje okružen svojom posadom, a iza njih nalazilo se mnoštvo Zemljana koji su im se pridružili.

Prekrasna tvorevina o kojoj je bila riječ predstavljala je veliki kameni kip koji je prikazivao figuru žene, Zemljanke. Imala je široka ramena i velike grudi. Kip je u sebi nosio neizrecivu tugu. Leđa su bila malo pognuta, glava sagnuta, a lice prekriveno rukama punim žuljeva od teška rada.

Rdina je uzalud pokušavao vidjeti njezino lice ispod prstiju. Dugo, dugo ju je promatrao, a onda su mu oči ugledale marsovska slova i pjesmu uklesanu u kamen.

Ime autora pjesme nije nigdje bilo napisano, Rdina je razmišljao još trenutak dok su drugi stajali nijemo oko njega. Zatim se okrenuo Brzonogom i pokazao krakom na marsovsko pismo.

— Tko je ovo napisao?

— Jedan od vaših predstavnika. Umro je.

— Ah! — reče Rdina. — Onaj pjesnik kojeg je Skhiva ostavio ovdje. Zaboravio sam mu ime. Sumnjam da ga se itko više sjeća. Kako je umro?

— Zapovjedio nam je da ga ostavimo samog, jer je morao utonuti u dugi, zimski san, i..,

— Amafa — prekine ga Rdina, znalački. — I što je dalje bilo?

— Udovoljili smo njegovoj želji. Upozorio nas je da se možda više nikad neće probuditi. — Brzonogi nije bio svjestan toga da Rdina čita njegove tužne misli. — Tako je već dvije godine, a još se nije probudio. — Molećivo je pogledao Rdinu. — Ne znam da li to možete razumjeti, ali on je postao jedan od nas.

— Mislim da vas razumijem. — Rdina je zatim upitao: — Koliko je to vremena dvije godine?

Uspjeli su to nekako zajednički izračunati i pretvoriti vrijeme Zemljana u ono na Marsu.

— To je dugo razdoblje — izjavio je Rdina. — Mnogo duže od prosječne amafe. Ali nije nemoguće. Neki put to traje i mnogo duže. Osim toga, jedno je Zemlja, a drugo je Mars. — Pozvao je jednog člana posade. — Doktore Tra molim vas, dođite ovamo. Slučaj vrlo dugotrajne amafe. Možda ipak nije prekasno da pomognemo bolesniku. Donesite svoje masti i ekstrakte i pođite sa mnom. — Kad se liječnik vratio, Rdina je rekao Brzonogom: — Vodite nas do njegova počivališta.

Došavši do vrata zazidane pećine, Rdina je zastao da pogleda natpis koji se na njima nalazio, ali nije ga razumio. Natpis je bio na jeziku i pismu zemljana i glasio je: NAŠE DRAGO ČUDOVIŠTE.

— Što znače te riječi? — upitao je liječnik Traith pokazujući na natpis.

— Valjda: »Molimo tišinu!« — nagađao je Rdina. Gurnuo je vrata i otvorio ih, pustio doktora da uđe prvi, a zatim je ušao i on i zatvorio vrata.

*

Izašli su iz pećine nakon dva sata. Pred ulazom u nju se već okupilo cjelokupno gradsko stanovništvo. Rdina se čudio zašto svi ovi Zemljani žele vidjeti njih Marsovce. Nije ni u snu mogao pomisliti da su svi ti ljudi došli ovamo zbog jednog nepoznatog pjesnika.

Trideset tisuća očiju bilo je uprto u njih kad su izišli na danje svjetlo i za sobom zatvorili vrata pećine. Rdina je dodirom obavijestio Brzonoga o Fanderoom stanju.

Brzonogi je radosno i gromoglasno povikao tako da ga svi čuju.

— Naše drago Čudovište vratit će se među nas za dvadesetak dana.

Sve prisutne dvonošce zahvatilo je luđačko veselje. Vikali su radosno iz sveg glasa i tapšali jedni druge po leđima.

Te su večeri Marsovci bili tako umorni i iscrpljeni da su se gotovo pridružili Fanderu u pećini. Tijelo Marsovaca neobično je osjetljivo na osjećaje i uzbuđenja.

**Objavljeno prema dogovoru s GPA München**

# Dodatak

Zoran Živković:
ERIC FRANK RUSSELL

Temelji moderne britanske naučne fantastike udareni su početkom druge polovine tridesetih godina, u doba kad je SF žanr s druge strane Atlantika već uvelike završavao svoju postgernsbekovsku eru i ulazio u onu kembelovsku, koju će mnogi suvremenici proglasiti »zlatnim dobom«. U djelima posvećenim razmatranju historije naučnofantastičnog žanra uloženo je mnogo truda da se pruži objašnjenje te vremenske nepodudarnosti, odnosno zaostajanja britanske za američkom naučnom fantastikom. Prema nekim tumačenjima, u Engleskoj se nije pojavio čovjek tipa Huga Gernsbacka koji bi bio sposoban, da povuče dovoljno lucidan potez i privremeno izolira SF žanr u svojevrstan »geto«, omogućujući mu tako — kao što je bilo u Sjedinjenim Državama — da se neometano konsolidira i osamostali.

No ako nisu imali Gernsbacka, Britanci nisu oskudijevali u nečemu drugom, što je Amerikancima prilično nedostajalo; riječ je, razumije se, o tradiciji. Tu su nam na umu ponajprije dvojica autora, od kojih je jedan bio veliki rodonačelnik žanra sa samog početka dvadesetog stoljeća, a drugi profesor filozofije na liverpulskom sveučilištu, no taj nije ostao toliko upamćen po svom doprinosu na polju »kraljice nauka« koliko po nekoliko djela vizionarsko-utopijskog karaktera, čiji moćni utjecaj ne prestaje djelovati ni danas. Kniige Herberta Georgea Wellsa Olafa Stapledona bile su veoma poticajna osnova za stvaralaštvo u tek stasaloj književnoj vrsti, koja ie možda bolje od bilo čega drugog odražavala duh novog vremena. No splet različitih okolnosti uvjetovao je da proteknu puna tri decenija prije nego što su iz sjemena koje je zasijao Wells nikle prve samosvojne stabljike koje će stvoriti osnovu kasnije nesumnjivo velike britanske naučne fantastike. Jedan od vodećih autora iz te prve generacije modernih engleskih SF-pisaca bio je i Eric Frank Russell — pisac za kojega će kasnije kritika izreći sud da je po stilu bio »najameričkiji« od svih britanskih pisaca, ali i koji je po nekim drugim karakteristikama — neantropocentričnosti, tananom osjećaju za humor, pretpostavljanju posljedica naučnih izuma pukom tehničkom inventiranju — ostao u najvećoj mjeri sljedbenik osobene velsovske SF-tradicije.

Eric Frank Russell rođen je u obitelji irskih protestanata, u mjestu

Sandhurstu, 6. siječnja 1905. godine — iste one kad s druge strane Kanala umire veliki začetnik svekolike moderne. Russellov otac bio je vojni instruktor, tako da se obitelj često selila, u početku po Engleskoj, a kasnije i izvan nje. Dobar dio dječaštva budući autor Zlokobne barijere proveo je u Egiptu i Sudanu, gdje je pohađao različite specijalizirane škole koje su pružale obrazovanje poglavito iz tehničkih oblasti. Ta raznolikost uvjetovala je da se Russell kasnije ogleda u nizu zanimanja od profesionalnog vojnika, preko telefonskog operatera do državnog službenika.

Prema vlastitom svjedočanstvu Russell je bio »rođeni poklonik« SF-žanra. Njegova prva omiljena štiva bila su bajke. mitologije i engleske legende, a s naučnom fantastikom susreo se prvi put na stranicama časopisa Amazing Stories 1930.

godine. Autor koji je odlučujuće utjecao da naučna fantastika preraste iz kratkotrajne avanture u stalnu preokupaciju Erica Franka Russella bio je Stanley Weinbaum — pisac koji je, iako skromna opusa, i te kako zadužio modernu naučnu fantastiku time što je prvi ustao protiv omiljene koncepcije iz gernsbekovskog doba po kojoj je svemir pun neprijateljski nastrojenih čudovišta. Vajnbaumovska zamisao o načelu »Dobra« kao vezivnom tkivu raznorodnih kozmičkih rasa ostavit će dubokog traga na Russellovu opusu i njegova najbolja djela bit će prožeta upravo takvim shvaćanjima

Zaposlivši se u Liverpoolu kao tehnički predstavnik jednog inženjerskog poduzeća, Russell dolazi u vezu s tamošnjom grupom poklonika naučne fantastike, koja mu pomaže da se učlani u novoosnovano Britansko međuplanetno društvo — organizaciju što je u toku druge polovine tridesetih godina okupljala mnoge mlade ljude koji će u poslijeratnom razdoblju postati znameniti poslenici SF-žanra. Jedan od osnivača spomenutog društva bio je i Leslie J. Johnson, koji je, pročitavši neke Russellove prozne radove u lokalnim novinama, predložio mladom kolegi da se okuša i na polju naučne fantastike, »pozajmivši« mu jednu zgodnu zamisao. (Dobar dio kasniiih ostvarenja autora Zlosutne barijere nastat će na istom načelu: on će, naime, ili doći do neke zamisli u suradnji s drugim piscem, ili će, naprosto, sročiti novu varijaciju već obrađene ideje. To je pružilo osnovu da će u kritičkoj literaturi javi tvrdnja da je Russell dobar u stilu, ali slab u kreativnosti. Teško, međutim, da ta konstatacija ima ikakve vrijednosne implikacije zbog jednostavnog razloga što naučna fantastika nipošto nije, kako bi neki željeli da je predstave, samo literatura ideja; mnoge izvrsne ideje potpuno su propale zato što su oni koji su ih smislili bili preslabi »stilisti« a da bi ih valjano umjetnički uobličili. Uostalom, i Shakespeare je često »pozajmljivao« tuđe zamisli, ali mu to nimalo nije smetalo da postane veliki bard svjetske književnosti.)

Russell je pristao na Johnsonov prijedlog i napisao priču po predloženom sižeu, ali ona se nije svidjela tadašnjem uredniku Astoundinga R. Orlinu Tremaineu. No naredni pokušaj bio je uspješniji: bez ičije pomoći, ali pod nesumnjivim Weinbaumovim utjecajem, Russell je sročio novelu »Saga o Pelicanu Westu« (»The Saga of Pelican West«), koja se pojavila 1937. godine, u broju za veljaču časopisa Astounding Stories. Bio je to početak suradnje s tim SF-glasilom koja će potrajati dobrih dvadeset godina.

Kad se u lipnju 1937. godine pojavio prvi britanski naučno-fantastični časopis Tales of Wonder, Russell nije propustio priliku da se pojavi i na njegovim stranicama — taj put pričom »Prr-r-iit« (»The Prr-r-eet«), koja je rađena posve po uzoru na najpoznatiju

Weinbaumovu priču o dobroćudnom Marsovcu. Postoji i jedna zanimljivost vezana za to djelo: Russell je inkorporirao u priču i jednu zamisao koju mu je »pozajmio« tada još potpuno anonimni Arthur C. Clarke, također član Britanskog međuplanetnog društva: kad je dobio honorar, Russell se odužio Clarkeu s deset posto zarađene svote — i to je bio prvi SF-novac koji je primio budući autor Zvijezde.

Još dva Russellova djela iz godine njegova spisateljskog debija vrijedna su posebnog spomena. »Tragač za sutrašnjicom« (»Seeker of Tomorr-

ows) također je napisan po Johnsonovoj zamisli, a tema mu je velsovska ideja o kronomociji. Priča »Mana« (»Mana«) objavljena u prosinačkom broju za 1937. Astoundinga, značajna je prvenstveno kao svojevrsni preteča kasnije sjajne Simakove zamisli o pojavi benevolentne inteligencije kod različitih nižih oblika zemaljskog života, računajući tu i mrave. No ta ideja imanentna je i samom Russellu, koji će je u nekim kasnijim djelima uzdići na razinu glavne odlike svoje osobene humanističke vizije svijeta.

Russellovo stvaralaštvo iz prve polovine četrdesetih godina proteklo je u znaku dva nova uzora koja su na njega snažno djelovala. Prvi je izvanredno uporni i strpljivi čudak iz New Yorka Charles Hoy Fort, čovjek koji je cijeli život posvetio skupljanju različitih izvještaja o neobičnim i zagonetnim pojavama, za koje je zatim pokušao predložiti neko objašnjenje. Fort je uspio sakupiti podatke o čak četrdeset tisuća zasebnih »slučajeva«, koje je kasnije objavio u četiri knjige. Zajednički nazivnik tih djela bila je ideja — danas bismo je nazvali denikeriovskom — o tome da je Zemlja u vlasti Svemiraca koji se nadmoćno igraju ljudskim rodom.

Russell je bio toliko opčinjen tom zamisli da ga je ona nadahnula za njegovo vjerojatno najpoznatije djelo Iz ranog razdoblja, roman Zloslutna barijera (Sinister Barrier), koji je po nekim mišljenjima odlučujuće utjecao na Johna Campbella da pokrene časopis Unknown, koji je, za razliku od Astoundinga, poglavito objavljivao djela »čiste«

fantastike. I za to Russellovo djelo vezana je jedna zanimljivost: ustanovilo se, naime, da je jedan drugi znameniti pisac iz tog razdoblja, Edmond Hamilton, desetak godina ranije objavio priču gotovo istog sadržaja. Russell se, međutim, iako mu »pozajmljivanje« ideja nije bilo strano, u tom slučaju nije nadahnuo Hamiltonovim djelom, jer ga nije ni pročitao; podudarnost se konačno razjasnila kad se ustanovilo da je i Hamilton veliki poklonik Charlesa Forta, pa čak i član Fortovskog društva, a to je ubrzo postao i Russell.

Drugi uzor koji je bitno utjecao na Russellovo stvaralaštvo iz četrdesetih godina bio je već spomenuti filozof Olaf Stapledon, odnosno njegovo najpoznatije djelo Posljednji i prvi ljudi (Last and First Men). Russell je imao priliku da se više puta susretne sa Stapledonom i da s njmi razgovara o implikacijama njegovih zaimisli. No stejpldonovska faza Russellova stvaralaštva ipak nije bila tako dugotrajna kao kod nekih drugih britanskih autora — na primjer, kao kod Clarkea, za kojega se smatra da je najdosljedniji od svih pisaca koji su se nadahnuti idejama liverpulskog filozofa.

Iz četrdesetih godina valja spomenuti i seriju Russellovih priča s istim glavnim junakom — robotom Jayom Scoreom, po mnogim odlikama sličnom nekim Asimovljevim robotima. Tri priče iz te serije — »Jay Score« (»Jay Score«), »Mehanistrija« (»Mechanistria«) i »Simbiotlka« (»Svmbiotica«) — kasnije su sabrane u knjigu Ljudi, Marsovci i Mašine (Men, Martians anđ Machines). Najpopularnije Russellovo djelo iz decenija o kojem je riječ nesumnjivo je roman Zastrašujuće svetilište (Dreadful Sanctuary), u kojem se mogu razabrati odrazi upravo završenog drugog svjetskog rata. No možda se baš zbog te okolnosti taj roman danas čini odviše angaži ran a da bi se svidio suvremenoj publici, koja ipak očekuje nešto drugo od SF-žanra.

Krajem četrdesetih godina izrazitije se povećava Russellova spisateljska

aktivnost, a to uvjetuje da je početak narednog decenija vrhunac njegova SF-stvaralaštva. U rasponu od 1950. do 1953. izlaze neka njegova djela po kojima će nesumnjivo ostati zapamćen među ljubiteljima naučne fantastike. U čikaškom časopisu Other Worlds Science Stories u svibnju 1950. godine objavljena je sjajna priča »Dragi đavo« (»Dear Devil«, objavljujemo je u ovom broju Siriusa). vajnbaumovska po koncepciji, a klarkovska po implikacijama. Priču o čudovišnom umjetniku s Marsa, koji ipak nalazi svoj put do srdaca zemaljske djece, Russell je ispričao gotovo istom uvjerljivošću kao i Clarke prvi dio svog znamenitog romana Kraj djetinjstva.

Priča »Svjedok« »(The Witness«) iz 1951. godine obrađuje u osnovi isti motiv, samo što je tu izloženo ruglu sve licemjerje ortodoksnog antropocentrizma kroz sjajnu zamisao o suđenju jednom krivo optuženom Nezemaljcu. Ideja o sveopćoj srodnosti inteligencija, bez

obzira na oblik u kojem se javljaju, okosnica je još jednog prvorazrednog Russellova djela, priče »Sumrak svjetova« (»Fast Falls the Eventide«) objavljene 1952. godine (objavit ćemo je u jednom od narednih brojeva Siriusa). Konačno, 1953. godine iz štampe izlazi posljednje, značajno djelo iz spomenute motivske grupe, priča »Postskript« (»Postscript«), u kojoj je glavni junak pred obavezom da se sazivi sa saznanjem da je njegov dugogodišnji kozmički subesjednik svojevrsno gljivasto stvorenje, a ne »normalno« biće. Kao vrhunac tog izuzetno plodnog spisateljskog razdoblja dolazi dodjeljivanje novoosnovane nagrade »Hugo«, koja je Russellu pripada 1955. godine za priču »Allamagoosa« (nedavno objavljenu u Siriusu).

Russell nastavlja pisati — nešto manjim intenzitetom, doduše — i u toku druge polovine pedesetih godina, ali njegova spisateljska aktivnost praktično zamire od početka narednog decenija. No on će i dalje biti prisutan na SF-sceni zahvaljujući objavljivanju knjiga, koje su ili zbirke već objavljenih priča, ili romani nastali proširenjem neke novele, odnosno — kao što smo vidjeli u primjeru serije o Jayu Scoreu — objedinjenjem nekoliko manjih pripovjedačkih cjelina s istim glavnim junakom. Između 1948. i 1975. godine britanski fantast je objavio ukupno trinaest SF-knjiga: osam romana i pet zbirki priča. Tri godine nakon posljednje objavljene knjige. 1978, Russell je umro u Londonu.

Što reći na kraju o Ericu Franku Russellu? Možda ponajprije ovo: da je naučna fantastika samo književnost ideja, ne bi bilo nikakve potrebe da se sjećamo ovog autora, jer se on nikada nije odlikovao nekom posebnom inventivnošću i domišljatošću. No mi ga se ipak i te kako sjećamo, a njegove najbolje priče ne prestaju očaravati nova pokoljenja čitalaca, što bolje od svega drugog svjedoči da je naučna fantastika prije svega umjetnost riječi koja, doduše, ne može bez ideja, ali se nipošto njima ne iscrpljuje. Primjer Erica Franka Russella izvrsno to potvrđuje.

SFera javlja...

YUCON III... Treća jugoslavenska SF-konvencija (YU-CON III) bit će održana 28. veljače i 1. ožujka u prostorijama Centra za kulturu, Peščenica, Ivanićgradska 41 a, u organizaciji kluba »SFera«.

NAGRADA »SFera«... U sklopu YUCON-a III klub »SFera« dodijelit će istoimenu nagradu autoru najbolje SF-priče objavljene u našoj zemlji u kalendarskoj godini 1980.

NAGRADA »IZBAVITELJU«... Filmski režiser Krsto Papić dobio je za svoj SF-film »Izbavitelj« još jedno međunarodno priznanje, ovaj put to je nagrada »Zlatni jednorog« koju dodjeljuje Festival znanstveno-fantastičnog i fantastičnog filma u Parizu. Film je dobio i glavnu nagradu za scenario. Dijele je Papić i Ivo Brešan,

»KONSTELACIJA«... SF-klub »Konstelacija« (Celje ponovo je počeo aktivnim radom te svaki mjesec organizira projekcije SF-filmova. Svi zainteresirani se pozivaju da se uključe u rad kluba. Adresa: Mladinski klub Celje, Cankarjeva 13, 63000 Celje.

NASI SF-CASOPISI... Zbog financijskih razloga odlaže se izlazak prvog broja našeg prvog fanzina ZBiF, kako nam je u razgovoru rekao jedan od njegovih urednika Krsto Mažuranić. Zbog tehničkih razloga također se za neko vrijeme odgađa izlazak prvog broja SF-časopisa »SFera«.

WORLD SF (I)... Na prošlom zasjedanju međunarodne SF-asocijacije profesionalaca (WORLD SF) u Stresi izabrano je novo rukovodstvo. To su: predsjednik Frederik Poni, blagajnik Harry Harrison, sekretar Gerald Bishop te predstavnici iz svih zemalja u kojima udruženje ima članove. Predstavnik za našu zemlju je Zoran Živković.

WORLD SF (II)... Naredni susret WORLD SF asocijacije održat će se u Linzu u Austriji za vrijeme festivala Ars Electronica, najvjerovatnije između 10. i 18. rujna 1981.

HORROR FILM... Film S. Kubricka »Shiroing« proglašen je za najbolji horror film svih vremena.

»RATOVI ZVIJEZDA« (I)... Drugi dio filma »Ratovi zvijezda«, pod naslovom »Carstvo uzvraća udarac«, nedavno je premijerno prikazan u Londonu. Ocjene kritike izuzetno su povoljne, tvrdi se da je nastavak osjetno bolji od prvog dijela ne samo po tehničkim efektima već i po angažiranosti sadržaja.

»RATOVI ZVIJEZDA« (II)... Po izjavi režisera G. Lucasa »Ratovi zvijezda« i »Carstvo uzvraća udarac« treći su i četvrti dio epopeje o galaktičkom carstvu koja bi, po njegovim riječima, trebalo da ima devet dijelova.

»RATOVI ZVIJEZDA« (III)...Producent filma »Ratovi zvijezda« tužili su producente filma »Star Crash« zbog plagijata. »Star Crash«, talijansko-američka SF-koprodukciia, bit će uskoro prikazan i kod nas,

»RATOVI ZVIJEZDA« (IV)... Prema službenim podacima, »Ratovi zvijezda« dosad su zaradili 260 milijuna dolara i smatraju se najgledanijim filmom svih vremena.

SF »1941«... Najnoviji »political fiction« film Stevena Spielberga, pod naslovom »1941«, neslavno je propao po ocjenama većine američkih kritičara; one se kreću od »užasno« do »što prije zaboraviti«. Kraitak sadržaj: napad Japanaca na Los Angeles u drugom svjetskom ratu.

YU SF U JAPANU!

U japanskom znanstveno - fantastičnom mjesečniku »KISO TENGAI« (broj 11, prosinac. 1980.) objavljena je priča »Novo sjeme« Damira Mikuličića. Ova je priča u originalu objavljena prije tri godine u »Andromedi 2« i dosad je već prevedena na pet jezika.

Novi slovenski
SF roman

»Mladinska knjiga« je nedavno objavila SF-roman Mihe Remca »Prepoznavanje«. Radnja se zbiva u dalekoj budućnosti, u vrijeme kad je čovjek zagađivanjem okolice gotovo uništio svoj planet. Znanost je toliko uznapredovala da čovječanstvo živi u potpuno umjetnoj sredini te svemirskim brodovima putuje među zvijezdama. Muškarci se sele na planet Dvojčicu, a žene ostaju na Zemlji, pa se na oba planeta sve više javljaju homoseksualne veze i sve je više slučajeva samozadovoljavanja. Glavna junakinja romana, mlada Ksena čeka povratak svog ljubljenog Asta, koji upravlja svemirskim brodom što se vraća s Dvojčice. Ksenu uz Asta vežu jake emocije i ona je za vrijeme u kojem živi staromodna djvojka koja još vjeruje u ljubav i materinstvo.

Prilikom pristajanja broda na Zemlji nastaje katastrofa. U brodu se narušava ravnoteža gravitronskih polja te su pojedini dijelovi broda u bestežinskom stanju ili su pod djelovanjem nekoliko puta jačih sila privlačenja ili odbijanja. Strahovite gravitacijske sile su putnike i posadu samljele, raznijele i izmiješale a tamo gdje su se gravitacijski pojasevi presijecali od putnika je preostala samo želatinasta tvar. Silnice gravitacije djelovale su ne pokorava-

jući se nikakvim fizičkim zakonima, pa je među masakriranim tjelesima ostalo, kao nekim čudom, i nekoliko cijelih.

Dok Ksena u mrtvačnici traži mrtvo tijelo svog ljubavnika, prolazi kroz pravi pakao ljudskih patnji. Prilikom pregleda leševa doznaje da je služba sigurnosti odvezla neka tijela kako bi ih proučili stručnjaci za robotiku čovjeka. Naime, znanstvenici su zaključili da netko presađuje u ljudske mozgove neke centre koji utječu na rad mozga. Ljudski su roboti, odnosno homoboti, na taj način posve obični ljudi koji u velikom mozgu, u blizini talamusa, imaju neku stranu jezgru koja je dio moždanog tkiva. I upravo u toj katastrofi služba sigurnosti je prvi put dobila konkretne dokaze o postojanju homobota, a konci istrage vode do pilota broda Asta.

Da ne bi nastao lov na vještice, na Zemlji se pooštravaju mjere kontrole nad njezinim stanovnicima. Sva ljudska prava koje garantiraju zakoni odmah se ukidaju. Od zabrane komuniciranja s vanjskim svijetom pa do brisanja pamćenja glavne junakinje samo je jedan korak. Ksena je previše doznala.

Društvo koje je na prvi pogled utopijsko — u njemu je svakom pojedincu osigurano pravo na slobodno kretanje, informiranje i komuniciranje — ubrzo se pretvara u svijet ropstva, neinformiranosti... Ksena, koja je poslije katastrofe doznala kako je umjetan i neistinit svijet u kojem živi, u teškom osobnom iskušenju prepoznaje sama sebe. Brisanje uspomena doživljava teže nego smrt, jer zna da je to lišava svijesti i vlastite ličnosti.

Ksena, u kojoj unatoč svemu ostaje trunak osobnosti i negdje duboko u podsvijesti slabo sjećanje na lažnost svijeta u kojem većina ljudi više ne zna sama sebi uređivati život, odlazi, nejaka kao dijete, bez sjećanja i potrebne opreme, u pustinju, izvan prebivališta ljudi — ukratko, napušta sve što je stješnjava.

Roman je napisan uvjerljivo, sve sitnice su logički objašnjene i uvjetuju odluke glavnih lica. Ljubavne scene, s jedne strane, i obilasci mrtvačnica, s druge, opisani su vrlo prirodno, a razgovori među licima romana dani su s toliko psihološke dotjeranosti da se ponekad i nehotice poistovećujemo sa »starinskim« shvaćanjima Ksene i Kalija.

Remec je u tom romanu pokazao kako nas korištenje tehničkih pomagala i otuđivanje od bližnjih i prirode sve više pretvara u pojedince bez ljudskih čuvstava i sklonosti. Umire li ljubav ili je ona ta koja čovjeku daje čovječnost? Sjetimo se jetke primjedbe Kalija: »Vrijednost ljubavi smo već uništili, a postavši besmrtno, čovječanstvo bi uništilo ljepotu živog.« Ksena je spoznala prave korijene homobotizma, koji izvire iz korištenja mehaničkih pomagala za spolno uživanje i iz zapostavljanja materinstva i koji, na kraju, vodi k proizvodnji umjetnih ljudi.

Taj SF-roman nesumnjivo je jedno od kvalitetnijih djela SF-literature 1980. godine i on će svakom čitaocu dati mnogo osnova za dalje razmišljanje.

Prikaz ovog novog slovenskog SF-romana završavam napomenom da će on izaći i u biblioteci »Kentaur«, pa će ga tako moći upoznati i čitaoci s hrvatskog ili srpskog jezičnog područja.

ŽIGA LESKOVŠEK

KENTAUR

JEDINA JUGOSLAVENSKA BIBLIOTEKA NAUČNOFANTASTICNIH ROMANA

Prosveta, OOUR Izdavački zavod Jugoslavija

U godišnjem kolu od osam knjiga KENTAUR donosi najbolja ostvarenja svetske naučne fantastike. Do sada su objavljena sledeća dela:

1. Ričard Metison: »Ja sam legenda«, 2. Rene Baržavel: »Neoprezni putnik«, 3. Filip Hoze Farmer: »Ljubavnici«, 4. Rej Bredberi: »Tetovirani čovek«, 5. Volter Tevis: »Čovek koji je pao na Zemlju«, 6. Roberto Vaka: »Smrt megalopolisa«, 7. Kobo Abe: »Četvrto meduledeno doba«, 8. Anatolij i Boris Strugacki: »Golać na urvini«, 9. Džordž Orvel: »1984.«, 10. Oldos Haksli: »Vrli novi svet«, 11. Mišel 2eri: »Neodređeno vreme«, 12. Anatolij i Boris Strugacki: »Teško je biti bog«, 13. Filip Dick: »Čovek u visokom dvorcu«, 14. Pol Anderson: »Čuvari vremena«, 15. Erih Koš: »Sneg i led«, 16. Džon Vindhem: »Dan Trifida«, 17. Kliford Simak: »Grad«, 18. Teodor Sterdžen: »Više nego ljudski«, 19. Džon Kristofer: »Smrt trave«, 20. Fred Hoil i Džon Eliot: »A kao Andromeda« , 21. Isak Asimov: »Ja, robot«, 22. Stanislav Lem: »Nepobedivi«, 23. Artur Klark: »Kraj detinjstva«, 24. Dž. Balard: »Potopljeni svet«, 25. Frederik Pol i Siril Kornblut: »Reklamokratija«, 26. Džejms Bliš: »Zvezdane spore«, 27. Olga Larionova: »Leopard sa Kilimandžara«, 28. Stanislav Lem: »Glas gospodara«, 29. Tomas Diš: »Logor koncentracije«, 30. Filip Kirval: »Čovek naopako«, 31. Robert Hajnlajn: »Metusalemova deca«, 32. Ursula Legvin: »Leva ruka tame«, 33. Jevgenij Zamjatin: »Mi«, 34. Kurt Vonegat: »Kolevka za macu«

U redovnom kolu KENTAURA za 1980. godinu biće objavljeno stedecih osam SF romana:

53. Ursula Legvin: »Svet se kaže šuma«, 54. Artur Klark: »Rajski vodoskoci«, 55. Ivan Ivanji: »Na kraju ostaje reč«, 56. Lari Niven: »Prsten«, 57. Karl Ameri: »Kraljevski projekat«, 58. Žerar Klajn: »Gospodari rata«, 59. Sam Lundval: »Nije vreme za heroje«, 60. Rodžer Zelazni: »Gospodar svetlosti«

Osim izdanja iz redovnog kola. KENTAUR je počeo svake godine da objavljuje i specijalno kolo od šest knjiga pod nazivom »Izbor iz opusa velikih majstora žanra«. Posebno vam skrećemo pažnju na ovu jedinstvenu biblioteku — iz dva razloga: prvo, pruža vam se izuzetna prilika da na jednom mestu nađete sabrana najbolja SF ostvarenja vaših ljubimaca, koji su svojim opusom veoma zadužili naučno-fantastični žanr; drugo, popularnost ovih kompleta već je uveliko doživela potvrdu kod čitalaca-ljubitelja naučne fantastike, o čemu najbolje svedoče podaci da su Asimovljeva dela bezmalo rasprodata, da se od Klarkovih više ne može nabaviti ni jedan primerak, kao i da vlada nezapamćeno interesovanje za sekstalogiju Frenka Herberta »Peščana planeta«, koja postaje pravi bestseler. Ali odbacite svaku bojazan da ćete ostati bez svojih primeraka ovih izuzetno traženih SF knjiga. Dovoljno je samo da popunite ovu narudžbenicu — i ostalo je

briga KENTAURA. Tačno je, doduše, da Klarkovog kompleta više nema, da je Asimovljen na samom izmaku, kao i da će to po svoj prilici uskoro biti sa Herbertovim, iako se tek nedavno pojavio iz štampe — ali mi vas i dalje pozivamo da ih naručujete, iz prostog razloga što ćemo, onog časa kada sakupimo određen minimalan broj vaših narudžbenica, odmah prirediti drugo izdanje onih kompleta koji su rasprodati. U pogledu naručivanja kompleta uvodimo jednu novinu, koju su pravi ljubitelji naučne fantastike već uveliko prećutno usvojili: reč je, naime, o tome da predviđamo naručivanje samo celih kompleta, a ne pojedinačnih dela iz njih. Stvar je u tome što se rasparčavanjem gubi smisao kompleta, kao koncentracije najboljih ostvarenja datog autora, koja treba da celovito predoče njegov SF opus. Osim toga, rasparčavanje u slučaju Herbertove serije »Peščana planeta« nema smisla iz jednostavnog razloga što su posredi romani koji se organski nastavljaju jedan na drugi. Konačno, pre no što damo popis objavljenih dela u ediciji »Izbor iz opusa velikih majstora žanra«, koristimo priliku da vas obavestimo da za sam početak 1981. godine imamo u planu objavljivanje kompleta od šest romana Herberta Džordža Velsa, velikog rodonačelnika moderne naučne fantastike — objavljivanje za koje smo uvereni da će predstavljati pravi praznik za sve poklonike SF žanra. I za Velsove romane već sada možete slati narudžbenice, što je najpouzdaniji način da dođete do svojih primeraka knjiga.

I) Isak Asimov III) Frenk Herbert
35. »Zadužbina« 47. »Arakis«
36. »Zadužbina i carstvo« 48. »Muad' Dib«
37. »Druga zadužbina« 49. »Prorok«
38. »Pod čeličnim nebom« 50. »Mesija«
39. »Golo sunce« 51. »Deca Arakisa (I) «
40. »Kraj večnosti« 52. »Deca Arakisa (II) «
II) Artur Klark IV) Herbert Džordž Vels
41. »Grad i zvezde« 61. »Vremepolov (I druge priče) «
42. »S druge strane neba« 62. »Prvi ljudi na Mesecu«
43. »Izgubljeni svetovi 2001.« 63. »Ostrvo doktora Moroa«
44. »Svetlost zemaljska« 64. »Rat u vazduhu«
45. »Sastanak sa Ramom« 65. »Hram bogova«
46. »Matica Zemlja« 66. »U danima komete«

Ljubitelji znanstvene fantastike,
čitatelji SIRIUSA

Serija koju smo pokrenuli od početka ove godine, »Dvanaest

veličanstvenih«, posvećena esejima o najvećim svjetskim autorima naučne fantastike, doživjela je među vama veliku popularnost. U redakciju Siriusa svakodnevno stižu pisma u kojima se hvali kako sama zamisao da se poduzme objavljivanje ovakvog ciklusa, tako i kvaliteta i obaviještenost tekstova. Zbog svega toga redakcija Siriusa i uredništvo Kentaura odlučili su da vam prirede iznenađenje, za koje smo uvjereni da će vam se svidjeti. Ove dvije vodeće jugoslavenske edicije za naučnu fantastiku pripremaju zajedničko izdanje — knjigu SAVREMENICI BUDUĆNOSTI — kojim će biti obuhvaćeni svi eseji magistra Zorana Živkovića iz ciklusa »Dvanaest veličanstvenih«, dopunjeni tekstom o domaćem SF-bardu Zvonimiru Furtingeru, kao i reprezentativne priče, karakteristične za opuse velikih majstora žanra. Bit će to jedinstvena knjiga te vrste u Jugoslaviji, koju će nesumnjivo pozdraviti svaki pravi ljubitelj naučne fantastike. Planirano je da knjiga iziđe iz štampe do 1- IV 1981. godine, a mi vas već sada pozivamo da osigurate svoj primjerak. To možete učiniti na dva načina: pretplatom i narudžbenicom. Ukoliko se opredijelite za preplatu, onda uživate specijalan popust, tako da ćete knjigu SAVREMENICI BUDUĆNOSTI dobiti za svega 200 dinara, koje možete uplatiti u četiri rate od po 50 dinara. Oni koji odluče da knjigu nabave putem narudžbenice, dobit će je pouzećem, a to znači da će prilikom primitka knjige poštom platiti njenu maloprodajnu cijenu od 250 dinara. Pozivamo vas da što prije osigurate svoj primjerak na jedan od ova dva načina, jer će knjiga biti štampana u ograničenoj nakladi, a očekujemo veliko zanimanje vas, čitatelja.